

**ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΤΗΣ ΚΛΑΔΙΚΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗΣ
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ ΣΤΟ ΝΟΜΟ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ**

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ – ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΜΕΛΕΤΗΣ.....	1
1. ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ	2
1.1. Γεωγραφικά στοιχεία	2
1.2. Βασικοί Δείκτες του Νομού Χαλκιδικής	3
1.3. Δημογραφικά στοιχεία	4
1.4. Υποδομές	8
1.4.1. Εκπαίδευση	8
1.4.2. Υγεία.....	10
1.4.3. Μεταφορές.....	10
1.4.4. Κατοικίες – Ενέργεια.....	11
1.4.5. Πολιτισμός	13
2. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	14
2.1. Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία – Ακαθάριστο Περιφερειακό Προϊόν.....	14
2.2. Ανάλυση Απασχόλησης	20
2.2.1. Απασχόληση στον πρωτογενή τομέα.....	21
2.2.2. Απασχόληση στο δευτερογενή τομέα.....	22
2.2.3. Απασχόληση στον τριτογενή τομέα.....	24
2.2.4. Παραγωγικότητα εργασίας	25
2.3. Στατιστικά Στοιχεία για τον Αγροτικό Τομέα	26
2.4. Στατιστικά Στοιχεία για τον Τουριστικό Τομέα.....	34
2.5. Ανάλυση Οικονομικών Στοιχείων Επιχειρήσεων στο Νομό	40
3. ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΣΗΜΑΝΤΙΚΩΝ ΚΛΑΔΩΝ.....	51
3.1. Ανάλυση Δυναμικών Κλάδων (Target Industry Analysis)	51
3.1.1. Εισαγωγή – Θεωρητικό υπόβαθρο.....	51
3.1.2. Παρουσίαση δεικτών	53
3.1.3. Συμπεράσματα ανάλυσης κλάδων	60
3.2. Ανάλυση Εισροών – Εκροών (Input – Output Analysis)	63
3.2.1. Εισαγωγή – Θεωρητικό υπόβαθρο.....	63
3.2.2. Στοιχεία και παραδοχές	68
3.2.3. Αποτελέσματα ανάλυσης εισροών - εκροών	70
4. ΑΠΟΨΕΙΣ ΤΟΠΙΚΩΝ ΦΟΡΕΩΝ - ΕΡΕΥΝΑ ΣΕ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΤΟΥ Ν. ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ..	76
4.1. Συνέντευξη με Τοπικούς Φορείς της Χαλκιδικής.....	76
4.1.1. Πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα του Νομού Χαλκιδικής	77
4.1.2. Προοπτικές ανάπτυξης κλάδων Νομού Χαλκιδικής	80
4.1.3. Υποδομές	82
4.2. Έρευνα σε Επιχειρήσεις.....	94
4.2.1. Στοιχεία Έρευνας.....	94
4.2.2. Αποτελέσματα έρευνας σε επιχειρήσεις.....	94
4.2.3. Προβλήματα & Προτάσεις των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στο Νομό.....	115

5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	119
5.1. Ανάλυση SWOT	119
5.2. Κλάδοι και Προϋποθέσεις Ανάπτυξης.....	124
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ.....	135
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1 – ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑ	136
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2 – ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΔΕΙΚΤΩΝ ΣΤΑΘΜΙΣΗΣ	145

ΕΙΣΑΓΩΓΗ – ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΜΕΛΕΤΗΣ

Η παρούσα μελέτη εκπονήθηκε από την ICAP GROUP A.E. για λογαριασμό του Επιμελητηρίου Χαλκιδικής και έχει ως σκοπό να αποτυπώσει την οικονομική δραστηριότητα και να εξετάσει τις προοπτικές και τις προϋποθέσεις ανάπτυξης των επιμέρους επιχειρηματικών κλάδων του Νομού Χαλκιδικής.

Ειδικότερα, στην πρώτη ενότητα της μελέτης πραγματοποιείται μία εισαγωγική περιγραφή του Νομού Χαλκιδικής, παρουσιάζονται δημογραφικά στοιχεία του Νομού, καθώς και βασικές υποδομές στους τομείς της εκπαίδευσης, της υγείας, των μεταφορών κλπ.

Στη δεύτερη ενότητα παρουσιάζεται και αναλύεται η οικονομική δραστηριότητα στο Νομό Χαλκιδικής σε σύγκριση με την Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας και τη Χώρα. Επίσης, παρουσιάζονται συγκεντρωτικά στοιχεία από τις επιχειρήσεις του Νομού που περιλαμβάνονται στη βάση της ICAP.

Στην τρίτη ενότητα προσδιορίζονται οι σημαντικοί για το Νομό κλάδοι, με κριτήρια αφενός το δυναμισμό τους σε εθνικό επίπεδο και την ανταγωνιστικότητά τους σε τοπικό (ανάλυση δυναμικών κλάδων) και αφετέρου το πολλαπλασιαστικό αποτέλεσμα τους στην υπόλοιπη οικονομία του Νομού (ανάλυση εισροών – εκροών).

Στην τέταρτη ενότητα παρουσιάζονται οι απόψεις, τα προβλήματα και οι προοπτικές των δραστηριοποιούμενων επιχειρήσεων στη Χαλκιδική καθώς και οι θέσεις των φορέων του Νομού στο πλαίσιο της έρευνας που πραγματοποιήθηκε για τους σκοπούς της μελέτης.

Τέλος, στην πέμπτη και τελευταία ενότητα πραγματοποιείται ανάλυση τύπου SWOT, όπου εξετάζονται τα δυνατά και αδύνατα σημεία του Νομού καθώς και οι ευκαιρίες και οι απειλές από το εξωτερικό περιβάλλον, και ακολουθεί σύνοψη των συμπερασμάτων για ορισμένους κλάδους που μπορούν να υποστηρίξουν την αναπτυξιακή πορεία της συνολικής οικονομίας του Νομού.

1. ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ

1.1. Γεωγραφικά στοιχεία

Ο νομός Χαλκιδικής ανήκει στο γεωγραφικό διαμέρισμα της Μακεδονίας και διοικητικά ανήκει στην περιφέρεια της Κεντρικής Μακεδονίας. Ο νομός συνορεύει βόρεια – βορειοδυτικά με το νομό Θεσσαλονίκης και βρέχεται από το Αιγαίο Πέλαγος από τις υπόλοιπες διευθύνσεις. Στο νότιο τμήμα της Χαλκιδικής σχηματίζονται τρεις χαρακτηριστικές επιμήκεις χερσόνησοι (πόδια της Χαλκιδικής) οι οποίες είναι, από δυτικά προς ανατολικά, η χερσόνησος της **Κασσάνδρας, της Σιθωνίας και του Αγίου Όρους (Όρος Άθως)**. Η τελευταία (Άγιο Όρος), είναι διοικητικά ανεξάρτητη.

Ο νομός έχει έκταση 2.918 τετρ. χιλ. και απαρτίζεται από 14 συνολικά δήμους. Πρωτεύουσα του Νομού είναι ο Πολύγυρος, βρίσκεται στο γεωγραφικό μέσο του νομού και απέχει 69 χιλιόμετρα από τη Θεσσαλονίκη. Η μετακίνηση γίνεται κυρίως οδικώς και το πλησιέστερο αεροδρόμιο είναι το «Αεροδρόμιο Μακεδονίας» έξω από την πόλη της Θεσσαλονίκης. Ο Πολύγυρος είναι χτισμένος στις νότιες υπώρειες του Χολομώντα, σε μέσο υψόμετρο 890 μέτρων.

Κασσάνδρα (Φλέγρα ή Παλλήνη)

Πρόκειται για το δυτικότερο άκρο της Χαλκιδικής το οποίο βρίσκεται πιο κοντά στη Θεσσαλονίκη και είναι το πιο πυκνοκατοικημένο από τις τρεις χερσονήσους (το πρώτο πόδι της Χαλκιδικής).

Η Κασσάνδρα εκτείνεται από ΒΔ προς ΝΑ. Συνδέεται με την στεριά με την Διώρυγα της Ποτίδαιας. Έχει μήκος 50 χλμ. μέγιστο πλάτος 15 χλμ. με μέγιστο υψόμετρο 353 μέτρα από τη θάλασσα. Οι ακτές της χαρακτηρίζονται από τις καθαρές αμμουδιές, τους γραφικούς κάβους και τους κατάφυτους λόφους με βλάστηση που φτάνει μέχρι τη θάλασσα. Βρέχεται ανατολικά από τον Τορωναίο Κόλπο, ή τον κόλπο της Κασσάνδρας και δυτικά από το Θερμαϊκό κόλπο. Νότια ανοίγεται το Αιγαίο Πέλαγος. Στο Ν.Α άκρο της καταλήγει στο ακρωτήριο Καναστραίο ή Παλιούρι και δυτικά στο ακρωτήριο Ποσειδί ή Κασσάνδρας. Το κλίμα της είναι μεσογειακό. Έχει 44 οικισμούς με περισσότερους

από 13.000 μόνιμους κατοίκους ενώ το καλοκαίρι φιλοξενεί δεκάδες χιλιάδες παραθεριστές. Στην περιοχή υπάρχει πληθώρα ξενοδοχείων, εστιατορίων, παραδοσιακών ταβερνών, μπαρ και άλλων κέντρων διασκέδασης και υπάρχει ποικιλία εγκαταστάσεων ψυχαγωγίας ειδικά στα θαλάσσια αθλήματα.

Σιθωνία (Λογγός ή Λογγού)

Η Σιθωνία είναι η δεύτερη χερσόνησος (δεύτερο πόδι) της Χαλκιδικής. Εκτείνεται ανάμεσα στον Τορωναίο και τον Σιγγιτικό κόλπο και καταλήγει στο ακρωτήριο Δρέπανο. Είναι ορεινή, γενικά, περιοχή. Ψηλότερη κορυφή της είναι ο Ίταμος (ύψος 811 μ.). Το κλίμα της είναι μεσογειακό. Οι ακτές της είναι πολύκολπες, με γραφικούς όρμους, κάβους και αμμουδιές από κάτασπρη γρανιτική άμμο. Η Σιθωνία είναι λιγότερο τουριστικά ανεπτυγμένη από την Κασσάνδρα και διαθέτει ορισμένες από τις ωραιότερες και πιο «εξωτικές» παραλίες του Αιγαίου. Η περιοχή φημίζεται κυρίως για το μέλι που παράγεται στην περιοχή Νικήτη.

Άγιο Όρος (Αθως)

Η τρίτη χερσόνησος της Χαλκιδικής είναι διοικητικά αυτόνομη. Το τμήμα της χερσονήσου στο οποίο επιτρέπεται η πρόσβαση σε όλους τους επισκέπτες καταλαμβάνει τον Ακάνθιο κόλπο, από τα όρια του Αγίου Όρους και άνω, καθώς και τις βρειότερες ακτές που βρέχονται από τον Στρυμονικό κόλπο.

1.2. Βασικοί Δείκτες του Νομού Χαλκιδικής

Στο νομό κατοικεί το 0,98% του συνολικού πληθυσμού της χώρας (απογραφή 2001) και παράγεται το 0,7% του Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος (ΑΕΠ). Σήμερα, σχεδόν τα δύο τρίτα του Ακαθάριστου Περιφερειακού Προϊόντος (ΑΠΠ) προέρχονται από τις υπηρεσίες, ενώ η συμμετοχή του πρωτογενούς τομέα έχει περιορισθεί στο 10%-11% και του δευτερογενούς στο 22%-23%. Η συμμετοχή του Νομού στο σχηματισμό του ΑΕΠ της χώρας σύμφωνα με πρόσφατα στοιχεία είναι περιορισμένη (μόλις 0,7% το 2004), ενώ το κατά κεφαλήν ΑΕΠ ανέρχεται στο 79,3% αυτού της χώρας. Οι

δημογραφικές εξελίξεις ήταν σχετικά ευνοϊκές καθώς η φυσική κίνηση του πληθυσμού το 2005 ήταν ελαφρώς υψηλότερη αυτής ολόκληρης της χώρας.

Πίνακας 1.2.1
Δείκτες Ευημερίας του Νομού Χαλκιδικής και της Χώρας

Δείκτης ευημερίας	Χαλκιδική	Μέσος όρος χώρας	Κατάταξη
ΑΕΠ κατά κεφαλή, 2004 (σε χιλ. €)	15,3	19,3	22
Κατά κεφαλή αποταμιευτικές καταθέσεις (2005)	6,6	12,2	42
Δηλωθέν εισόδημα ανά φορολογούμενο (2005)	10,5	13,7	37
Φόρος εισοδήματος ανά φορολογούμενο (2005)	0,5	1,22	49
Φυσική αύξηση πληθυσμού / 1000 κατοίκους (2005)	0,3	0,2	15
Μαθητές δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης / 1000 κατοίκους (2005)	45	63	51
Μαθητές δημοτικού / 1000 κατοίκους (2005)	65	58	10

Πηγή: Allmedia publications

Πίνακας 1.2.2
Συμμετοχή του Νομού Χαλκιδικής σε Βασικά Μεγέθη της Χώρας

Μέγεθος	Συμμετοχή (%)	Κατάταξη σε σχέση με τους 52 νομούς
ΑΕΠ (2004)	0,7	30
Φορολογούμενοι (2005)	0,8	34
Δηλωθέν στην εφορία εισόδημα (2005)	0,6	35
Φόρος εισοδήματος φυσικών προσώπων (2005)	0,4	39
Αποταμιευτικές καταθέσεις (2005)	0,5	36

Πηγή: Allmedia publications

1.3. Δημογραφικά στοιχεία

Το 2001 ο πληθυσμός του Νομού ανερχόταν σε 107.156 άτομα, αποτελούσε δε το 1% του συνολικού πληθυσμού της χώρας και το 5,7% του πληθυσμού της Περιφέρειας της Κεντρικής Μακεδονίας. Κατά τη διάρκεια της περιόδου 1961-2001 ο πληθυσμός αυξήθηκε κατά 29,8%, ποσοστό ελαφρώς χαμηλότερο από αυτό του συνόλου της Χώρας (30,7%).

Εξετάζοντας μακροχρόνια τις πληθυσμιακές τάσεις, προκύπτει ότι μετά τη μείωση που σημειώθηκε μεταξύ 1961 και 1971 εξαιτίας ενδεχομένως της εσωτερικής και εξωτερικής μετανάστευσης, ο πληθυσμός του Νομού κατά τις επόμενες δεκαετίες συνέχισε να

αυξάνεται και μάλιστα τις δεκαετίες 1981-1991 και 1991-2001 ο πληθυσμός αυξήθηκε με υψηλότερο ρυθμό έναντι αυτών της Κεντρικής Μακεδονίας και της Χώρας.

Ο νομός Χαλκιδικής αποτελείται από 14 δήμους. Ο πίνακας 1.2.3 παρουσιάζει ανά δήμο την πληθυσμιακή εξέλιξη την περίοδο 1991-2001, σύμφωνα με τα στοιχεία από τις τελευταίες απογραφές της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας Ελλάδος (ΕΣΥΕ). Ο πληθυσμός του Νομού (χωρίς να περιλαμβάνεται ο πληθυσμός του Αγίου Όρους) αυξήθηκε κατά 13,9% το 2001 έναντι του 1991. Σε σύνολο χώρας, ο πληθυσμός παρουσίασε αύξηση ποσοστού 6,9% το αντίστοιχο χρονικό διάστημα. Από τους 14 δήμους μόνο σε δύο παρατηρείται μείωση του πληθυσμού το 2001/1991 (δήμοι Αρναίας και Σταγίρων – Ακάνθου). Σημαντική ποσοστιαία άνοδο εμφανίζεται σε τουριστικές και εμπορικές κυρίως περιοχές, όπως στους δήμους Κασσάνδρας, Μουδανιών, Καλλικράτειας και Παλλήνης. Ο μεγαλύτερος πληθυσμιακά δήμος είναι των Μουδανιών και ακολουθούν οι δήμοι Καλλικράτειας, Πολυγύρου και Κασσάνδρας.

Σχετικά με τη φυσική μεταβολή του πληθυσμού, όπως φαίνεται από τον πίνακα 1.3.1 στο σύνολο του νομού Χαλκιδικής τα τελευταία έτη η φυσική μεταβολή είναι θετική, καθώς ο αριθμός των γεννήσεων υπερτερεί αυτού των θανάτων.

Πίνακας 1.3.1
Εξέλιξη του Πληθυσμού στο Νομό, στην Περιφέρεια και στη Χώρα
(1961, 2001)

Διαχρονική εξέλιξη του πληθυσμού: 1961-2001						
(άτομα, ποσοστά μεταβολής)						
Έτος	Χαλκιδική	Κεντρική Μακεδονία	Ελλάδα	Χαλκιδική (%)	Κεντρική Μακεδονία (%)	Ελλάδα (%)
1961	82.536	1.323.219	8.388.553	-	-	-
1971	75.582	1.409.123	8.768.641	-8,4	6,5	4,5
1981	80.508	1.602.892	9.740.417	6,5	13,8	11,1
1991	93.653	1.710.513	10.259.900	16,3	6,7	5,3
2001	107.156	1.874.214	10.964.020	14,4	9,6	6,9

Πηγή: Allmedia publications (περιλαμβάνεται και ο πληθυσμός του Αγίου Όρους ο οποίος το 2001 ανερχόταν σε 2.262 άτομα)

Πίνακας 1.3.2
Πληθυσμός ανά Δήμο στο Νομό Χαλκιδικής
(1991, 2001)

Δήμοι Νομού Χαλκιδικής	Πληθυσμός*		Μεταβολή (%)(%)
	2001	1991	
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ	10.964.020	10.259.900	6,9
ΝΟΜΟΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ	104.894	92.054	13,9
ΔΗΜΟΣ ΠΟΛΥΓΥΡΟΥ	10.721	10.278	4,3
ΔΗΜΟΣ ΑΝΘΕΜΟΥΝΤΑ	4.540	4.389	3,4
ΔΗΜΟΣ ΑΡΝΑΙΑΣ	6.183	6.287	-1,7
ΔΗΜΟΣ ΖΕΡΒΟΧΩΡΙΩΝ	3.146	2.961	6,2
ΔΗΜΟΣ ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΕΙΑΣ	10.881	8.931	21,8
ΔΗΜΟΣ ΚΑΣΣΑΝΔΡΑΣ	10.269	7.397	38,8
ΔΗΜΟΣ ΜΟΥΔΑΝΙΩΝ	17.032	13.554	25,7
ΔΗΜΟΣ ΟΡΜΥΛΙΑΣ	4.745	3.824	24,1
ΔΗΜΟΣ ΠΑΛΛΗΝΗΣ	5.884	4.497	30,8
ΔΗΜΟΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ	3.897	3.663	6,4
ΔΗΜΟΣ ΣΙΘΩΝΙΑΣ	8.891	8.024	10,8
ΔΗΜΟΣ ΣΤΑΓΕΙΡΩΝ-ΑΚΑΝΘΟΥ	8.781	8.958	-2,0
ΔΗΜΟΣ ΤΟΡΩΝΗΣ	4.036	3.870	4,3
ΔΗΜΟΣ ΤΡΙΓΛΙΑΣ	5.888	5.421	8,6

Πηγή: ΕΣΥΕ

*δεν περιλαμβάνεται ο πληθυσμός του Αγίου Όρους

Πίνακας 1.3.3
Δημογραφική Εξέλιξη στο Νομό Χαλκιδικής
(2002-2006)

Κατηγορία	Έτος				
	2002	2003	2004	2005	2006
Γεννήσεις (μόνιμη κατοικία μητέρας)	988	990	981	1021	1127
Θάνατοι (μόνιμη κατοικία θανόντος)	1008	974	974	990	1012

Πηγή: :Allmedia publications

Ο επόμενος πίνακας παρουσιάζει, σε ποσοστό, τη διάρθρωση του πληθυσμού στη Χώρα και στο νομό Χαλκιδικής, ανά ομάδα ηλικιών, σύμφωνα με τα στοιχεία της τελευταίας απογραφής (2001). Όπως φαίνεται, η ηλικιακή κατανομή του νομού Χαλκιδικής δεν διαφέρει από αυτήν του συνόλου της χώρας.

Πίνακας 1.3.4
Διάρθρωση (ποσοστιαία) του Πληθυσμού ανά Ηλικιακή Ομάδα το 2001

Ηλικιακή Ομάδα	Ελλάδα (%)	Χαλκιδική (%)
0-4	4,8	5,2
5-9	5,0	5,2
10-14	5,4	5,2
15-19	6,6	6,1
20-24	7,6	7,3
25-29	7,8	7,6
30-34	8,0	7,8
35-39	7,2	7,1
40-44	7,1	6,7
45-49	6,5	6,3
50-54	6,3	6,5
55-59	5,1	6,1
60-64	5,9	6,8
65-69	5,7	6,1
70-74	5,0	4,8
75-79	3,0	2,6
80-84	1,7	1,5
85-89	1,0	0,8
90-94	0,3	0,2
95-99	0,1	0,0
>=100	0,0	0,0
Σύνολο	100,0	100,0

Πηγή:ΕΣΥΕ

Ο επόμενος πίνακας παρουσιάζει την κατανομή του πληθυσμού στο Νομό και στη χώρα με βάση το επίπεδο εκπαίδευσης. Όπως προκύπτει, στο νομό Χαλκιδικής το ποσοστό των ατόμων που εγκατέλειψαν το Δημοτικό μαζί με τους αναλφάβητους ανέρχεται σε 10,4%, ενώ στο σύνολο της χώρας σε 9,9%. Αντίστοιχα, το ποσοστό των αποφοίτων της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης διαμορφώθηκε σε 40% και 30,5%. Το 35,6% του Νομού είναι απόφοιτοι δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης έναντι 41% στο σύνολο της χώρας, ενώ το ποσοστό των αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης διαμορφώθηκε σε 7,2% έναντι 12,3% της χώρας.

Από τα προαναφερόμενα στοιχεία εξάγεται το συμπέρασμα ότι, σε γενικές γραμμές το επίπεδο εκπαίδευσης των ατόμων του Νομού είναι ελαφρώς χαμηλότερο από το μέσο όρο της χώρας.

Πίνακας 1.3.5
Κατανομή του Πληθυσμού, βάσει Επιπέδου Εκπαίδευσης
στη Χαλκιδική και στην Ελλάδα
(2001)

Επίπεδο Εκπαίδευσης	Χαλκιδική		Ελλάδα	
	Αριθμός	%	Αριθμός	%
Κάτοχοι διδακτορικού τίτλου	63	0,1	27.259	0,3
Κάτοχοι Μάστερ	136	0,1	55.628	0,5
Πτυχιούχοι Ανωτάτων Σχολών	4.290	4,7	858.213	8,3
Πτυχιούχοι ΤΕΙ (ΚΑΤΕ, ΚΑΤΕΕ), Εκκλησιαστικής εκπαίδευσης	1.872	2,1	284.056	2,8
Πτυχιούχοι Ανωτέρων Σχολών	149	0,2	40.012	0,4
Πτυχιούχοι μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης	2.469	2,7	362.605	3,5
Απόφοιτοι Μέσης εκπαίδευσης	14.090	15,5	2.300.727	22,3
Πτυχιούχοι ΤΕΛ	2.988	3,3	216.122	2,1
Πτυχιούχοι ΤΕΣ	1.441	1,6	182.369	1,8
Απόφοιτοι 3ταξίου Γυμνασίου	11.324	12,5	1.159.432	11,3
Απόφοιτοι Δημοτικού	36.288	40,0	3.139.901	30,5
Φοιτούν στο Δημοτικό	6.148	6,8	654.322	6,4
Εγκατέλειψαν το Δημοτικό, αλλά γνωρίζουν γραφή και ανάγνωση	6.950	7,7	644.699	6,3
Δε γνωρίζουν γραφή και ανάγνωση	2.460	2,7	371.453	3,6
Σύνολο	90.668	100,0	10.296.798	100,0

Πηγή:ΕΣΥΕ

1.4. Υποδομές

1.4.1. Εκπαίδευση

Σε γενικές γραμμές, οι δημογραφικές τάσεις επηρεάζουν και τον μαθητικό πληθυσμό. Στο νομό Χαλκιδικής δεν υπάρχουν ιδιωτικά κέντρα μέσης εκπαίδευσης. Ο πίνακας που ακολουθεί παρουσιάζει ορισμένα στοιχεία που αφορούν στον αριθμό των δημόσιων εκπαιδευτικών κέντρων, των μαθητών και του διδακτικού προσωπικού, την περίοδο 2002-2006.

Πίνακας 1.4.1
Στοιχεία Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης στη Χαλκιδική
(2002-2006)

Παιδιά	2002	2003	2004	2005	2006
Αριθμός δημοτικών σχολείων	66	65	65	65	71
Αριθμός ιδιωτικών δημοτικών σχολείων	-	-	-	-	-
Διδακτικό προσωπικό δημοτικών σχολείων	517	547	570	610	703
Διδακτικό προσωπικό ιδιωτικών δημοτικών σχολείων	-	-	-	-	-
Μαθητές δημοτικών σχολείων	6261	6384	6435	6486	6602
Μαθητές ιδιωτικών δημοτικών σχολείων	-	-	-	-	-
Αριθμός γυμνασίων	23	23	24	24	25
Αριθμός ιδιωτικών γυμνασίων	-	-	-	-	-
Διδακτικό προσωπικό γυμνασίων	303	329	227	227	338
Διδακτικό προσωπικό ιδιωτικών γυμνασίων	-	-	-	-	-
Μαθητές γυμνασίων	3149	3074	2342	2297	2839
Μαθητές ιδιωτικών γυμνασίων	-	-	-	-	-
Αριθμός λυκείων-ΤΕΕ	18	19	20	20	20
Αριθμός ιδιωτικών λυκείων-ΤΕΕ	-	-	-	-	-
Αριθμός γενικών λυκείων	11	12	13	13	13
Αριθμός ΤΕΕ	7	7	7	7	7
Διδακτικό προσωπικό λυκείων-ΤΕΕ	293	314	286	297	348
Διδακτικό προσωπικό ιδιωτικών λυκείων-ΤΕΕ	-	-	-	-	-
Διδακτικό προσωπικό ενιαίων λυκείων	129	151	125	126	169
Διδακτικό προσωπικό ΤΕΕ	164	163	161	171	179
Μαθητές λυκείων-ΤΕΕ	2620	2696	2383	2220	2493
Μαθητές ιδιωτικών λυκείων-ΤΕΕ	-	-	-	-	-
Μαθητές ενιαίων λυκείων	1437	1594	1271	1271	1734
Μαθητές ΤΕΕ	1183	1073	1064	907	724
Μαθητές Β/άθμιας εκπαίδευσης ανά 1000 κατοίκους	58,03	57,73	47,27	45,16	53,29
Μαθητές δημοτικού ανά 1000 κατοίκους	62,98	63,87	64,38	64,85	65,99

Πηγή: Allmedia Publications

Από τα στοιχεία της περιόδου 2002-2006, παρατηρείται αύξηση όλων των μεγεθών που αναφέρονται στην εκπαίδευση, εκτός από τον αριθμό των μαθητών των γυμνασίων και των λυκείων – ΤΕΕ, οι οποίοι εμφανίζουν μείωση το 2006 σε σχέση με το 2002. Χαρακτηριστικό είναι ότι, ο δείκτης «Μαθητές Β/άθμιας εκπαίδευσης ανά 1000 κατοίκους» μειώθηκε από 58,03 το 2002 σε 53,29 το 2006.

Επιπλέον, από το ακαδημαϊκό έτος 2000-2001, άρχισε η λειτουργία του Τμήματος Τεχνολογίας Αλιείας – Υδατοκαλλιέργειών, ως παράρτημα του Τ.Ε.Ι. Θεσσαλονίκης, με έδρα τα Νέα Μουδανιά Χαλκιδικής.

1.4.2. Υγεία

Στον Πολύγυρο εδρεύει το Γενικό Νομαρχιακό Νοσοκομείο Χαλκιδικής. Ως γενικό νοσοκομείο διαθέτει τις απαραίτητες κλινικές και ειδικότητες ιατρών. Το νοσοκομείο έχει στην εποπτεία του πέντε (5) Κέντρα Υγείας τα οποία βρίσκονται: στα Νέα Μουδανιά, στην Κασσανδρεία, στον Άγιο Νικόλαο, στο Παλαιοχώρι και ένα στο Άγιο Όρος.

Προφανώς, η ανάπτυξη του συστήματος υγείας στο Νομό εμφανίζεται να καλύπτει τις άμεσες ανάγκες των κατοίκων, στο βαθμό φυσικά που η Θεσσαλονίκη βρίσκεται σε σχετικά μικρή απόσταση για τα δύσκολα περιστατικά ή για τα χρίζοντα ειδικής βοήθειας.

**Πίνακας 1.4.2
Υπηρεσίες Υγείας στο Νομό Χαλκιδικής
(2002-2006)**

Κατηγορία	2002	2003	2004	2005	2006
Κλίνες θεραπευτηρίων	146	146	146	146	146
Αριθμός δημόσιων νοσοκομείων	1	1	1	1	1
Αριθμός ιδιωτικών κλινικών	-	-	-	-	-
Κλίνες ιδιωτικών κλινικών	-	-	-	-	-
Ημέρες νοσηλείας	41536	41816	49120	-	-
Αριθμός ιατρών	217	207	207	204	372
Αριθμός οδοντιάτρων	76	76	82	86	-
Φαρμακεία	-	-	77	77	83
Αριθμός ιατρών ανά 1000 κατοίκους	2,18	2,07	2,07	2,03	3,71

Πηγή: Allmedia Publications

1.4.3. Μεταφορές

Η Περιφέρεια της Κεντρικής Μακεδονίας περιλαμβάνει το λιμάνι και το αεροδρόμιο της Θεσσαλονίκης. Στη Θεσσαλονίκη διασταυρώνεται η Εγνατία Οδός με την Εθνική Οδό Αθηνών – Θεσσαλονίκης όπως και η σιδηροδρομική σύνδεση μεταξύ της λοιπής Ευρώπης και της Ελλάδας. Ο ρόλος της Κεντρικής Μακεδονίας στην ανάπτυξη των μεταφορών και των συγκοινωνιών θεωρείται εξαιρετικά σημαντικός. Η Χαλκιδική ωστόσο, δεν διασχίζεται από τις παραπάνω οδικές αρτηρίες και δεν περιλαμβάνει υποδομές σιδηροδρομικής και αεροπορικής σύνδεσης. Οι ανάγκες μεταφοράς,

επισκεπτών, κατοίκων και αγαθών του Νομού εξυπηρετούνται από το τοπικό οδικό δίκτυο και μέσω των υποδομών του γειτονικού Νομού Θεσσαλονίκης.

Στον επόμενο πίνακα παρουσιάζονται κάποια βασικά στοιχεία μεταφορών για το νομό Χαλκιδικής. Ικανοποιητικός θεωρείται ο ρυθμός αύξησης των επιβατηγών αυτοκινήτων στο Νομό, ο οποίος υπερτερεί του αντιστοίχου της Περιφέρειας και του συνόλου της χώρας. Συγκεκριμένα, ο αριθμός των επιβατηγών αυτοκινήτων στο νομό Χαλκιδικής αυξήθηκε κατά 57,2% το 2007 σε σχέση με το 2000, ενώ ο αντίστοιχος ρυθμός αύξησης της Περιφέρειας διαμορφώθηκε σε 52,6% και της Χώρας σε 50,7%.

Στοιχείο με ιδιαίτερη σημασία για την ανάπτυξη της οικονομίας του Νομού είναι η παρατηρούμενη μεταβολή στον αριθμό των φορτηγών αυτοκινήτων κατά 24,9% την ίδια χρονική περίοδο, υψηλότερη από την αντίστοιχη σε επίπεδο Περιφέρειας (20,1%), γεγονός που αντανακλά αύξηση μεταφορικού έργου.

Πίνακας 1.4.3
Βασικά Στοιχεία Μεταφορών στο Νομό Χαλκιδικής
(2000-2007)

Κατηγορία / Έτος	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Επιβατηγά ΙΧ σε κυκλοφορία	12.514	13.572	14.464	15.201	15.978	16.697	18.047	19.676
Καινούργια ΙΧ	1.343	1.286	1.197	1.179	1.271	1.210	1.357	1.624
Ταξί	152	152	152	152	152	152	152	152
Λεωφορεία	246	251	255	260	260	264	266	267
Φορτηγά	16.859	17.369	17.802	18.271	18.824	19.396	20.185	21.059
ΙΧ ανά 100 κατοίκους	12,73	13,73	14,54	15,2	15,98	16,69	18,03	19,64

Πηγή: Allmedia publications

1.4.4. Κατοικίες – Ενέργεια

Η αύξηση του αριθμού των νέων κατοικιών ανά 100 κατοίκους η οποία παρατηρείται κατά τη διάρκεια της περιόδου 2000-2007 αποτελεί θετικό στοιχείο για το Νομό και τον πληθυσμό του. Επιπλέον, τόσο ο μέσος όρος του αριθμού των δωματίων ανά κατοικία

όσο και ο μέσος όγκος αυτών, δεν παρουσιάζει αξιόλογη διαφοροποίηση κατά τη διάρκεια της εξεταζόμενης περιόδου.

Πίνακας 1.4.4
Βασικά Στοιχεία Κατοικιών στο Νομό Χαλκιδικής
(2000-2007)

Κατηγορία / Έτος	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Αριθμός νέων κατοικιών	2.424	3.592	4.831	4.959	4.015	5.820	2.900	3.089
Αριθμός δωματίων νέων κατοικιών	6.359	8.944	11.672	11.554	9.926	15.219	7.620	7.448
Όγκος νέων κατοικιών σε χιλ.μ ³	666	957,2	1.191,2	1.128,9	967,3	1.520,6	825	760,4
Επιφάνεια νέων κατοικιών σε χιλ. m ²	217	309,76	396,66	383,28	329,6	517,7	284	259,6
Αριθμός νέων κατοικιών ανά 100 κατοίκους	2,46	3,63	4,85	4,96	4,01	5,81	2,89	3,08

Πηγή: Allmedia Publications

Η κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας παρουσίασε σωρευτική αύξηση κατά 30% μεταξύ των ετών 2000 και 2006, γεγονός το οποίο συμβαδίζει και με την άνοδο της οικοδομικής δραστηριότητας στο Νομό. Εξετάζοντας τα στοιχεία του πίνακα 1.4.5 που ακολουθεί, παρατηρείται μείωση του μεριδίου της γεωργικής κατανάλωσης από 10,9% το 2000 σε 6,1% το 2006, καθώς και περιορισμός του μεριδίου της βιομηχανικής κατανάλωσης (από 18,1% το 2000 σε 16,2% το 2006), προς όφελος της εμπορικής. Το μερίδιο της τελευταίας διαμορφώθηκε σε 39,1% το 2006 από 32,6% το 2000. Το ποσοστό της οικιακής κατανάλωσης δεν παρουσίασε αξιόλογη μεταβολή την ίδια χρονική περίοδο.

Πίνακας 1.4.5
Κατανάλωση Ηλεκτρικής Ενέργειας
(2000-2006)

Κατηγορία	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Συνολική κατανάλωση ηλεκτρικού ρεύματος	453.141	480.110	486.646	514.400	526.483	550.218	589.078
Οικιακή χρήση	141.996	148.087	156.473	165.492	171.131	173.869	184.452
Εμπορική χρήση	147.689	162.750	165.330	189.352	199.564	215.831	230.441
Βιομηχανική χρήση	82.075	90.694	92.715	79.141	74.462	82.083	95.580
Γεωργική χρήση	49.449	45.856	39.000	44.371	43.709	39.027	36.083
Δημόσιες αρχές	20.927	21.782	22.000	24.929	25.992	27.528	30.131
Φωτισμός οδών	11.005	10.941	11.128	11.115	11.625	11.880	12.391
Κατανάλωση οικιακού ρεύματος ανά κάτοικο, χιλ. KWh	1.445,09	1.498,84	1.573,98	1.655,86	1.712,14	1.738,49	1.843,72

Πηγή: Allmedia publications

Ποσά: σε MWh

1.4.5. Πολιτισμός

Η Χαλκιδική έχει αρκετούς ιστορικούς και αρχαιολογικούς χώρους. Ιδιαίτερα, επισημαίνεται το σπήλαιο και το μουσείο Πετραλώνων, ο αρχαιολογικός χώρος της Ολύνθου, οι παλαιοχριστιανικές Βασιλικές της Νικήτης κ.α.

Τα μουσεία τα οποία λειτουργούν σήμερα στη Χαλκιδική, είναι τα εξής:

- Αρχαιολογικό Μουσείο Πολυγύρου – Πολύγυρος Πάρκο Ηρώου
- Μουσείο Πετραλώνων – Πετράλωνα, Βουνό Κατσικά
- Λαογραφικό Μουσείο Βιθυνία – Ν. Μουδανιά , Περιοχή Αλμύρας
- Μουσείο Αλιευτικών Σκαφών & Εργαλείων – Ν. Μουδανιά, Περιοχή Τζιτζιφιές
- Λαογραφικό Μουσείο Πολυγύρου – Πολύγυρος
- Λαογραφικό Μουσείο Αρναίας – Αρναία
- Λαογραφικό Μουσείο Αφύτου- Αφυτος
- Λαογραφικό Μουσείο Ν. Τρίγλιας – Ν. Τρίγλια
- Λαογραφικό Μουσείο Ακτής Ελιάς - Νικήτη

2. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

Στην ενότητα αυτή παρουσιάζονται στοιχεία για την οικονομική δραστηριότητα στο Νομό συνολικά, ανά τομέα και κλάδο, όπως η Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία (ΑΠΑ), το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ), το κατά κεφαλήν ΑΕΠ και η απασχόληση. Επισημαίνεται ότι χρησιμοποιούνται τα πλέον πρόσφατα στοιχεία από διάφορες πηγές (ΕΣΥΕ, ICAP Databank, Allmedia Publications, κλπ).

2.1. Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία – Ακαθάριστο Περιφερειακό Προϊόν

Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία είναι η αξία της παραγωγής από την οποία αφαιρείται η αξία των αγαθών και των υπηρεσιών που χρησιμοποιούνται ως ενδιάμεσες εισροές, ενώ ως **Ακαθάριστο Περιφερειακό Προϊόν** ορίζεται η συνολική αξία όλων των τελικών αγαθών και υπηρεσιών που παρήχθησαν στην περιφέρεια σε ένα έτος.

Σημειώνεται ότι τα στοιχεία της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας Ελλάδος (ΕΣΥΕ) για την οικονομική δραστηριότητα των ελληνικών περιφερειών δεν υπολογίζονται από άμεσα απογραφικά δεδομένα σε περιφερειακό επίπεδο, αλλά από έμμεσους υπολογισμούς. Συγκεκριμένα, η συνολική Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία (ΑΠΑ) κατανέμεται μεταξύ των περιφερειών και των νομών με βάση μία σειρά περιφερειακών δεικτών (π.χ. δεικτών απασχόλησης, γεωργικής και βιομηχανικής παραγωγής, κλπ.). Από τον υπολογισμό αυτό προκύπτει η περιφερειακή ΑΠΑ. Το περιφερειακό Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ) προκύπτει από την ΑΠΑ, αφού προστεθούν οι καθαροί έμμεσοι φόροι επί των προϊόντων (φόροι μείον επιδοτήσεις) και αφαιρεθούν οι αξίες χρηματοπιστωτικής διαμεσολάβησης που μετρώνται έμμεσα. Τα δύο τελευταία στοιχεία δεν είναι διαθέσιμα σε επίπεδο Νομού και κατανέμονται αναλογικά με βάση την ΑΠΑ.

Στους πίνακες που ακολουθούν παρουσιάζεται η εξέλιξη του Ακαθάριστου Προϊόντος στο σύνολο της Χώρας, στην Κεντρική Μακεδονία και στο νομό Χαλκιδικής σε σταθερές και σε τρέχουσες τιμές.

Ο μέσος ετήσιος ρυθμός ανάπτυξης του Ακαθάριστου Προϊόντος, σε σταθερές τιμές, του νομού Χαλκιδικής διαμορφώθηκε σε χαμηλά επίπεδα (0,5%) την περίοδο 2000-2005, όταν ο αντίστοιχος της Κεντρικής Μακεδονίας ανήλθε σε 3,2% και του συνόλου της χώρας σε 4,4%. Ως απόλυτο μέγεθος, το ΑΠΠ του Νομού ανήλθε σε €1.371 εκ. το 2005 από €1.335 εκ. το 2000 (σε σταθερές τιμές), σημειώνοντας σωρευτική αύξηση ποσοστού μόλις 2,7%.

Επίσης, η συμμετοχή του ΑΠΠ του νομού Χαλκιδικής στο ΑΠΠ της περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας παρουσίασε ελαφρώς πτωτική τάση, από 5,5% το 2000 σε 4,8% το 2005.

Πίνακας 2.1.1
Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν στο Νομό, στην Κεντρική Μακεδονία
και στην Ελλάδα, σε σταθερές τιμές 2006
(2000-2006)

Ποσά σε εκ. ευρώ

Έτος	Χαλκιδική	Μεταβολή (%)	Κεντρική Μακεδονία	Μεταβολή (%)	Ελλάδα	Μεταβολή (%)
2000	1.335	-	24.445	-	165.861	-
2001	1.326	-0,7	25.060	2,5	173.297	4,5
2002	1.316	-0,7	25.570	2,0	180.063	3,9
2003	1.368	3,9	26.353	3,1	189.130	5,0
2004	1.390	1,6	27.898	5,9	197.787	4,6
2005	1.371	-1,4	28.645	2,7	205.370	3,8
2006	ΜΔ	-	29.883	4,3	213.985	4,2

Πηγή: ΕΣΥΕ

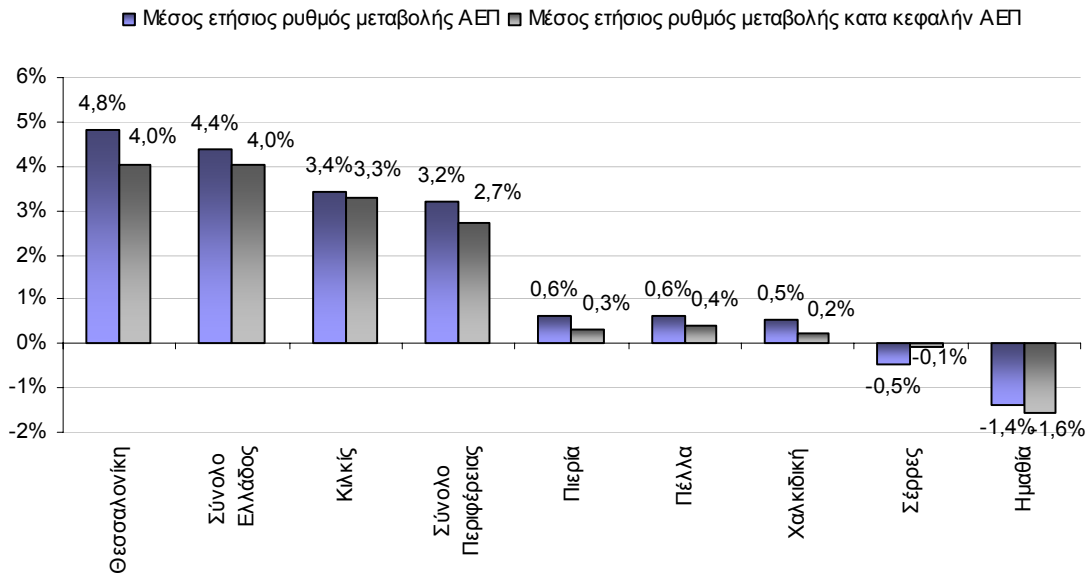
Πίνακας 2.1.2
Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν στο Νομό, στην Κεντρική Μακεδονία
και στην Ελλάδα σε τρέχουσες τιμές
(2000-2006)

Ποσά σε εκ. ευρώ

Έτος	Χαλκιδική	Μεταβολή (%)	Κεντρική Μακεδονία	Μεταβολή (%)	Ελλάδα	Μεταβολή (%)
2000	1.097	-	20.087	-	136.281	-
2001	1.119	2,0	21.150	5,3	146.260	7,3
2002	1.152	2,9	22.378	5,8	157.586	7,7
2003	1.239	7,6	23.863	6,6	171.258	8,7
2004	1.302	5,1	26.126	9,5	185.225	8,2
2005	1.326	1,8	27.703	6,0	198.609	7,2
2006	ΜΔ	-	29.883	7,9	213.985	7,7

Πηγή: ΕΣΥΕ

Διάγραμμα 2.1.1 Μέσος Ετήσιος Ρυθμός Μεταβολής ΑΕΠ ανά Περιοχή σε Σταθερές Τιμές (2000-2005)

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων ΕΣΥΕ

Ανάλογους ρυθμούς εξέλιξης με αυτούς του ΑΕΠ παρουσίασε και το **κατά κεφαλήν** ΑΕΠ, εφ' όσον ο μέσος ετήσιος ρυθμός μεταβολής την περίοδο 2000-2005 στο νομό Χαλκιδικής ήταν μόνο 0,2%, ενώ στην περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας διαμορφώθηκε σε 2,7% και στο σύνολο της χώρας σε 4,0%. Όπως φαίνεται στο παραπάνω διάγραμμα, οι Νομοί της Περιφέρειας μπορούν να διαχωριστούν σε δύο ομάδες: Η Θεσσαλονίκη και το Κιλκίς αναπτύσσονται με υψηλούς ρυθμούς, ανάλογους με αυτούς της χώρας ενώ οι υπόλοιποι Νομοί, περιλαμβάνοντας τη Χαλκιδική παρουσιάζουν στασιμότητα ή σε κάποιες περιπτώσεις χρόνια ύφεση.

Σε απόλυτα μεγέθη, το κατά κεφαλήν εισόδημα του Νομού αυξήθηκε ελάχιστα από €13.553 το 2000 σε €13.707 το 2005 (σε σταθερές τιμές), σημειώνοντας σωρευτική ποσοστιαία αύξηση μόλις 1,14%, όταν στην Περιφέρεια το αντίστοιχο ποσοστό ανήλθε σε 14,4%, ενώ στο σύνολο της Χώρας διαμορφώθηκε σε 21,7%.

Χαρακτηριστικό είναι ότι, τη διετία 2000-2001 το κατά κεφαλήν εισόδημα του Νομού υπερτερούσε του αντιστοίχου μέσου όρου ολόκληρης της Κεντρικής Μακεδονίας ενώ από το 2002 και μετά είναι χαμηλότερο και μάλιστα η εισοδηματική διαφορά μεταξύ του Νομού και της Περιφέρειας διευρύνεται, όπως φυσικά και μεταξύ του Νομού και ολόκληρης της χώρας (πίνακας 2.1.3).

Πίνακας 2.1.3
Κατά Κεφαλή Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν στο Νομό Χαλκιδικής, στην Κεντρική Μακεδονία και στην Ελλάδα, σε σταθερές τιμές 2006 (2000-2006)

Ποσά σε ευρώ

Έτος	Χαλκιδική	Ετήσια Μεταβολή (%)	Κεντρική Μακεδονία	Ετήσια Μεταβολή (%)	Ελλάδα	Ετήσια Μεταβολή (%)
2000	13.553	-	13.066	-	15.191	-
2001	13.378	-1,3	13.317	1,9	15.826	4,2
2002	13.208	-1,3	13.491	1,3	16.388	3,5
2003	13.684	3,6	13.829	2,5	17.157	4,7
2004	13.900	1,6	14.603	5,6	17.881	4,2
2005	13.707	-1,4	14.955	2,4	18.495	3,4
2006	ΜΔ	-	15.535	3,9	19.194	3,8

Πηγή: ΕΣΥΕ

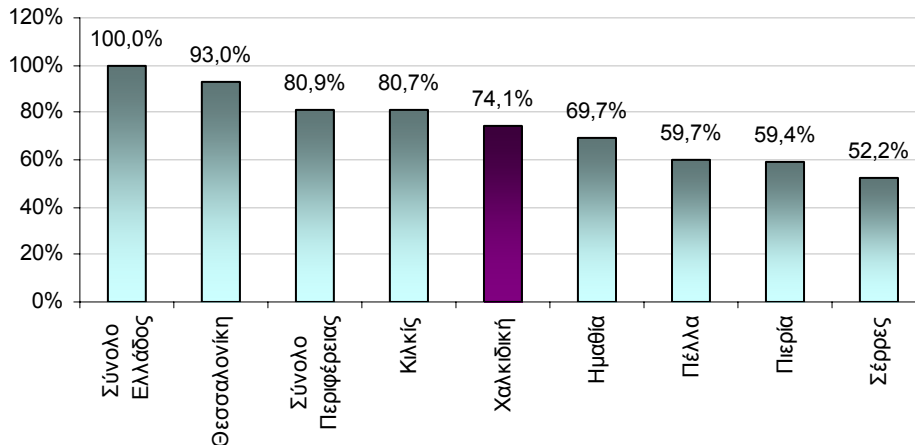
Πίνακας 2.1.4
Κατά Κεφαλή Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν στο Νομό Χαλκιδικής, στην Κεντρική Μακεδονία και στην Ελλάδα, σε τρέχουσες τιμές (2000-2006)

Ποσά σε ευρώ

Έτος	Χαλκιδική	Ετήσια Μεταβολή (%)	Κεντρική Μακεδονία	Ετήσια Μεταβολή (%)	Ελλάδα	Ετήσια Μεταβολή (%)
2000	11.137	-	10.737	-	12.483	-
2001	11.291	1,4	11.239	4,7	13.357	7,0
2002	11.559	2,4	11.807	5,1	14.342	7,4
2003	12.391	7,2	12.522	6,1	15.536	8,3
2004	13.017	5,1	13.676	9,2	16.745	7,8
2005	13.256	1,8	14.463	5,8	17.886	6,8
2006	ΜΔ	-	15.535	7,4	19.194	7,3

Πηγή: ΕΣΥΕ

Διάγραμμα 2.1.2
Κατά Κεφαλήν ΑΕΠ ως ποσοστό του Εθνικού Μέσου Όρου
(2005)

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων ΕΣΥΕ

Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζεται η Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία ανά κλάδο, σε τρέχουσες τιμές.

Στη συνέχεια παρουσιάζεται η ποσοστιαία διάρθρωση της ΑΠΑ ανά ευρύτερο τομέα στο νομό Χαλκιδικής, συγκριτικά με την αντίστοιχη της Κεντρικής Μακεδονίας και του συνόλου της Χώρας.

Η «υπεροχή» του τριτογενούς τομέα στο σχηματισμό της συνολικής Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας είναι εμφανής, τόσο στο Νομό όσο και στο σύνολο της Χώρας. Η σημασία του τριτογενούς τομέα του Νομού είναι ισοδύναμη σχεδόν με το επίπεδο της Περιφέρειας. Το ποσοστό συμμετοχής του τομέα κυμαίνεται μεταξύ 62%-67% εμφανίζοντας ανοδική τάση τα τελευταία χρόνια, η οποία συνοδεύεται από τη μείωση του μεριδίου του πρωτογενούς κυρίως τομέα, αλλά και του δευτερογενούς τομέα.

Πίνακας 2.1.5
Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία ανά Κλάδο στη Χαλκιδική
(2000 - 2005)

Ποσά σε εκ. ευρώ

Κλάδοι	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Γεωργία, κτηνοτροφία, δάση	110,749	92,024	95,227	119,081	127,331	112,067
Αλιεία	8,026	8,301	12,169	13,517	9,309	11,553
Μεταλλεία, ορυχεία	42,508	35,209	21,396	20,626	20,781	19,042
Μεταποίηση	36,468	43,498	42,551	43,745	37,541	43,817
Ηλεκτρισμός, φυσικό αέριο και ύδρευση	15,299	15,874	16,430	18,752	19,972	20,555
Κατασκευές	154,226	161,353	152,563	182,686	184,528	180,839
Χονδρικό και λιανικό εμπόριο, επισκευές αυτοκινήτων, μοτοσυκλετών και ειδών οικιακής χρήσης	100,370	98,478	104,023	109,202	117,200	119,868
Ξενοδοχεία και εστιατόρια	157,532	173,123	206,127	187,062	193,378	212,198
Μεταφορές, αποθήκευση, επικοινωνίες	18,078	24,897	24,447	23,109	26,158	27,308
Χρηματοπιστωτική διαμεσολάβηση	73,707	54,098	46,233	56,456	53,227	62,107
Διαχείριση ακίνητης περιουσίας, εκμίσθωση και επιχ/τικές δραστηριότητες	87,234	91,983	99,890	112,419	123,093	133,921
Δημόσια διοίκηση, άμυνα και υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση	61,432	65,144	74,841	77,709	99,473	88,429
Εκπαίδευση	53,182	57,865	63,174	79,343	87,183	88,955
Υγεία και κοινωνική μέριμνα	23,222	28,117	29,350	31,320	31,278	29,262
Άλλες κοινωνικές και προσωπικές δραστηριότητες	18,253	24,759	18,420	14,731	19,065	22,141
Ίδιωτικά νοικοκυριά με απασχολούμενο προσωπικό	8,999	10,242	11,263	13,818	15,387	16,334
Συνολική ακαθάριστη προστιθέμενη αξία	969,286	984,964	1.018,104	1.103,578	1.164,902	1.188,396

Πίνακας 2.1.6
Κατανομή της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας ανά Κλάδο
στο Νομό και στην Ελλάδα
(2005)

Κλάδοι	Χαλκιδική	Ελλάδα
Γεωργία, κτηνοτροφία, δάση	9,4%	3,9%
Αλιεία	1,0%	0,4%
Μεταλλεία, ορυχεία	1,6%	0,6%
Μεταποίηση	3,7%	12,5%
Ηλεκτρισμός, φυσικό αέριο και ύδρευση	1,7%	2,0%
Κατασκευές	15,2%	7,2%
Χονδρικό και λιανικό εμπόριο, επισκευές αυτοκινήτων, μοτοσυκλετών και ειδών οικιακής χρήσης	10,1%	14,5%
Ξενοδοχεία και εστιατόρια	17,9%	8,0%
Μεταφορές, αποθήκευση, επικοινωνίες	2,3%	8,5%
Χρηματοπιστωτική διαμεσολάβηση	5,2%	3,9%
Διαχείριση ακίνητης περιουσίας, εκμίσθωση και επιχ/τικές δραστηριότητες	11,3%	14,5%
Δημόσια διοίκηση, άμυνα και υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση	7,4%	8,5%
Εκπαίδευση	7,5%	5,6%
Υγεία και κοινωνική μέριμνα	2,5%	4,5%
Άλλες κοινωνικές και προσωπικές δραστηριότητες	1,9%	4,8%
Ιδιωτικά νοικοκυριά με απασχολούμενο προσωπικό	1,4%	0,7%

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων ΕΣΥΕ

2.2. Ανάλυση Απασχόλησης

Στο νομό Χαλκιδικής οι απασχολούμενοι ανήλθαν σε 36,9 χιλ. άτομα το 2001 παρουσιάζοντας αύξηση κατά 14,5% σε σχέση με το 1991 (σύμφωνα με τα στοιχεία των δύο τελευταίων απογραφών). Το μεγαλύτερο ποσοστό αύξησης παρουσίασε ο τριτογενής τομέας κατά 32% (ή κατά 4,2 χιλ. άτομα), αυξάνοντας μάλιστα το μερίδιό του στο σύνολο των απασχολούμενων στο Νομό από 40,8% το 1991 σε 47% το 2001. Μείωση εμφάνισε το μερίδιο του πρωτογενούς τομέα από 30,3% το 1991 σε 27,4% το

2001, ενώ σχετικά σταθερό (αύξηση μόνο κατά 0,7 ποσοστιαίες μονάδες) παρέμεινε το ποσοστό συμμετοχής του δευτερογενούς τομέα. Αξιοσημείωτη είναι η αύξηση των νέων ανέργων στο Νομό, κατά 51% έναντι 47% στο σύνολο της χώρας.

Πίνακας 2.2.1
Οικονομικά Ενεργός Πληθυσμός ανά Τομέα στην Ελλάδα και στη Χαλκιδική
(1991, 2001)

Κατηγορία	Ελλάδα		Χαλκιδική	
	1991	2001	1991	2001
Πρωτογενής τομέας	687.495	629.530	9.761	10.123
Δευτερογενής τομέας	857.907	944.724	6.973	8.215
Τριτογενής τομέας	1.876.114	2.552.126	13.142	17.359
Μη δυνάμενοι να καταταγούν σε τομέα	296.225	241.695	2.362	1.220
Σύνολο απασχολουμένων	3.717.741	4.368.075	32.238	36.917
Νέοι άνεργοι	168.416	247.395	1.117	1.686
Σύνολο	3.886.157	4.615.470	33.355	38.603

Πηγή: ΕΣΥΕ

2.2.1. Απασχόληση στον πρωτογενή τομέα

Κατά την περίοδο 1991-2001, ο κλάδος της δασοκομίας αλλά και της αλιείας σημείωσαν τη μεγαλύτερη ποσοστιαία αύξηση κατά 30,6% και 21,3% αντίστοιχα, στο νομό Χαλκιδικής, με βάση τα διαθέσιμα στοιχεία απασχόλησης από την ΕΣΥΕ. Αντίθετα, κάμψη εμφάνισε ο τομέας των εξορυκτικών και λατομικών δραστηριοτήτων.

Πίνακας 2.2.2
Κλαδική Κατανομή του Πρωτογενούς Τομέα της Χαλκιδικής
βάσει Οικονομικά Ενεργού Πληθυσμού
(1991, 2001)

Κλάδος	1991	2001
A . Γεωργία, κτηνοτροφία, θήρα, δασοκομία.	7.387	8.412
Γεωργία, κτηνοτροφία, θήρα και συναφείς δραστηριότητες.	6.959	7.853
Δασοκομία, υλοτομία και συναφείς δραστηριότητες.	428	559
B . Αλιεία.	779	945
Αλιεία, εκμετάλλευση ιχθυοτροφείων, μονάδων παραγωγής γόνου και δραστηριότητες συναφείς με την αλιεία.	779	945
Γ . Ορυχεία και λατομεία.	1.595	766
Εξόρυξη άνθρακα, λιγνίτη και τύρφης.	4	3
Άντληση αργού πετρελαίου και φυσικού αερίου, βοηθητικές δραστηριότητες συναφείς με την άντληση πετρελαίου και φυσικού αερίου, με εξαίρεση τις μελέτες.	5	3
Εξόρυξη μεταλλούχων μεταλλευμάτων.	484	519
Εξόρυξη μεταλλευμάτων ουρανίου και θορίου	33	-
Άλλες εξορυκτικές και λατομικές δραστηριότητες.	1.069	241
Σύνολο πρωτογενούς τομέα	9.761	10.123

Πηγή: ΕΣΥΕ

2.2.2. Απασχόληση στο δευτερογενή τομέα

Στον επόμενο πίνακα παρουσιάζεται η κλαδική κατανομή βάσει αριθμού απασχολουμένων τα έτη 1991 και 2001 στο δευτερογενή τομέα. Σε απόλυτα μεγέθη, ο κλάδος των κατασκευών παρουσίασε τη μεγαλύτερη αύξηση (κατά 1.362 άτομα) και ακολούθησε με διαφορά η βιομηχανία τροφίμων και ποτών με 169 άτομα. Μείωση στον αριθμό των απασχολουμένων, την ίδια περίοδο, σημειώθηκε στον κλάδο κατασκευής ειδών ενδύσεως γενικότερα (κατά 234 άτομα) και κατασκευής επίπλων και λοιπών βιομηχανιών (κατά 167 άτομα).

Πίνακας 2.2.3
Κλαδική Κατανομή του Δευτερογενούς Τομέα της Χαλκιδικής
βάσει Οικονομικά Ενεργού Πληθυσμού
(1991, 2001)

Κλάδος	1991	2001
Δ . Μεταποιητικές βιομηχανίες.	3.010	2.926
Βιομηχανία τροφίμων και ποτών.	714	883
Παραγωγή προϊόντων καπνού.	12	6
Παραγωγή κλωστοϋφαντουργικών υλών.	180	109
Κατασκευή ειδών ενδύσεως, κατεργασία και βαφή γουναρικών.	500	266
Κατεργασία και δέψη δέρματος, κατασκευή ειδών ταξιδιού (αποσκευών), τσαντών, ειδών σελοποίησης, ειδών σαγματοποίησης και υποδημάτων.	45	29
Βιομηχανία ξύλου και κατασκευή προϊόντων από ξύλο και φελλό, εκτός από τα έπιπλα, κατασκευή ειδών καλαθοποιίας και σπαρτοπλεκτικής.	207	326
Κατασκευή χαρτοπολτού, χαρτιού και προϊόντων από χαρτί.	12	16
Εκδόσεις, εκτυπώσεις και αναπαραγωγή προεγγεγραμμένων μέσων εγγραφής ήχου και εικόνας ή μέσων πληροφορικής.	54	78
Παραγωγή οπτάνθρακα (κωκ), προϊόντων διύλισης πετρελαίου και πυρηνικών καυσίμων.	20	12
Παραγωγή χημικών ουσιών και προϊόντων.	97	56
Κατασκευή προϊόντων από ελαστικό (καουτσούκ) και πλαστικές ύλες.	64	66
Κατασκευή άλλων προϊόντων από μη μεταλλικά ορυκτά.	135	212
Παραγωγή βασικών μετάλλων.	37	76
Κατασκευή μεταλλικών προϊόντων, με εξαίρεση τα μηχανήματα και τα είδη εξοπλισμού.	352	318
Κατασκευή μηχανημάτων και ειδών εξοπλισμού μ.α.κ.	97	144
Κατασκευή μηχανών γραφείου και ηλεκτρονικών υπολογιστών.	0	3
Κατασκευή ηλεκτρικών μηχανών και συσκευών μ.α.κ.	17	11
Κατασκευή εξοπλισμού και συσκευών ραδιοφωνίας, τηλεόρασης και επικοινωνιών.	6	6
Κατασκευή ιατρικών οργάνων, οργάνων ακριβείας και οπτικών οργάνων, κατασκευή ρολογιών κάθε είδους.	18	17
Κατασκευή αυτοκινήτων οχημάτων, κατασκευή ρυμουλκούμενων και ημιρυμουλκούμενων οχημάτων.	7	22
Κατασκευή λοιπού εξοπλισμού μεταφορών.	32	32
Κατασκευή επίπλων, λοιπές βιομηχανίες μ.α.κ.	402	235
Ανακύκλωση.	2	3
Ε . Παροχή ηλεκτρικού ρεύματος, φυσικού αερίου και νερού.	186	150
Παροχή ηλεκτρικού ρεύματος, φυσικού αερίου, ατμού και ζεστού νερού.	167	122
Συλλογή, καθαρισμός και διανομή νερού.	19	28
ΣΤ. Κατασκευές.	3.777	5.139
Κατασκευές.	3.777	5.139
Σύνολο δευτερογενούς τομέα	6.973	8.215

Πηγή: ΕΣΥΕ

2.2.3. Απασχόληση στον τριτογενή τομέα

Σε απόλυτα μεγέθη, τη μεγαλύτερη αύξηση απασχόλησης στον τριτογενή τομέα στο νομό Χαλκιδικής σημείωσαν οι κλάδοι των ξενοδοχείων και εστιατορίων με διαφορά από τους υπόλοιπους (αύξηση κατά 2.065 άτομα). Ακολουθούν διάφορες επιχειρηματικές δραστηριότητες (με 644 απασχολούμενους) και το λιανικό εμπόριο εκτός του εμπορίου αυτοκινήτων (μεταβολή κατά 460 άτομα). Ως ποσοστιαία μεταβολή, προηγούνται οι κλάδοι δραστηριοτήτων συναφών με τις δραστηριότητες ενδιάμεσων χρηματοπιστωτικών οργανισμών και ο κλάδος της πληροφορικής.

Πίνακας 2.2.4
Κλαδική Κατανομή του Τριτογενούς Τομέα της Χαλκιδικής
βάσει Οικονομικά Ενεργού Πληθυσμού
(1991, 2001)

Κλάδος	1991	2001
Z . Χονδρικό και λιανικό εμπόριο, επισκευή αυτοκινήτων οχημάτων, μοτοσικλετών και ειδών ατομικής και οικιακής χρήσης.	3.859	4.462
Εμπόριο, συντήρηση και επισκευή αυτοκινήτων οχημάτων, μοτοσικλετών, λιανική πώληση καυσίμων για αυτοκίνητα οχήματα.	721	717
Χονδρικό εμπόριο και εμπόριο με προμήθεια, εκτός από το εμπόριο αυτοκινήτων οχημάτων και μοτοσικλετών.	556	703
Λιανικό εμπόριο, εκτός από το εμπόριο αυτοκινήτων οχημάτων και μοτοσικλετών, επισκευή ειδών ατομικής και οικιακής χρήσης.	2.582	3.042
H . Ξενοδοχεία και εστιατόρια.	2.103	4.168
Ξενοδοχεία και εστιατόρια.	2.103	4.168
Θ . Μεταφορές, αποθήκευση και επικοινωνίες.	1.493	1.402
Χερσαίες μεταφορές και μεταφορές μέσω αγωγών.	946	864
Μεταφορές μέσω υδάτινων οδών.	128	109
Εναέριες μεταφορές.	19	18
Βοηθητικές και συναφείς προς τις μεταφορές δραστηριότητες, δραστηριότητες ταξιδιωτικών πρακτορείων.	106	206
Ταχυδρομεία και τηλεπικοινωνίες.	294	205
I . Ενδιάμεσοι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί.	300	373
Ενδιάμεσοι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί, με εξαίρεση τις ασφαλιστικές εταιρείες και τα ταμεία συντάξεων.	225	256
Ασφαλιστικά και συνταξιοδοτικά ταμεία, εκτός από την υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση.	74	56
Δραστηριότητες συναφείς με τις δραστηριότητες ενδιάμεσων χρηματοπιστωτικών οργανισμών.	1	61
K . Διαχείριση ακίνητης περιουσίας, εκμισθώσεις και επιχειρηματικές δραστηριότητες.	707	1.405
Διαχείριση ακίνητης περιουσίας.	30	37
Ενοικίαση μηχανημάτων και εξοπλισμού χωρίς χειριστή, ενοικίαση	34	26

Κλάδος	1991	2001
ειδών ατομικής και οικιακής χρήσης.		
Πληροφορική και συναφείς δραστηριότητες.	5	45
Έρευνα και ανάπτυξη.	7	22
Άλλες επιχειρηματικές δραστηριότητες.	631	1.275
Λ . Δημόσια διοίκηση και άμυνα, υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση.	1.859	2.068
Δημόσια διοίκηση και άμυνα, υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση.	1.859	2.068
Μ . Εκπαίδευση.	1.310	1.335
Εκπαίδευση.	1.310	1.335
Ν . Υγεία και κοινωνική μέριμνα.	792	839
Υγεία και κοινωνική μέριμνα.	792	839
Ξ . Δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών υπέρ του κοινωνικού ή ατομικού χαρακτήρα.	675	1.102
Διάθεση λυμάτων και απορριμμάτων, υγιεινή και παρόμοιες δραστηριότητες.	57	181
Δραστηριότητες οργάνωσης μ.α.κ.	133	195
Ψυχαγωγικές, πολιτιστικές και αθλητικές δραστηριότητες.	226	400
Άλλες δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών.	259	326
Ο . Ιδιωτικά νοικοκυριά που απασχολούν οικιακό προσωπικό.	44	204
Ιδιωτικά νοικοκυριά που απασχολούν οικιακό προσωπικό.	44	204
Π . Ετερόδοκοι οργανισμοί και όργανα.	0	1
Ετερόδοκοι οργανισμοί και όργανα.	0	1
Σύνολο τριτογενούς τομέα	13.142	17.359

Πηγή: ΕΣΥΕ

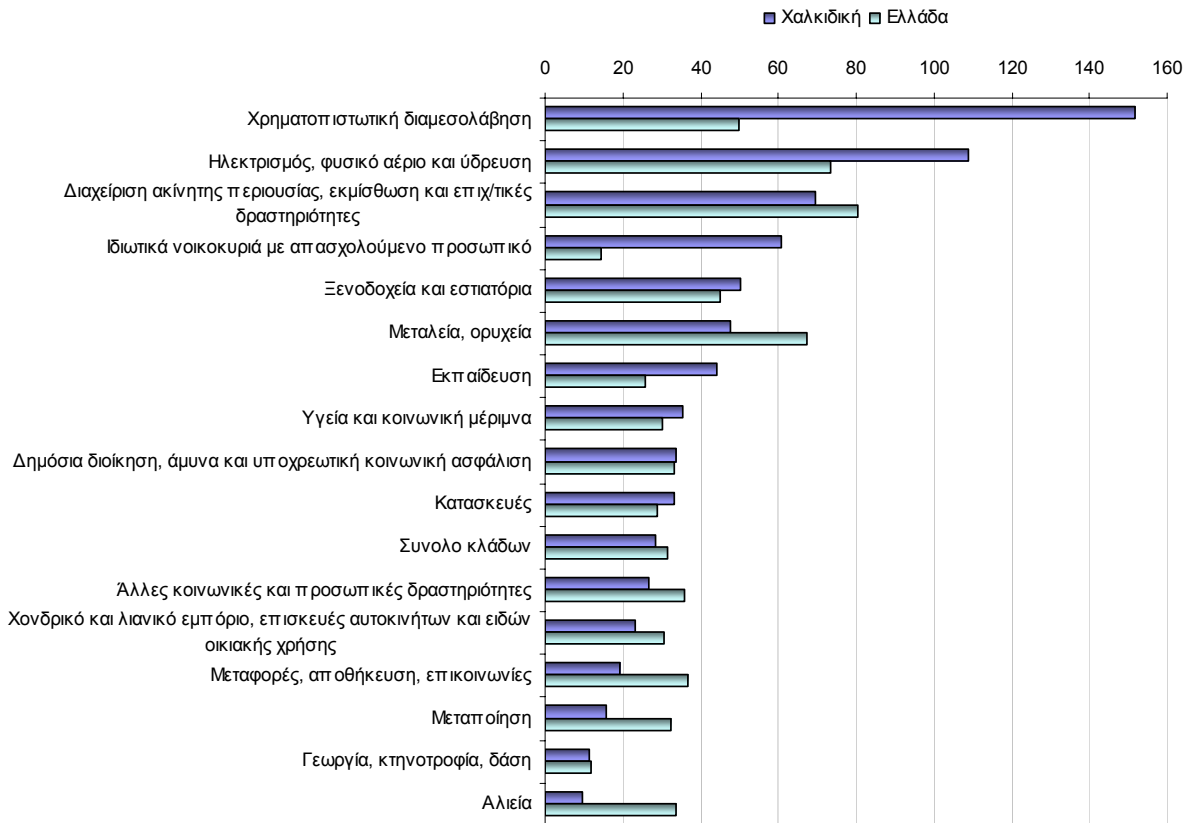
2.2.4. Παραγωγικότητα εργασίας

Η παραγωγικότητα ανά εργαζόμενο υπολογίζεται διαιρώντας την Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία με τον αριθμό των εργαζομένων. Στη Χαλκιδική, το 2001 η παραγωγικότητα ανήλθε σε €28.591 ανά εργαζόμενο έναντι €31.385 στην Ελλάδα. Κατά συνέπεια η παραγωγικότητα στο Νομό είναι 9% χαμηλότερη από το εθνικό επίπεδο.

Στο επόμενο διάγραμμα παρουσιάζεται η παραγωγικότητα ανά κλάδο στη Χαλκιδική και στην Ελλάδα.

Διάγραμμα 2.2.1 Παραγωγικότητα ανά Εργαζόμενο στο Νομό και στη Χώρα (2001)

σε χιλ. ευρώ

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων ΕΣΥΕ

Όπως φαίνεται από το διάγραμμα, οι διαφορές της παραγωγικότητας μεταξύ κλάδων στη Χαλκιδική είναι πολύ μεγαλύτερες από τη χώρα με κλάδους όπως ο χρηματοπιστωτικός και η ενέργεια και ύδρευση να εμφανίζουν πολύ υψηλότερη παραγωγικότητα από τη χώρα ενώ η μεταποίηση ή η αλιεία εμφανίζουν πολύ χαμηλότερη παραγωγικότητα.

2.3. Στατιστικά Στοιχεία για τον Αγροτικό Τομέα

Στην παρούσα ενότητα παρουσιάζονται ορισμένα στατιστικά στοιχεία για τον αγροτικό τομέα του νομού Χαλκιδικής, καθώς και για την περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας και

για το σύνολο της χώρας. Συγκεκριμένα, παρουσιάζονται στοιχεία για την πενταετία 2002-2006 (πίνακας 2.3.1), αλλά για την εξαγωγή συμπερασμάτων για μια μεγαλύτερη περίοδο αναφοράς, παρουσιάζονται αντίστοιχα μεγέθη για το 1990, 2000 και για το 2006 (έτος με τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία).

Η φυτική παραγωγή ανά προϊόν παρουσιάζει διακυμάνσεις από έτος σε έτος κατά τη διάρκεια της πενταετίας 2002-2006. Πάντως, στο σύνολό του ο όγκος της παραγωγής (σε τόνους) στα βασικά γεωργικά προϊόντα του Νομού εμφανίζει πτωτικές τάσεις από το 2004 και μετά. Αντίθετα, ανοδική πορεία εμφανίζει η συνολική παραγωγή σε προϊόντα κτηνοτροφίας (κρέας, γάλα, τυριά) την τριετία 2004-2006. Ίδιες τάσεις επικρατούν και στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας.

Στη διάρκεια της δεκαετίας 1990-2000, σημαντική είναι η αύξηση στις αρδευθείσες καλλιέργειες του Νομού κατά 45%, αύξηση η οποία φαίνεται ότι συνεχίστηκε και την επόμενη δεκαετία, εφόσον το 2006 παρατηρείται αύξηση κατά 19,6% σε σχέση με τις καλλιέργειες του 2000. Ο όγκος της συνολικής φυτικής παραγωγής αυξήθηκε τη δεκαετία 1990-2000 (σωρευτική αύξηση ποσοστού 38,2% το 2000/1990), τάση όμως η οποία φαίνεται ότι δεν συνεχίστηκε, καθώς η συνολική παραγωγή στα αντίστοιχα προϊόντα εμφανίζεται μειωμένη στα μέσα της επόμενης δεκαετίας (2006).

Ομοίως, αύξηση παρουσίασε και η συνολική παραγωγή στα βασικά κτηνοτροφικά προϊόντα, κατά 55,2% το 2000/1990, άνοδος η οποία συνεχίζεται και τα επόμενα έτη όπως προκύπτει από τα στοιχεία του 2006, αλλά με σαφώς χαμηλότερο ρυθμό.

Κύρια γεωργικά προϊόντα του Νομού, όσον αφορά στον όγκο παραγωγής, είναι το σιτάρι, και οι τομάτες. Γενικά, η συνεισφορά του νομού Χαλκιδικής στον αγροτικό τομέα της Περιφέρειας είναι χαμηλή, ωστόσο το ποσοστό συμμετοχής της γεωργικής παραγωγής της Χαλκιδικής στο σύνολο της αντίστοιχης παραγωγής της Περιφέρειας είναι ανοδικό, καθώς από 3,9% το 1990 διαμορφώθηκε σε 4,9% το 2000 και σύμφωνα με τα διαθέσιμα στοιχεία ανήλθε σε 5,9% το 2006.

Το μερίδιο του κτηνοτροφικού τομέα κινείται στα ίδια περίπου επίπεδα, παρουσιάζοντας σταθεροποιητικές τάσεις (5,4% το 2006 και το 2000, από 4,1% το 1990).

Πίνακας 2.3.1
Παραγωγή κατά Αγροτικό Προϊόν για τη Χαλκιδική, την Κεντρική Μακεδονία και την Ελλάδα (2002-2006)

ΓΕΩΡΓΙΑ	ΧΑΛΚΙΔΙΚΗ					ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ					ΕΛΛΑΔΑ				
	2002	2003	2004	2005	2006	2002	2003	2004	2005	2006	2002	2003	2004	2005	2006
Σύν. Καλ. στρ.	859.136	-	-	-	-	7.094.033	-	-	-	-	34.563.825	-	-	-	-
Αρθ/σες καλ. Στρ.	209.451	-	-	-	222.046	3.312.918	-	-	-	3.393.334	14.313.736	-	-	-	14.373.984
Ελαιόλαδο τόν.	4.503	2.285	3.544	4.675	4.733	8.346	2.816	5.244	6.891	7.585	370.703	502.923	333.718	411.982	387.337
Καπνός τόν.	262	247	722	408	784	48.523	47.818	48.023	50.361	19.210	127.223	126.671	127.118	123.726	39.548
Βαμβάκι τόν.	5.324	3.729	3.294	3.021	5.051	345.649	277.182	280.073	323.020	275.246	1.282.154	1.090.832	1.173.220	1.231.599	1.030.234
Σιτάρι, τόνοι	80.599	73.917	81.876	83.013	69.351	549.539	484.038	664.364	663.454	547.215	2.075.861	1.724.730	2.061.592	2.044.154	1.783.948
Ρύζι, τόνοι	-	-	-	-	-	141.057	136.755	147.923	144.387	157.942	168.681	158.049	170.693	167.247	185.145
Εσπ/δή τόν.	120	118	120	120	137	120	124	120	126	143	1.435.290	1.181.915	942.642	1.169.236	1.138.837
Μήλα, τόνοι	484	443	665	658	505	98.937	71.361	111.218	87.703	90.630	269.000	198.995	276.809	259.621	265.353
Ροδάκινα τόν.	802	805	707	709	771	689.150	213.826	713.760	754.554	625.350	739.602	249.440	790.873	817.343	697.601
Πατάτες τόν.	3.368	3.380	2.691	2.080	2.187	47.395	55.590	52.602	52.936	54.985	881.874	804.443	836.364	818.733	875.257
Τομάτες τόν.	22.072	22.218	22.979	20.128	22.508	317.886	287.218	332.074	312.766	260.524	1.574.016	1.700.989	1.932.235	1.713.581	1.507.553
Επιτρ. Σταφ. Τόν.	-	-	16.322	16.318	15.781	-	-	28.469	29.548	26.169	-	-	210.698	200.790	211.580
Κρέας τόν.	6.475	5.413	6.200	6.202	6.634	86.095	80.876	78.386	93.407	92.520	465.928	454.210	446.848	462.279	495.482
Γάλα τόν.	23.092	20.805	22.807	24.689	25.170	495.165	496.585	447.514	506.618	513.151	1.990.539	1.986.494	1.965.583	1.987.282	2.011.947
Τυρί μαλ. τόν	1.686	1.510	1.610	1.632	1.772	16.955	15.686	13.787	10.751	15.491	133.409	127.227	141.281	116.918	122.828
Τυρί σκλ. τόν	7	7	22	25	26	2.527	2.262	3.411	4.787	4.035	36.659	36.272	37.392	38.981	38.233
Αυγά χ. τεμ	7.791	7.086	6.493	5.876	-	312.609	318.331	278.840	293.100	-	2.141.460	2.111.536	2.131.452	1.961.997	-

Πηγή: Allmedia Publications

Πίνακας 2.3.2
Εξέλιξη του Αγροτικού Τομέα στο Νομό Χαλκιδικής
(1990, 2000, 2006)

Στοιχεία αγροτικού τομέα	1990	2000	Μεταβολή 2000/1990 (%)	2006	Μεταβολή 2006/2000 (%)
Σύνολο καλλιεργειών (στρέμ.)	964.785	972.814	0,8	-	-
Αρδευθείσες καλλιέργειες (στρέμ.)	128.157	185.668	44,9	222.046	19,6
Ελαιόλαδο (τόνοι)	4.320	4.888	13,1	4.733	-3,2
Καπνός (τόνοι)	578	242	-58,1	784	224,0
Βαμβάκι (τόνοι)	4.206	5.536	31,6	5.051	-8,8
Σιτάρι (τόνοι)	60.139	83.229	38,4	69.351	-16,7
Ρύζι, (τόνοι)	-	-	-	-	-
Εσπεριδοειδή (τόνοι)	87	105	20,7	137	30,5
Μήλα (τόνοι)	697	349	-49,9	505	44,7
Ροδάκινα (τόνοι)	1.670	376	-77,5	771	105,1
Πατάτες (τόνοι)	2.982	3.214	7,8	2.187	-32,0
Τομάτες (τόνοι)	13.492	23.900	77,1	22.508	-5,8
Επιτραπέζια σταφύλια (τόνοι)	-	-	-	15.781	-
Κρέας (τόνοι)	3.213	6.850	113,2	6.634	-3,2
Γάλα (τόνοι)	15.683	23.096	47,3	25.170	9,0
Τυρί μαλακό (τόνοι)	1.592	1.839	15,5	1.772	-3,6
Τυρί σκληρό (τόνοι)	4	2	-50,0	26	1.200,0
Αυγά (χιλ.τεμ.)	14.169	9.595	-32,3	-	-

Πηγή: Allmedia Publications

Πίνακας 2.3.3
Εξέλιξη του Αγροτικού Τομέα στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας
(1990, 2000, 2006)

Στοιχεία αγροτικού τομέα	1990	2000	Μεταβολή 2000/1990 (%)	2006	Μεταβολή 2006/2000 (%)
Σύνολο καλλιεργειών (στρέμ.)	7.633.260	7.327.851	-4,0	-	
Αρδευθείσες καλλιέργειες (στρέμ.)	3.079.817	3.365.289	9,3	3.393.334	0,8
Ελαιόλαδο (τόνοι)	6.135	8.258	34,6	7.585	-8,1
Καπνός (τόνοι)	42.202	48.950	16,0	19.210	-60,8
Βαμβάκι (τόνοι)	137.028	314.515	129,5	275.246	-12,5
Σιτάρι (τόνοι)	484.572	584.992	20,7	547.215	-6,5
Ρύζι, (τόνοι)	101.777	126.068	23,9	157.942	25,3
Εσπεριδοειδή (τόνοι)	111	111	0,0	143	28,8
Μήλα (τόνοι)	175.245	113.058	-35,5	90.630	-19,8
Ροδάκινα (τόνοι)	776.196	862.234	11,1	625.350	-27,5
Πατάτες (τόνοι)	43.216	62.134	43,8	54.985	-11,5
Τομάτες (τόνοι)	517.022	375.040	-27,5	260.524	-30,5
Επιτραπέζια σταφύλια (τόνοι)	-	-		26.169	
Κρέας (τόνοι)	78.921	82.608	4,7	92.520	12,0
Γάλα (τόνοι)	402.100	483.409	20,2	513.151	6,2
Τυρί μαλακό (τόνοι)	17.044	19.106	12,1	15.491	-18,9
Τυρί σκληρό (τόνοι)	6.604	6.901	4,5	4.035	-41,5
Αυγά (χιλ.τεμ.)	383.991	342.507	-10,8	-	

Πηγή: Allmedia Publications

Πίνακας 2.3.4
Εξέλιξη του Αγροτικού Τομέα στην Ελλάδα
(1990, 2000, 2006)

Στοιχεία αγροτικού τομέα	1990	2000	Μεταβολή 2000/1990	2006	Μετα- βολή 2006 / 2000
Σύνολο καλλιεργειών, (στρέμ.)	40.030.473	39.005.984	-2,6	-	
Αρδευθείσες καλλιέργειες (στρέμ.)	11.831.018	14.507.416	22,6	14.373.984	-0,9
Ελαιόλαδο (τόνοι)	309.419	426.152	37,7	387.337	-9,1
Καπνός (τόνοι)	130.132	136.593	5,0	39.548	-71,0
Βαμβάκι (τόνοι)	652.221	1.259.628	93,1	1.030.234	-18,2
Σιτάρι (τόνοι)	1.966.276	2.183.366	11,0	1.783.948	-18,3
Ρύζι (τόνοι)	110.022	147.468	34,0	185.145	25,5
Εσπεριδοειδή (τόνοι)	1.150.067	1.325.244	15,2	1.138.837	-14,1
Μήλα (τόνοι)	348.400	285.033	-18,2	265.353	-6,9
Ροδάκινα (τόνοι)	819.920	920.276	12,2	697.601	-24,2
Πατάτες (τόνοι)	996.456	883.289	-11,4	875.257	-0,9
Τομάτες (τόνοι)	1.890.895	2.057.184	8,8	1.507.553	-26,7
Επιτραπέζια σταφύλια (τόνοι)	-	-		211.580	
Κρέας (τόνοι)	452.088	473.938	4,8	495.482	4,5
Γάλα (τόνοι)	1.709.671	1.958.688	14,6	201.1947	2,7
Τυρί μαλακό (τόνοι)	112.344	122.934	9,4	122.828	-0,1
Τυρί σκληρό (τόνοι)	38.321	39.194	2,3	38.233	-2,5
Αυγά (χιλ.τεμ.)	2.428.240	2.332.857	-3,9	-	

Πηγή: Allmedia Publications

Πίνακας 2.3.5
Συμμετοχή (%) του Νομού Χαλκιδικής στον Αγροτικό Τομέα της Κεντρικής Μακεδονίας και της Ελλάδας
(1990, 2000, 2006)

Στοιχεία αγροτικού τομέα	Χαλκιδική / Κεντρική Μακεδονία			Χαλκιδική / Ελλάδα		
	(%)			(%)		
	1990	2000	2006	1990	2000	2006
Σύνολο καλλιεργειών (στρέμ.)	12,6	13,3		2,4	2,5	
Αρδευθείσες καλλιέργειες (στρέμ.)	4,2	5,5	6,5	1,1	1,3	1,5
Ελαιόλαδο (τόνοι)	70,4	59,2	62,4	1,4	1,1	1,2
Καπνός (τόνοι)	1,4	0,5	4,1	0,4	0,2	2,0
Βαμβάκι (τόνοι)	3,1	1,8	1,8	0,6	0,4	0,5
Σιτάρι (τόνοι)	12,4	14,2	12,7	3,1	3,8	3,9
Ρύζι (τόνοι)						
Εσπεριδοειδή (τόνοι)	78,4	94,6	95,8	0,0	0,0	0,0
Μήλα (τόνοι)	0,4	0,3	0,6	0,2	0,1	0,2
Ροδάκινα (τόνοι)	0,2	0,0	0,1	0,2	0,0	0,1
Πατάτες (τόνοι)	6,9	5,2	4,0	0,3	0,4	0,2
Τομάτες (τόνοι)	2,6	6,4	8,6	0,7	1,2	1,5
Επιτραπέζια σταφύλια (τόνοι)			60,3			7,5
Κρέας (τόνοι)	4,1	8,3	7,2	0,7	1,4	1,3
Γάλα (τόνοι)	3,9	4,8	4,9	0,9	1,2	1,3
Τυρί μαλακό (τόνοι)	9,3	9,6	11,4	1,4	1,5	1,4
Τυρί σκληρό (τόνοι)	0,1	0,0	0,6	0,0	0,0	0,1
Αυγά (χιλ.τεμ.)	3,7	2,8		0,6	0,4	

Πηγή: Πίνακες 4.15-4.17

2.4. Στατιστικά Στοιχεία για τον Τουριστικό Τομέα

Κατά την τελευταία δεκαετία (1998-2007) συνεχίστηκε η ανάπτυξη του τουρισμού στο νομό Χαλκιδικής. Η άνοδος της ζήτησης για τουριστικές υπηρεσίες οδήγησε σε άνοδο της προσφοράς. Ο αριθμός των ξενοδοχείων αυξήθηκε από 366 το 1998 σε 521 το 2007, σημειώνοντας σωρευτική αύξηση 42,3% ενώ σε σύνολο χώρας το αντίστοιχο ποσοστό ήταν της τάξης του 18,3%. Το ξενοδοχειακό δυναμικό του νομού Χαλκιδικής καλύπτει το 45%-47% του ξενοδοχειακού δυναμικού της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας την περίοδο αναφοράς (1998-2007), ενώ σε σύνολο χώρας ο Νομός καλύπτει το 5,7% των ξενοδοχείων το 2007 από 4,7% το 1998.

Ομοίως, ο αριθμός των κλινών (στα ξενοδοχεία) στο Νομό αυξήθηκε κατά 42,3% το 2007 σε σχέση με το 1998, καλύπτοντας περίπου το 55% του συνόλου των κλινών της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας τα τελευταία χρόνια.

Οι συνολικές διανυκτερεύσεις (αλλοδαπών και ημεδαπών) τόσο σε ξενοδοχειακά καταλύματα όσο και σε τουριστικά camping στο νομό Χαλκιδικής ακολουθούν, σε γενικές γραμμές, τις τάσεις που επικρατούν στο σύνολο της χώρας. Μετά τη μείωση που σημειώθηκε την περίοδο 2001-2002, από το 2003 και μετά παρουσιάζουν συνεχώς αύξηση, κυρίως δε το 2004, έτος κατά το οποίο το ποσοστό αύξησης του αριθμού των συνολικών διανυκτερεύσεων στο Νομό διαμορφώθηκε στο 50,3%. Την τελευταία τριετία ο αριθμός τους αυξάνεται, ωστόσο ο ρυθμός ανόδου βαίνει μειούμενος. Βεβαίως, θα πρέπει να επισημανθεί ότι το ποσοστό μεταβολής του αριθμού των συνολικών διανυκτερεύσεων στο Νομό κυμαίνεται σε υψηλότερα επίπεδα τόσο από το αντίστοιχο της Περιφέρειας όσο και από της Χώρας, τα τελευταία χρόνια. Χαρακτηριστικά αναφέρεται ότι το 2007 το ποσοστό αύξησης στο Νομό ανήλθε σε 22,8% σε σχέση με το 2006, όταν στην Περιφέρεια διαμορφώθηκε σε 19,9% και στη Χώρα σε 13,2%.

Το μεγαλύτερο ποσοστό των διανυκτερεύσεων στο Νομό προέρχεται από αλλοδαπούς, καλύπτοντας περίπου το 76,5% των συνολικών διανυκτερεύσεων τα τελευταία τρία χρόνια. Χαρακτηριστικό είναι ότι, το αντίστοιχο ποσοστό στην

Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας κυμάνθηκε μεταξύ 57%-59% την ίδια χρονική περίοδο, ενώ σε σύνολο χώρας διαμορφώθηκε σε 74% περίπου. Από τα στοιχεία του πίνακα 2.4.1 προκύπτει ότι, σε απόλυτα μεγέθη οι διανυκτερεύσεις αλλοδαπών είναι μεν αυξητικές, αλλά το ποσοστό αύξησης παρουσιάζει πτωτικές τάσεις.

Στους πίνακες 2.4.2-2.4.4 που ακολουθούν παρουσιάζονται στοιχεία που αφορούν στη συνολική δυναμικότητα τουριστικών καταλυμάτων, δηλαδή ξενοδοχειακού τύπου και κάμπινγκ, τόσο σε επίπεδο Νομού όσο και σε επίπεδο Περιφέρειας και Χώρας, για το έτος 2007.

Το μεγαλύτερο ποσοστό των ξενοδοχειακών καταλυμάτων αφορούν μονάδες χαμηλής τάξης (1* και 2*). Από το σύνολο των 521 μονάδων τα 12 είναι 5* από τα 24 συνολικά που έχει η Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας.

Στους πίνακες 2.4.5 και 2.4.6 παρουσιάζεται αντίστοιχα ο αριθμός των αφίξεων και των διανυκτερεύσεων τουριστών (αλλοδαπών και ημεδαπών) τόσο σε ξενοδοχειακά καταλύματα όσο και σε campings για την τελευταία τετραετία. Ο αριθμός των συνολικών αφίξεων στο Νομό είναι ανοδικός κατά την περίοδο 2004-2007 αν και το ποσοστό αύξησης παρουσιάζει διακυμάνσεις από έτος σε έτος, παραμένοντας όμως σε υψηλότερα επίπεδα από το αντίστοιχο της Περιφέρειας και της Χώρας. Συγκεκριμένα, το ποσοστό ανόδου το 2007/2006 ανήλθε σε 38,9% για το Νομό, ενώ στην Περιφέρεια διαμορφώθηκε σε 19,8% και στο σύνολο της Χώρας σε 14,7%.

Τέλος, αναφορικά με την πληρότητα που παρουσιάζουν τα ξενοδοχειακά καταλύματα, από τα στοιχεία του πίνακα 2.4.6 προκύπτει ότι, το ποσοστό πληρότητας στο νομό Χαλκιδικής κυμάνθηκε μεταξύ 62,7% - 69,6% την τελευταία τετραετία, ποσοστό υψηλότερο από το αντίστοιχο της περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας, αλλά και του συνόλου της χώρας.

Πίνακας 2.4.1
Εξέλιξη Βασικών Στατιστικών Στοιχείων για τον Τουρισμό της Χαλκιδικής, της Κεντρικής Μακεδονίας και της Ελλάδας (1998-2007)

ΧΑΛΚΙΔΙΚΗ										
ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Κλίνες (σε ξενοδοχεία)	31.465	33.471	34.259	35.520	35.540	39.474	40.982	44.423	44.417	44.764
Ξενοδοχεία	366	403	418	441	442	486	505	525	515	521
Διανυκτερεύσεις αλλοδαπών*	1.792.624	2.101.640	2.243.392	1.568.121	1.140.667	1.090.292	1.541.417	2.002.033	2.476.884	3.034.847
Διανυκτερεύσεις ημεδαπών*	525.928	484.015	602.071	434.741	214.255	303.867	554.086	614.421	754.560	933.256
Διαν/σεις αλλ. ανά κάτοικο	18,6	21,5	22,8	15,9	11,5	10,9	15,4	20,0	24,8	30,3
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ										
Κλίνες (σε ξενοδοχεία)	56.773	60.141	61.964	64.091	64.464	71.444	74.896	79.272	80.362	81.717
Ξενοδοχεία	793	869	906	954	968	1.039	1.085	1.121	1.125	1.155
Διανυκτερεύσεις αλλοδαπών*	2.668.153	2.866.317	3.219.718	2.712.552	1.969.315	1.958.989	2.471.831	2.971.465	3.511.475	4.240.108
Διανυκτερεύσεις ημεδαπών*	1.871.650	1.917.588	2.205.576	2.084.556	1.586.896	1.865.114	2.003.363	2.275.358	2.454.716	2.913.185
ΕΛΛΑΔΑ										
Κλίνες (σε ξενοδοχεία)	584.834	597.855	613.636	609.110	606.330	644.898	660.976	682.050	693.252	700.933
Ξενοδοχεία	7.783	7.994	8.249	8.331	8.329	8.689	8.843	9.036	9.111	9.207
Διανυκτερεύσεις αλλοδαπών*	42.988.904	46.330.110	47.396.181	45.305.401	40.952.769	40.407.463	38.796.196	40.734.354	43.055.381	48.081.473
Διανυκτερεύσεις ημεδαπών*	14.422.580	14.839.382	15.166.756	14.719.856	13.513.577	14.094.641	13.757.925	14.529.739	14.741.170	17.338.763

Πηγή: Allmedia publications

*συνολικές διανυκτερεύσεις (σε ξενοδοχεία και campings)

Πίνακας 2.4.2
Δυναμικότητα Τουριστικών Καταλυμάτων Ξενοδοχειακού Τύπου και Κάμπινγκ στη Χώρα,
στην Περιφέρεια και στο Νομό
(2007)

Περιοχή	Αριθμός καταλυμάτων			Αριθμός κλινών		
	Ξενοδοχεία και ομοειδή καταλύματα	Τουριστικά κάμπινγκ	Σύνολο	Ξενοδοχεία και ομοειδή καταλύματα	Τουριστικά κάμπινγκ	Σύνολο
Ελλάδα	9.207	324	9.531	700.933	90.023	790.956
Κεντρική Μακεδονία	1.155	83	1.238	81.717	29.015	110.732
Χαλκιδική	521	49	570	44.764	15.295	60.059

Πηγή: Γ.Γ. ΕΣΥΕ (Τμήμα Τουρισμού)

Πίνακας 2.4.3
Ξενοδοχειακό Δυναμικό Ελλάδας, Κεντρικής Μακεδονίας και Χαλκιδικής
(2007)

Περιοχή		5****	4****	3***	2**	1*	Σύνολο
Ελλάδα	Μονάδες	199	1.048	1.900	4.403	1.657	9.207
	Δωμάτια	35.782	94.737	85.920	121.589	29.964	367.992
	Κλίνες	70.198	181.476	163.729	228.404	57.126	700.933
Κεντρική Μακεδονία	Μονάδες	24	74	212	410	435	1.155
	Δωμάτια	3829	8937	10309	11138	8482	42.695
	Κλίνες	7423	16961	19804	21353	16176	81.717
Χαλκιδική	Μονάδες	12	43	86	186	194	521
	Δωμάτια	2.021	6.552	5.508	5.305	3.902	23.288
	Κλίνες	4.112	12.614	10.603	10.059	7.376	44.764

Πηγή: Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο Ελλάδος

Πίνακας 2.4.4
Ξενοδοχειακό Δυναμικό Κεντρικής Μακεδονίας ανά Νομό
(2007)

Νομός	Μονάδες						Δωμάτια						Κλίνες					
	5*****	4****	3***	2**	1*	Σύνολο	5*****	4****	3***	2**	1*	Σύνολο	5*****	4****	3***	2**	1*	Σύνολο
Χαλκιδική	12	43	86	186	194	521	2.021	6.552	5.508	5.305	3.902	23.288	4.112	12.614	10.603	10.059	7.376	44.764
Ημαθία		3	13	11		27		73	320	249		642		149	670	465		1.284
Κιλκίς		1	4	6	3	14		50	109	125	34	318		100	205	238	69	612
Πέλλα		2	17	26	12	57		64	366	427	208	1.065		123	735	872	407	2.137
Πιερία	1	6	41	141	184	373	190	688	1.397	3.488	3.470	9.233	356	1.337	2.712	6.776	6.658	17.839
Σέρρες		2	16	9	4	31		68	394	362	58	882		115	767	698	115	1.695
Θεσσαλονίκη	11	17	35	31	38	132	1.618	1.442	2.215	1.182	810	7.267	2.955	2.523	4.112	2.245	1.551	13.386
Κεντρική Μακεδονία	24	74	212	410	435	1.155	3.829	8.937	10.309	11.138	8.482	42.695	7.423	16.961	19.804	21.353	16.176	81.717

Πηγή: Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο Ελλάδος

Πίνακας 2.4.5
Αφίξεις στα Τουριστικά Καταλύματα της Χώρας, της Περιφέρειας και του Νομού
(2004-2007)

Περιοχή	Έτος	Ξενοδοχειακά καταλύματα			Campings		
		Ημεδαποί	Αλλοδαποί	Σύνολο	Ημεδαποί	Αλλοδαποί	Σύνολο
Ελλάδα	2007	6.949.608	8.745.901	15.695.509	134.227	207.856	342.083
	2006	6.127.573	7.547.667	13.675.240	106.240	200.541	306.781
	2005	5.932.911	7.142.860	13.075.771	130.979	205.846	336.825
	2004	5.567.107	6.313.228	11.880.335	103.414	147.834	251.248
Κεντρική Μακεδονία	2007	1.110.095	821.766	1.931.861	66.127	17.074	83.201
	2006	989.855	636.015	1.625.870	43.832	11.837	55.669
	2005	915.478	581.654	1.497.132	50.447	12.687	63.134
	2004	788.999	462.797	1.251.796	42.721	8.142	50.863
Χαλκιδική	2007	210.958	433.756	644.714	55.480	10.255	65.735
	2006	169.682	298.934	468.616	36.288	6.646	42.934
	2005	140.213	276.632	416.845	37.699	5.766	43.465
	2004	119.414	181.072	300.486	30.539	2.529	33.068

Πηγή: Γ.Γ. ΕΣΥΕ (Τμήμα Τουρισμού)

Πίνακας 2.4.6
Διανυκτερεύσεις στα Τουριστικά Καταλύματα της Χώρας,
της Περιφέρειας και του Νομού
(2004-2007)

Περιοχή	Έτος	Ξενοδοχειακά καταλύματα				Campings		
		Ημεδαποί	Αλλοδαποί	Σύνολο	Πληρότητα (%)	Ημεδαποί	Αλλοδαποί	Σύνολο
Ελλάδα	2007	16.675.264	47.410.260	64.085.524	57,0	663.499	671.213	1.334.712
	2006	14.248.961	42.458.767	56.707.728	59,8	492.209	596.614	1.088.823
	2005	13.942.458	40.074.798	54.017.256	58,6	587.281	659.556	1.246.837
	2004	13.280.010	38.309.783	51.589.793	55,6	477.815	486.413	964.228
Κεντρική Μακεδονία	2007	2.592.905	4.150.666	6.743.571	52,6	320.280	89.442	409.722
	2006	2.268.246	3.448.608	5.716.854	53,2	186.470	62.867	249.337
	2005	2.048.586	2.900.877	4.949.463	50,4	226.772	70.588	297.360
	2004	1.811.085	2.420.728	4.231.813	49,8	192.178	51.103	243.281
Χαλκιδική	2007	749.313	2.986.767	3.736.080	62,7	183.943	48.080	232.023
	2006	624.671	2.442.980	3.067.651	69,6	129.889	33.904	163.793
	2005	494.773	1.969.888	2.464.661	64,7	119.648	32.145	151.793
	2004	449.308	1.529.417	1.978.725	65,3	104.678	12.000	116.678

Πηγή: Γ.Γ. ΕΣΥΕ (Τμήμα Τουρισμού)

2.5. Ανάλυση Οικονομικών Στοιχείων Επιχειρήσεων στο Νομό

Στην ενότητα αυτή πραγματοποιείται ανάλυση των οικονομικών στοιχείων των επιχειρήσεων που έχουν την έδρα τους και δραστηριοποιούνται στο νομό Χαλκιδικής και είναι καταχωρημένες στη Βάση Δεδομένων της ICAP GROUP.

Η ανάλυση βασίζεται στα δημοσιευμένα οικονομικά στοιχεία (ισολογισμοί και αποτελέσματα χρήσης) των επιχειρήσεων νομικής μορφής ΑΕ και ΕΠΕ και αφορά τις διαχειριστικές χρήσεις 2006 και 2007. Παράλληλα, γίνεται σύγκριση των οικονομικών μεγεθών των επιχειρήσεων με τα αντίστοιχα της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας και της Ελλάδος.

Βεβαίως, θα πρέπει να τονισθεί ότι ο αριθμός των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται τόσο στο νομό όσο και στην Περιφέρεια και στη Χώρα είναι μεγαλύτερος από αυτόν που αναφέρεται στους πίνακες που ακολουθούν, αλλά λόγω της νομικής τους μορφής (ατομικές, ομόρρυθμες, ετερόρρυθμες κλπ.) δεν υποχρεούνται σε δημοσίευση οικονομικών στοιχείων.

Με βάση τα οικονομικά μεγέθη 226 συνολικά επιχειρήσεων στο Νομό, προκύπτουν τα εξής:

- Το **σύνολο του ενεργητικού** αυξήθηκε κατά 11,9% το 2007 σε σχέση με το 2006 και χρηματοδοτήθηκε κυρίως μέσω νέων υποχρεώσεων.
- Ο **συνολικός κύκλος εργασιών** διευρύνθηκε κατά 11,2% ενώ τα **κέρδη EBITDA** (κέρδη προ φόρων, τόκων και αποσβέσεων) αυξήθηκαν κατά 14,6%.
- Η **αποδοτικότητα Ιδίων κεφαλαίων** παρουσίασε οριακή άνοδο από 6,7% το 2006 σε 7,2% το 2007, κυμαινόμενη σε ελαφρώς χαμηλότερα επίπεδα από αυτήν της Περιφέρειας (7,9% το 2007) και κυρίως της Χώρας (12,3%).
- Το **περιθώριο EBITDA** διαμορφώθηκε το 2007 σε 13,1% στο Νομό (12,7% το 2006), έναντι 9,5% στην Περιφέρεια και 11,1% στη Χώρα.

Στη συνέχεια εξετάζονται ορισμένοι βασικοί χρηματοοικονομικοί δείκτες ανά κύριο Τομέα - κλάδο επιχειρηματικής δραστηριότητας και γίνεται σύγκριση αυτών με τους αντίστοιχους της Περιφέρειας και της Χώρας.

Πρωτογενής Τομέας

Οι βασικοί χρηματοοικονομικοί δείκτες των επιχειρήσεων του Νομού (αποδοτικότητα ιδίων και συνολικών κεφαλαίων, περιθώριο EBITDA και καθαρού κέρδους κλπ) κυμάνθηκαν σε πολύ χαμηλά επίπεδα. Βεβαίως, θα πρέπει να τονισθεί ότι ο αριθμός των επιχειρήσεων απ' όπου προέρχονται τα οικονομικά μεγέθη είναι πολύ μικρός (μόλις 8). Σε επίπεδο Περιφέρειας, η αποδοτικότητα Ιδίων κεφαλαίων και το περιθώριο EBITDA ανήλθαν σε 4,9% και 5,1% αντίστοιχα, ποσοστά χαμηλότερα από αυτά του συνόλου της Χώρας (5,1% και 9,7% αντίστοιχα).

Δευτερογενής Τομέας (Ορυχεία, Μεταποίηση, Κατασκευές)

Η αποδοτικότητα Ιδίων κεφαλαίων διαμορφώθηκε σε 13,9% το 2007 (14,7% το προηγούμενο έτος), ενώ το περιθώριο EBITDA ανήλθε σε 11,6% το 2007 και δεν παρουσίασε αξιόλογη μεταβολή σε σχέση με το 2006 (11,2%). Θα πρέπει να τονισθεί ότι οι προαναφερόμενοι χρηματοοικονομικοί δείκτες κυμάνθηκαν σε υψηλότερα επίπεδα από τους αντίστοιχους τόσο της Περιφέρειας όσο και της Χώρας. Συγκεκριμένα, το 2007 η αποδοτικότητα Ιδίων κεφαλαίων διαμορφώθηκε στην Περιφέρεια σε 5,7% ενώ στη Χώρα σε 11,2%. Αντιστοίχως, το περιθώριο EBITDA ανήλθε σε 10,6% (Περιφέρεια) και 10,4% (Χώρα). Επίσης, η σχέση Ξένων προς Ίδια κεφάλαια διαμορφώθηκε σε 1,7:1 το 2007, υψηλότερη από της Περιφέρειας (0,8:1) αλλά και της Χώρας (1,1:1).

Τριτογενής Τομέας

Εμπόριο

Η αποδοτικότητα Ιδίων Κεφαλαίων του εμπορικού τομέα του Νομού κυμάνθηκε σε ικανοποιητικά επίπεδα, ανερχόμενη σε 31,6% το 2007 (από 26,4% το 2006), όταν ο αντίστοιχος δείκτης στην Περιφέρεια διαμορφώθηκε σε 23% και στη Χώρα σε 28,9%. Το περιθώριο EBITDA αυξήθηκε από 8,7% το 2006 σε 9,3% το 2007. Το αντίστοιχο περιθώριο κυμάνθηκε σε χαμηλότερα επίπεδα τόσο στην Περιφέρεια (6,6% το 2007) όσο και στο σύνολο της Χώρας (6,5%). Η σχέση Ξένων προς Ίδια Κεφάλαια διαμορφώθηκε σε 3,4:1 στο Νομό κατά το 2007, ενώ στην Περιφέρεια σε 2,8:1 και στη Χώρα σε 3,0:1.

Τουρισμός

Σε χαμηλά επίπεδα κυμαίνεται γενικά η αποδοτικότητα Ιδίων κεφαλαίων του τουριστικού τομέα. Ειδικότερα, στη Χαλκιδική διαμορφώθηκε σε 2% το 2007, στην Περιφέρεια σε 3,0% και στο σύνολο της Χώρας σε 5,0%. Αντιθέτως, το περιθώριο EBITDA ανήλθε, το ίδιο έτος, σε 24,0% στη Χαλκιδική, ενώ διαμορφώθηκε σε χαμηλότερα επίπεδα τόσο στην Περιφέρεια (15,3%) όσο και στη Χώρα (20,3%). Σχετικά ικανοποιητική κρίνεται η σχέση Ξένων προς Ίδια κεφάλαια, καθώς διαμορφώθηκε σε 0,7:1 στο Νομό, έναντι 1,0:1 στην Περιφέρεια και 1,2:1 στο σύνολο της Χώρας.

Λοιπές Υπηρεσίες

Σε πολύ χαμηλά επίπεδα κυμάνθηκαν σχεδόν όλοι οι εξεταζόμενοι χρηματοοικονομικοί δείκτες των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στην παροχή λοιπών υπηρεσιών. Η αποδοτικότητα Ιδίων κεφαλαίων στο Νομό διαμορφώθηκε σε 0,2% το 2007, ενώ στην Περιφέρεια σε 8,5% και στη Χώρα σε 9,9%. Το περιθώριο EBITDA ήταν 3,4% στο Νομό το ίδιο έτος, όταν στην Περιφέρεια ανήλθε σε 15,6% και στο σύνολο της Χώρας σε 19,5%.

Πίνακας 2.5.1
Βασικά Οικονομικά Μεγέθη και Δείκτες του Εταιρικού Τομέα του Νομού, της Περιφέρειας και της Χώρας
(2006-2007)

Ποσά σε χιλ. €

Σύνολο Εταιρικού Τομέα	ΧΑΛΚΙΔΙΚΗ			ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ			ΕΛΛΑΔΑ		
	2006	2007	(%)	2006	2007	(%)	2006	2007	(%)
Καθαρά πάγια	363.084	402.921	11,0	11.878.548	13.226.331	11,3	149.437.760	174.276.406	16,6
Σύνολο ενεργητικού	680.346	761.475	11,9	24.334.712	27.823.772	14,3	272.831.853	318.190.287	16,6
Ίδια κεφάλαια	322.781	341.417	5,8	12.286.612	13.818.621	12,5	111.423.864	128.812.214	15,6
Σύνολο υποχρεώσεων	356.977	419.409	17,5	11.878.978	13.830.939	16,4	156.693.605	184.590.994	17,8
Κύκλος εργασιών	364.392	405.283	11,2	16.033.618	18.340.039	14,4	183.989.093	208.200.108	13,2
EBITDA	46.320	53.069	14,6	1.380.634	1.742.098	26,2	19.735.768	23.048.461	16,8
Κέρδη προ φόρων και τόκων	21.577	24.641	14,2	849.004	1.092.335	28,7	13.152.512	15.804.161	20,2
Αριθμός επιχειρήσεων	226	226		4.685	4.685		35.932	35.932	
Χρηματοοικονομικοί Δείκτες	2006	2007		2006	2007		2006	2007	
Αποδοτικότητα ιδίων κεφαλαίων (%)	6,7	7,2		6,9	7,9		11,8	12,3	
Αποδοτικότητα συνολικών κεφαλαίων (%)	3,2	3,2		3,5	3,9		4,8	5,0	
Περιθώριο EBITDA (%)	12,7	13,1		8,6	9,5		10,7	11,1	
Περιθώριο καθαρού κέρδους (%)	5,9	6,1		5,3	6,0		7,1	7,6	
Ξένα/Ίδια κεφάλαια (:1)	1,1	1,2		1,0	1,0		1,4	1,4	

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων ICAP DATABANK

Πίνακας 2.5.2
Βασικά Οικονομικά Μεγέθη και Δείκτες του Πρωτογενούς Τομέα του Νομού, της Περιφέρειας και της Ελλάδος
(2006-2007)

Ποσά σε χιλ. €

Πρωτογενής Τομέας	ΧΑΛΚΙΔΙΚΗ			ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ			ΕΛΛΑΔΑ		
	2006	2007	(%)	2006	2007	(%)	2006	2007	(%)
Καθαρά πάγια	11.037	11.634	5,4	105.340	129.572	23,0	932.760	1.177.799	26,3
Σύνολο ενεργητικού	24.780	25.557	3,1	239.120	282.872	18,3	2.334.586	2.961.143	26,8
Ίδια κεφάλαια	11.208	10.624	-5,2	96.267	107.860	12,0	824.287	925.562	12,3
Σύνολο υποχρεώσεων	13.572	14.933	10,0	142.673	174.825	22,5	1.502.295	2.027.397	35,0
Κύκλος εργασιών	11.187	8.692	-22,3	175.554	203.280	15,8	1.359.483	1.546.722	13,8
EBITDA	185	85	-54,1	10.732	12.427	15,8	126.148	149.963	18,9
Κέρδη προ φόρων και τόκων	-308	61		3.772	5.312	40,8	53.827	47.575	-11,6
Αριθμός επιχειρήσεων	8	8		74	74		544	544	
Χρηματοοικονομικοί Δείκτες	2006	2007		2006	2007		2006	2007	
Αποδοτικότητα ιδίων κεφαλαίων (%)	-2,8	0,6		3,9	4,9		6,5	5,1	
Αποδοτικότητα συνολικών κεφαλαίων (%)	-1,2	0,2		1,6	1,9		2,3	1,6	
Περιθώριο EBITDA (%)	1,7	1,0		6,1	6,1		9,3	9,7	
Περιθώριο καθαρού κέρδους (%)	-2,8	0,7		2,1	2,6		4,0	3,1	
Ξένα/Ίδια κεφάλαια (:1)	1,2	1,4		1,5	1,6		1,8	2,2	

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων ICAP DATABANK

Πίνακας 2.5.3
Βασικά Οικονομικά Μεγέθη και Δείκτες του Δευτερογενούς Τομέα του Νομού, της Περιφέρειας και της Ελλάδος
(2006-2007)

Ποσά σε χιλ. €

Ορυχεία-Μεταποίηση- Κατασκευές	ΧΑΛΚΙΔΙΚΗ			ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ			ΕΛΛΑΔΑ		
	2006	2007	(%)	2006	2007	(%)	2006	2007	(%)
Καθαρά πάγια	102.015	116.540	14,2	7.952.929	8.948.522	12,5	42.809.681	48.395.280	13,0
Σύνολο ενεργητικού	284.871	330.826	16,1	15.012.136	17.291.780	15,2	85.288.228	97.855.513	14,7
Ίδια κεφάλαια	110.313	121.851	10,5	8.736.796	9.807.480	12,3	39.873.608	45.125.329	13,2
Σύνολο υποχρεώσεων	174.247	208.618	19,7	6.167.978	7.377.894	19,6	44.119.187	51.363.909	16,4
Κύκλος εργασιών	213.101	241.842	13,5	7.524.385	8.509.480	13,1	60.914.860	68.320.614	12,2
EBITDA	23.814	28.078	17,9	695.177	898.043	29,2	6.030.918	7.128.226	18,2
Κέρδη προ φόρων και τόκων	16.166	16.911	4,6	439.266	560.740	27,7	4.116.157	5.052.897	22,8
Αριθμός επιχειρήσεων	80	80		1.832	1.832		10.409	10.409	
Χρηματοοικονομικοί Δείκτες	2006	2007		2006	2007		2006	2007	
Αποδοτικότητα ιδίων κεφαλαίων (%)	14,7	13,9		5,0	5,7		10,3	11,2	
Αποδοτικότητα συνολικών κεφαλαίων (%)	5,7	5,1		2,9	3,2		4,8	5,2	
Περιθώριο EBITDA (%)	11,2	11,6		9,2	10,6		9,9	10,4	
Περιθώριο καθαρού κέρδους(%)	7,6	7,0		5,8	6,6		6,8	7,4	
Ξένα/Ίδια κεφάλαια (:1)	1,6	1,7		0,7	0,8		1,1	1,1	

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων ICAP DATABANK

Πίνακας 2.5.4
Βασικά Οικονομικά Μεγέθη του Εμπορικού Τομέα του Νομού, της Περιφέρειας και της Ελλάδος
(2006-2007)

Ποσά σε χιλ. €

Εμπόριο	ΧΑΛΚΙΔΙΚΗ			ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ			ΕΛΛΑΔΑ		
	2006	2007	(%)	2006	2007	(%)	2006	2007	(%)
Καθαρά πάγια	15.120	14.656	-3,1	1.321.876	1.458.837	10,4	13.928.459	15.549.935	11,6
Σύνολο ενεργητικού	52.886	56.214	6,3	5.151.254	5.859.034	13,7	53.277.277	60.589.909	13,7
Ίδια κεφάλαια	11.919	12.684	6,4	1.307.210	1.526.045	16,7	13.512.066	15.065.283	11,5
Σύνολο υποχρεώσεων	40.914	43.470	6,2	3.813.825	4.298.866	12,7	39.010.803	44.616.385	14,4
Κύκλος εργασιών	51.827	59.906	15,6	6.478.948	7.437.106	14,8	75.597.151	86.380.559	14,3
ΕΒΙΤΔΑ	4.521	5.555	22,9	407.903	491.995	20,6	4.871.485	5.590.343	14,8
Κέρδος προ φόρων και τόκων	3.149	4.007	27,3	291.996	351.449	20,4	3.825.686	4.349.587	13,7
Αριθμός επιχειρήσεων	22	22		1.424	1.424		10.241	10.241	
Χρηματοοικονομικοί Δείκτες	2006	2007		2006	2007		2006	2007	
Αποδοτικότητα ιδίων κεφαλαίων (%)	26,4	31,6		22,3	23,0		28,3	28,9	
Αποδοτικότητα συνολικών κεφαλαίων (%)	6,0	7,1		5,7	6,0		7,2	7,2	
Περιθώριο ΕΒΙΤΔΑ (%)	8,7	9,3		6,3	6,6		6,4	6,5	
Περιθώριο καθαρού κέρδους (%)	6,1	6,7		4,5	4,7		5,1	5,0	
Ξένα/Ίδια κεφάλαια (:1)	3,4	3,4		2,9	2,8		2,9	3,0	

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων ICAP DATABANK

Πίνακας 2.5.5
Βασικά Οικονομικά Μεγέθη του Τουριστικού Τομέα του Νομού, της Περιφέρειας και της Ελλάδος
(2006-2007)

Ποσά σε χιλ. €

Τουρισμός	ΧΑΛΚΙΔΙΚΗ			ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ			ΕΛΛΑΔΑ		
	2006	2007	(%)	2006	2007	(%)	2006	2007	(%)
Καθαρά πάγια	222.554	243.974	9,6	615.507	700.172	13,8	10.791.997	12.421.668	15,1
Σύνολο ενεργητικού	293.074	322.556	10,1	867.211	978.457	12,8	14.318.199	16.778.711	17,2
Ίδια κεφάλαια	179.282	184.771	3,1	448.886	484.111	7,8	6.760.733	7.514.207	11,1
Σύνολο υποχρεώσεων	113.661	137.649	21,1	417.504	493.407	18,2	7.515.981	9.220.940	22,7
Κύκλος εργασιών	69.934	78.188	11,8	378.602	427.097	12,8	4.849.866	5.440.184	12,2
ΕΒΙΤΔΑ	16.649	18.789	12,8	55.214	65.390	18,4	948.972	1.103.655	16,3
Κέρδος προ φόρων και τόκων	2.404	3.637	51,3	18.933	14.590	-22,9	254.499	373.267	46,7
Αριθμός επιχειρήσεων	88	88		312	312		4.895	4.895	
Χρηματοοικονομικοί Δείκτες	2006	2007		2006	2007		2006	2007	
Αποδοτικότητα ιδίων κεφαλαίων (%)	1,3	2,0		4,2	3,0		3,8	5,0	
Αποδοτικότητα συνολικών κεφαλαίων (%)	0,8	1,1		2,2	1,5		1,8	2,2	
Περιθώριο ΕΒΙΤΔΑ (%)	23,8	24,0		14,6	15,3		19,6	20,3	
Περιθώριο καθαρού κέρδους (%)	3,4	4,7		5,0	3,4		5,2	6,9	
Ξένα/Ίδια κεφάλαια (:1)	0,6	0,7		0,9	1,0		1,1	1,2	

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων ICAP DATABANK

Πίνακας 2.5.6

Βασικά Οικονομικά Μεγέθη των Επιχειρήσεων Παροχής Λοιπών Υπηρεσιών του Νομού, της Περιφέρειας και της Ελλάδος (2006-2007)

Ποσά σε χιλ. €

Λοιπές Υπηρεσίες	ΧΑΛΚΙΔΙΚΗ			ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ			ΕΛΛΑΔΑ		
	2006	2007	(%)	2006	2007	(%)	2006	2007	(%)
Καθαρά πάγια	12.358	16.118	30,4	1.882.896	1.989.228	5,6	80.974.864	96.731.724	19,5
Σύνολο ενεργητικού	24.735	26.322	6,4	3.064.991	3.411.630	11,3	117.613.563	140.005.011	19,0
Ίδια κεφάλαια	10.058	11.487	14,2	1.697.452	1.893.124	11,5	50.453.169	60.181.832	19,3
Σύνολο υποχρεώσεων	14.582	14.738	1,1	1.336.998	1.485.947	11,1	64.545.338	77.362.364	19,9
Κύκλος εργασιών	18.343	16.656	-9,2	1.476.128	1.763.076	19,4	41.267.733	46.512.029	12,7
EBITDA	1.150	562	-51,1	211.609	274.243	29,6	7.758.244	9.076.273	17,0
Κέρδος προ φόρων και τόκων	168	25	-85,2	95.036	160.246	68,6	4.902.341	5.980.834	22,0
Αριθμός επιχειρήσεων	28	28		1.043	1.043		9.843	9.843	
Χρηματοοικονομικοί Δείκτες	2006	2007		2006	2007		2006	2007	
Αποδοτικότητα ιδίων κεφαλαίων (%)	1,7	0,2		5,6	8,5		9,7	9,9	
Αποδοτικότητα συνολικών κεφαλαίων (%)	0,7	0,1		3,1	4,7		4,2	4,3	
Περιθώριο EBITDA (%)	6,3	3,4		14,3	15,6		18,8	19,5	
Περιθώριο καθαρού κέρδους (%)	0,9	0,1		6,4	9,1		11,9	12,9	
Ξένα/Ίδια κεφάλαια (☺)	1,4	1,3		0,8	0,8		1,3	1,3	

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων ICAP DATABANK

Ανακεφαλαιώνοντας, στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζονται οι βασικοί χρηματοοικονομικοί δείκτες των επιχειρήσεων του νομού Χαλκιδικής ανά τομέα - κλάδο επιχειρηματικής δραστηριότητας, για το έτος 2007.

Όπως φαίνεται, ο εμπορικός τομέας του Νομού παρουσιάζει την υψηλότερη αποδοτικότητα ιδίων κεφαλαίων και μάλιστα με διαφορά από τους υπόλοιπους τομείς – κλάδους δραστηριότητας. Το ίδιο ισχύει και για την αποδοτικότητα συνολικών κεφαλαίων. Το υψηλότερο περιθώριο EBITDA παρουσιάζει ο τουρισμός και ακολουθεί ο δευτερογενής τομέας, ο οποίος εμφανίζει και το μεγαλύτερο περιθώριο καθαρού κέρδους. Τέλος, τη χαμηλότερη σχέση Ξένων προς Ίδια κεφάλαια εμφανίζει ο τουριστικός τομέας.

Πίνακας 2.5.7
Σύγκριση Βασικών Δεικτών του Εταιρικού Τομέα του Νομού
(2007)

Δείκτες	Πρωτο-γενής	Δευτερο-γενής	Τριτογενής		
			Εμπόριο	Τουρισμός	Λοιπές Υπηρεσίες
Αποδοτικότητα Ιδίων κεφαλαίων (%)	0,6	13,9	31,6	2,0	0,2
Αποδοτικότητα συνολικών κεφαλαίων (%)	0,2	5,1	7,1	1,1	0,1
Περιθώριο EBITDA (%)	1,0	11,6	9,3	24,0	3,4
Περιθώριο καθαρού κέρδους (%)	0,7	7,0	6,7	4,7	0,1
Ξένα/Ίδια κεφάλαια (:1)	1,4	1,7	3,4	0,7	1,3

Πηγή: Πίνακες 2.5.2-2.5.6

Επίσης, στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζονται οι ίδιοι χρηματοοικονομικοί δείκτες οι οποίοι έχουν προκύψει από το σύνολο των επιχειρήσεων του Νομού (ΑΕ και ΕΠΕ), συγκριτικά με τους αντίστοιχους δείκτες της Περιφέρειας και της Χώρας.

Πίνακας 2.5.8
Σύγκριση Δεικτών του Εταιρικού Τομέα του Νομού,
της Περιφέρειας και της Χώρας
(2007)

Δείκτες	ΧΑΛΚΙΔΙΚΗ	ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	ΕΛΛΑΔΑ
Αποδοτικότητα ιδίων κεφαλαίων (%)	7,2	7,9	12,3
Αποδοτικότητα συνολικών κεφαλαίων (%)	3,2	3,9	5,0
Περιθώριο EBITDA (%)	13,1	9,5	11,1
Περιθώριο καθαρού κέρδους (%)	6,1	6,0	7,6
Ξένα/ίδια κεφάλαια (:1)	1,2	1,0	1,4

Πηγή: Πίνακας 2.5.1

Η αποδοτικότητα τόσο των Ιδίων όσο και των συνολικών κεφαλαίων του εταιρικού τομέα του Νομού υστερεί συγκριτικά με αυτήν της Περιφέρειας και της Χώρας.

Αντιθέτως, το περιθώριο EBITDA εμφανίζεται υψηλότερο στο Νομό σε σχέση με αυτό της Περιφέρειας και του συνόλου της Χώρας. Το περιθώριο καθαρού κέρδους των επιχειρήσεων της Χαλκιδικής κυμάνθηκε σχεδόν στα ίδια επίπεδα με το αντίστοιχο της Κεντρικής Μακεδονίας, υπολείπεται όμως του αντίστοιχου ποσοστού της Χώρας.

3. ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΣΗΜΑΝΤΙΚΩΝ ΚΛΑΔΩΝ

Στο παρόν κεφάλαιο πραγματοποιείται ανάλυση και αξιολόγηση των οικονομικών κλάδων του Νομού Χαλκιδικής με τη χρήση διεθνώς αποδεκτών μεθοδολογιών περιφερειακής ανάπτυξης. Συγκεκριμένα, χρησιμοποιείται η ανάλυση Δυναμικών Κλάδων η οποία επιτρέπει τον εντοπισμό των δραστηριοτήτων στους οποίους η οικονομία του νομού είναι ανταγωνιστική και παρουσιάζουν θετικές προοπτικές και το Μοντέλο Εισροών – Εκροών που καταγράφει τις αλληλεξαρτήσεις μεταξύ κλάδων του Νομού.

3.1. Ανάλυση Δυναμικών Κλάδων (Target Industry Analysis)

3.1.1. Εισαγωγή – Θεωρητικό υπόβαθρο

Ο στόχος της ανάλυσης δυναμικών κλάδων (target industry analysis) είναι ο προσδιορισμός των κλάδων στους οποίους έχει πλεονέκτημα ο Νομός Χαλκιδικής και παρουσιάζουν θετικές προοπτικές.

Οι δείκτες που χρησιμοποιούνται στην ανάλυση δυναμικών κλάδων είναι οι ακόλουθοι:

- ✓ **Δείκτης Αναλογίας Παραγωγικότητας**. Η παραγωγικότητα της εργασίας ανά κλάδο εκτιμάται διαιρώντας την Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία (ΑΠΑ) του κλάδου με τον αριθμό των απασχολούμενων σε αυτόν. Ο συγκεκριμένος δείκτης προκύπτει όταν η αναλογία της παραγωγικότητας του κλάδου στη Χαλκιδική προς τη μέση παραγωγικότητα όλης της οικονομίας της Χαλκιδικής διαιρείται με την αναλογία της παραγωγικότητας του κλάδου στη χώρα προς τη μέση παραγωγικότητα όλης της οικονομίας της χώρας. Αν $r\Pi_i$, $r\Pi$, Π_i , Π αντιπροσωπεύουν την παραγωγικότητα του κλάδου i στο Νομό r , τη συνολική παραγωγικότητα του Νομού r , την παραγωγικότητα του κλάδου i στο σύνολο της χώρας, και τη συνολική παραγωγικότητα της εθνικής οικονομίας αντίστοιχα, τότε ο δείκτης αναλογίας παραγωγικότητας είναι:

$$ΑΠ = \frac{r\Pi_i / r\Pi}{\Pi_i / \Pi}$$

Ο δείκτης αυτός είναι μία ένδειξη για το συγκριτικό πλεονέκτημα που διαθέτει ο Νομός σε ένα κλάδο έναντι της χώρας. Εάν είναι μεγαλύτερος της μονάδας, ο κλάδος παρουσιάζει υψηλότερη παραγωγικότητα συγκριτικά με το σύνολο της οικονομίας στο Νομό από ότι στη χώρα.

- ✓ Συντελεστής Εγκατάστασης ή Δείκτης Τοποθεσίας (Location Quotient). Ο Συντελεστής Εγκατάστασης προκύπτει από τη διαίρεση του ποσοστού της ΑΠΑ ενός κλάδου στο σύνολο της οικονομίας ενός Νομού με το ποσοστό της ΑΠΑ του κλάδου στο σύνολο της οικονομίας στη χώρα. Αν r, X_i, X, X_i, X αντιπροσωπεύουν την ΑΠΑ του κλάδου i στο Νομό r , τη συνολική ΑΠΑ του Νομού r , την ΑΠΑ του κλάδου i στο σύνολο της χώρας, και την ΑΠΑ της εθνικής οικονομίας αντίστοιχα, τότε ο συντελεστής εγκατάστασης είναι:

$$LQ = \frac{rX_i / rX}{X_i / X}$$

Ο δείκτης αυτός παρουσιάζει τη βαρύτητα ενός κλάδου σε ένα Νομό. Εάν ο δείκτης είναι μεγαλύτερος από το 1, ο Νομός έχει μεγαλύτερη αναλογικά ΑΠΑ σε αυτόν τον κλάδο έναντι της χώρας και θεωρείται ως πρώτη ένδειξη πως ο κλάδος στο Νομό έχει συγκριτικό πλεονέκτημα και ότι εξάγει προϊόντα και υπηρεσίες του προς την υπόλοιπη χώρα και το εξωτερικό. Σημειώνεται ωστόσο, πως θα πρέπει να εξετάζονται και άλλοι πιθανοί παράγοντες που μπορούν να επηρεάζουν το συντελεστή εγκατάστασης.

- ✓ Δείκτης Εθνικών Προοπτικών (National Prospects) ενός κλάδου. Ο δείκτης αυτός προκύπτει από την αφαίρεση της ποσοστιαίας μεταβολής της ΑΠΑ στον κλάδο από την ποσοστιαία μεταβολή της εθνικής ΑΠΑ ($NP = \Delta X_i / X_i - \Delta X / X$) όπου Δ δείχνει τη μεταβολή σε ένα χρονικό διάστημα. Εάν ο δείκτης είναι θετικός τότε ο κλάδος αναπτύσσεται με μεγαλύτερο ρυθμό από το σύνολο της οικονομίας και θεωρείται δυναμικός κλάδος. Αντίθετα, εάν ο δείκτης είναι αρνητικός τότε ο κλάδος αναπτύσσεται με πιο αργό ρυθμό από το σύνολο της οικονομίας (ή ακόμη μπορεί και να συρρικνώνεται) και θεωρείται στάσιμος ή παρακμάζων κλάδος.

- ✓ Δείκτης Περιφερειακής Ανταγωνιστικότητας (Compatible in the Region). Ο δείκτης αυτός προκύπτει από την αφαίρεση της μεταβολής της ΑΠΑ ενός κλάδου στη χώρα από τη μεταβολή της ΑΠΑ του κλάδου στο Νομό ($CR = \Delta rX_i / \Delta rX - \Delta X_i / X_i$). Εάν ο δείκτης είναι θετικός τότε ο κλάδος αναπτύσσεται με μεγαλύτερο ρυθμό (ή συρρικνώνεται με μικρότερο ρυθμό) στο Νομό από ότι στο σύνολο της χώρας και θεωρείται πως η ανταγωνιστικότητα του κλάδου στο Νομό βελτιώνεται έναντι της υπόλοιπης χώρας. Αντίθετα, εάν ο δείκτης είναι αρνητικός τότε ο κλάδος αναπτύσσεται με πιο αργό ρυθμό (ή συρρικνώνεται με ταχύτερο ρυθμό) στο Νομό από ότι στο σύνολο της οικονομίας και θεωρείται πως η ανταγωνιστικότητα του κλάδου στο Νομό μειώνεται έναντι της υπόλοιπης χώρας.

Σημειώνεται ότι ο δείκτης περιφερειακής ανταγωνιστικότητας σχετίζεται με το συντελεστή εγκατάστασης με τη διαφορά ότι ενώ ο πρώτος δίνει ενδείξεις διαχρονικών μεταβολών, ο δεύτερος αναφέρεται στην υφιστάμενη κατάσταση.

3.1.2. Παρουσίαση δεικτών

Όλοι οι δείκτες υπολογίζονται με τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία σε επίπεδο Νομού. Για τον υπολογισμό του δείκτη παραγωγικότητας λαμβάνεται υπόψη η ΑΠΑ (Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία) κάθε κλάδου (σε μονοψήφια ανάλυση κατά NACE) καθώς και ο αριθμός των απασχολούμενων ανά κλάδο ο οποίος είναι διαθέσιμος σύμφωνα με την απογραφή του πληθυσμού το 2001. Για τον υπολογισμό των δεικτών εθνικών προοπτικών και περιφερειακής ανταγωνιστικότητας χρησιμοποιείται η μεταβολή της ΑΠΑ ανά κλάδο την περίοδο 2000 – 2005 στη χώρα και στη Χαλκιδική. Ο συντελεστής εγκατάστασης υπολογίζεται με βάση την ΑΠΑ ανά κλάδο το 2005 στη χώρα και στη Χαλκιδική.

Η ανάλυση των κλάδων βασίζεται στην κατηγοριοποίηση NACE και είναι σε μονοψήφια ανάλυση κλάδων (16 κλάδοι) καθώς στοιχεία για την ΑΠΑ υπάρχουν μόνο σε αυτό το επίπεδο ανάλυσης. Ο ρυθμός μεταβολής της ΑΠΑ κάθε κλάδου για τα έτη 2001 – 2005 παρουσιάζεται στον επόμενο πίνακα ενώ το μερίδιο της ΑΠΑ του κάθε κλάδου στο

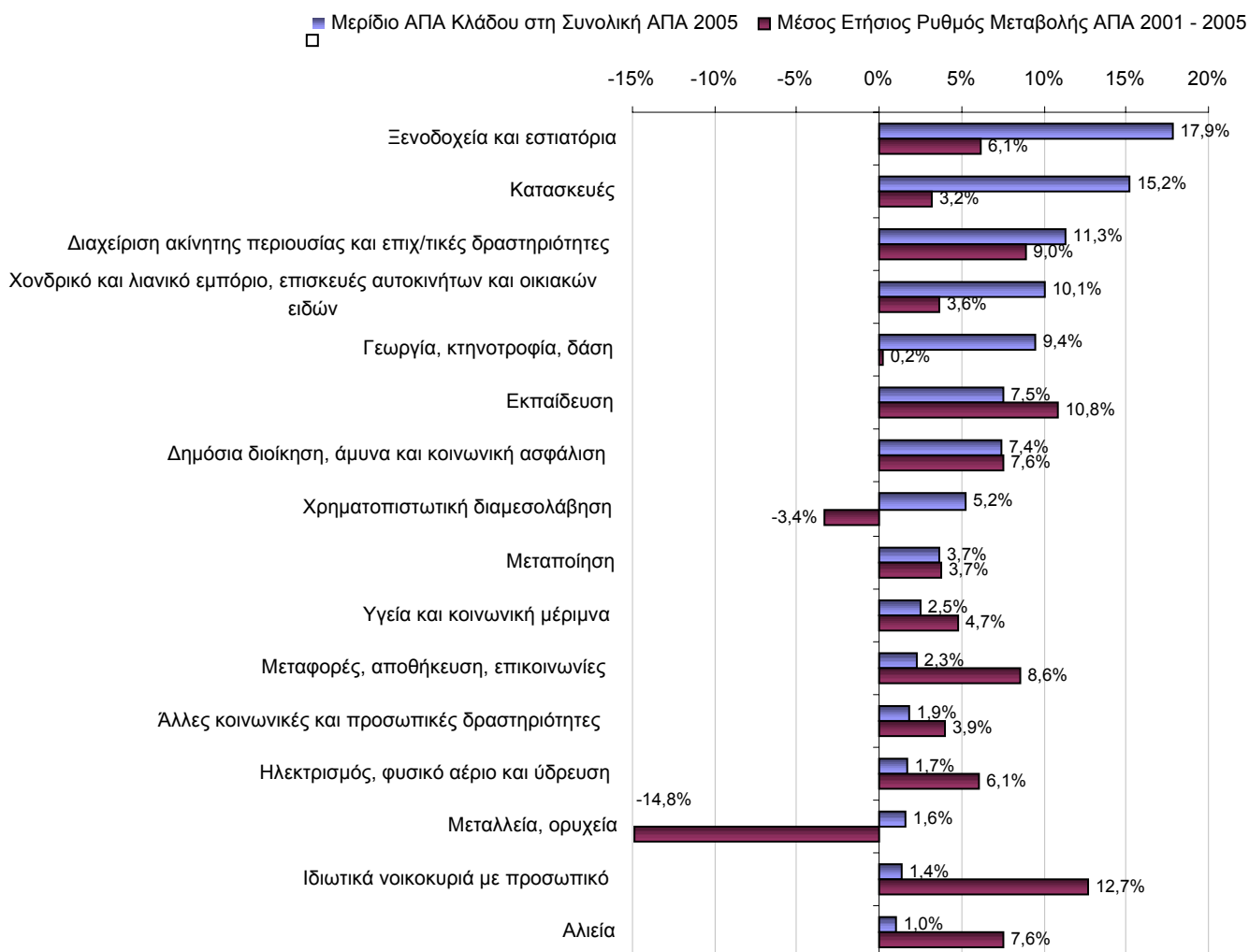
σύνολο της οικονομίας της Χαλκιδικής το 2005 και ο μέσος ετήσιος ρυθμός της πενταετίας απεικονίζονται στο διάγραμμα που ακολουθεί.

Πίνακας 3.1.1
Ετήσια Μεταβολή ΑΠΑ ανά Κλάδο στη Χαλκιδική (σε τρέχουσες τιμές)

Κλάδοι	2001	2002	2003	2004	2005
Γεωργία, κτηνοτροφία, δάση	-16,9%	3,5%	25,0%	6,9%	-12,0%
Αλιεία	3,4%	46,6%	11,1%	-31,1%	24,1%
Μεταλλεία, ορυχεία	-17,2%	-39,2%	-3,6%	0,8%	-8,4%
Μεταποίηση	19,3%	-2,2%	2,8%	-14,2%	16,7%
Ηλεκτρισμός, φυσικό αέριο και ύδρευση	3,8%	3,5%	14,1%	6,5%	2,9%
Κατασκευές	4,6%	-5,4%	19,7%	1,0%	-2,0%
Χονδρικό και λιανικό εμπόριο, επισκευές αυτοκινήτων, μοτοσυκλετών και ειδών οικιακής χρήσης	-1,9%	5,6%	5,0%	7,3%	2,3%
Ξενοδοχεία και εστιατόρια	9,9%	19,1%	-9,2%	3,4%	9,7%
Μεταφορές, αποθήκευση, επικοινωνίες	37,7%	-1,8%	-5,5%	13,2%	4,4%
Χρηματοπιστωτική διαμεσολάβηση	-26,6%	-14,5%	22,1%	-5,7%	16,7%
Διαχείριση ακίνητης περιουσίας, εκμίσθωση και επιχ/τικές δραστηριότητες	5,4%	8,6%	12,5%	9,5%	8,8%
Δημόσια διοίκηση, άμυνα και υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση	6,0%	14,9%	3,8%	28,0%	-11,1%
Εκπαίδευση	8,8%	9,2%	25,6%	9,9%	2,0%
Υγεία και κοινωνική μέριμνα	21,1%	4,4%	6,7%	-0,1%	-6,4%
Άλλες κοινωνικές και προσωπικές δραστηριότητες	35,6%	-25,6%	-20,0%	29,4%	16,1%
Ιδιωτικά νοικοκυριά με απασχολούμενο προσωπικό	13,8%	10,0%	22,7%	11,4%	6,2%
Συνολική ακαθάριστη προστιθέμενη αξία	1,6%	3,4%	8,4%	5,6%	2,0%

Όπως φαίνεται από το διάγραμμα που ακολουθεί το μεγαλύτερο μερίδιο στην οικονομία της Χαλκιδικής έχει ο κλάδος των ξενοδοχείων και εστιατορίων και ακολουθούν οι κατασκευές, η διαχείριση ακίνητης περιουσίας και το εμπόριο. Σε σχέση με τον ετήσιο ρυθμό μεταβολής αξιοσημείωτη είναι η πτώση που εμφανίζεται στον κλάδο των μεταλλείων και ορυχείων.

Διάγραμμα 3.1.1 Μερίδιο κάθε Κλάδου και Μέσος Ετήσιος Ρυθμός Μεταβολής στη Χαλκιδική (σε τρέχουσες τιμές)

Οι δείκτες που εξετάζονται στην παρούσα ανάλυση παρουσιάζονται για κάθε κλάδο στον ακόλουθο πίνακα.

Πίνακας 3.1.2
Δείκτες Ανάλυσης Κλάδων

Κωδικός κλάδων	Κλάδος	Δείκτης Εθνικών Προοπτικών 2000 - 2005	Δείκτης Περιφερειακής Ανταγωνιστικότητας 2000 - 2005	Συντελεστής Εγκατάστασης 2005	Δείκτης Παραγωγικότητας 2001
A	Γεωργία, κτηνοτροφία, δάση	-53,5%	6,8%	2,42	1,06
B	Αλιεία	-17,8%	13,8%	2,26	0,31
Γ	Μεταλλεία, ορυχεία	-2,6%	-100,5%	2,88	0,79
Δ	Μεταποίηση	17,7%	-45,4%	0,30	0,54
E	Ηλεκτρισμός, φυσικό αέριο και ύδρευση	-14,6%	1,1%	0,86	1,66
ΣΤ	Κατασκευές	2,4%	-33,0%	2,13	1,30
Z	Χονδρικό και λιανικό εμπόριο, επισκευές αυτοκινήτων, μοτοσυκλετών και ειδών οικιακής χρήσης	-3,5%	-25,0%	0,70	0,85
H	Ξενοδοχεία και εστιατόρια	10,2%	-23,4%	2,22	1,26
Θ	Μεταφορές, αποθήκευση, επικοινωνίες	14,0%	-10,8%	0,27	0,59
I	Χρηματοπιστωτική διαμεσολάβηση	-42,4%	-21,2%	1,32	3,42
K	Διαχείριση ακίνητης περιουσίας, εκμίσθωση και επιχι/τικές δραστηριότητες	-5,5%	11,1%	0,78	0,97
Λ	Δημόσια διοίκηση, άμυνα και υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση	3,5%	-7,4%	0,88	1,13
M	Εκπαίδευση	13,0%	6,4%	1,34	1,94
N	Υγεία και κοινωνική μέριμνα	29,9%	-51,8%	0,55	1,32
Ξ	Άλλες κοινωνικές και προσωπικές δραστηριότητες	29,3%	-55,9%	0,39	0,83
O	Ίδιωτικά νοικοκυριά με απασχολούμενο προσωπικό	24,2%	9,4%	1,89	4,69

Τα αποτελέσματα του πίνακα συνοψίζονται σε δύο διαγράμματα στα οποία απεικονίζονται:

- Στο πρώτο διάγραμμα, οι κλάδοι στους οποίους έχει συγκριτικό πλεονέκτημα η Χαλκιδική, συνδυάζοντας το δείκτη παραγωγικότητας και το συντελεστή εγκατάστασης
- Στο δεύτερο διάγραμμα, η δυναμική των κλάδων συνδυάζοντας τους δείκτες εθνικών προοπτικών και περιφερειακής ανταγωνιστικότητας

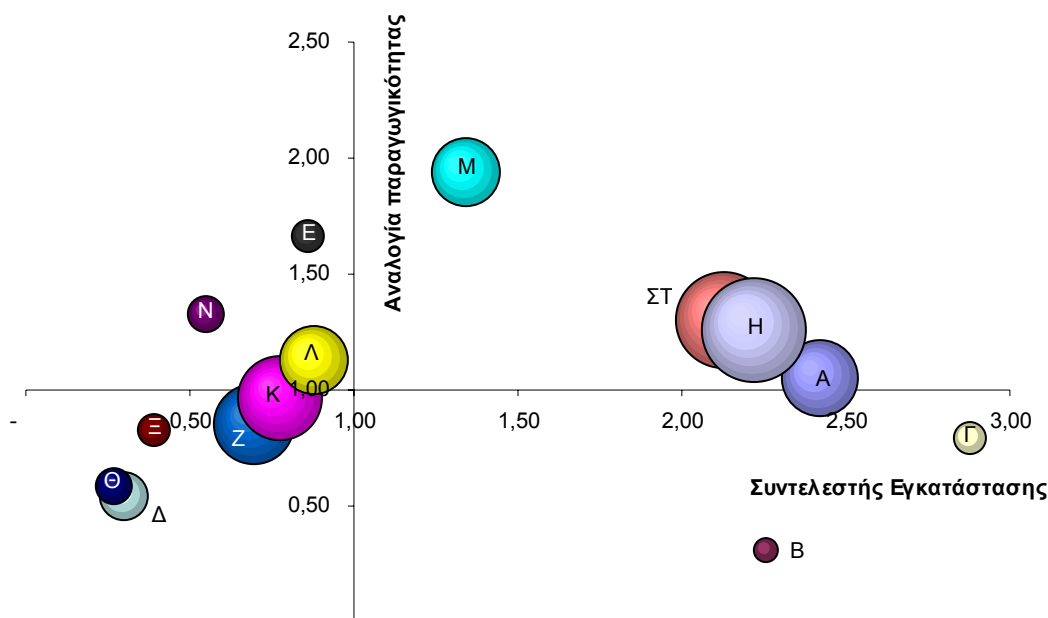
Ο κάθε κλάδος συμβολίζεται με ένα κύκλο πάνω στο διάγραμμα το οποίο αποτελείται από τεταρτημόρια. Το μέγεθος του κύκλου κάθε κλάδου είναι ανάλογο με το μερίδιο της ΑΠΑ του κλάδου στο σύνολο της οικονομίας της Χαλκιδικής το 2005 και δείχνει τη

σημασία που έχει ο κλάδος στην υφιστάμενη κατάσταση. Σημειώνεται ότι δεν παρουσιάζονται στα διαγράμματα ο χρηματοπιστωτικός κλάδος και τα ιδιωτικά νοικοκυριά που απασχολούν προσωπικό καθώς εμφανίζουν ακραίες τιμές.

Αναλυτικότερα στο διάγραμμα 3.1.2.

- ✓ Το τεταρτημόριο που βρίσκεται πάνω δεξιά στο διάγραμμα περιλαμβάνει τους κλάδους οι οποίοι έχουν υψηλότερη σχετική παραγωγικότητα και καταλαμβάνουν μεγαλύτερο μερίδιο της οικονομίας σε σχέση με τη χώρα. Στους κλάδους αυτούς η Χαλκιδική διαθέτει συγκριτικό πλεονέκτημα σύμφωνα και με τους δύο δείκτες.
- ✓ Το τεταρτημόριο που βρίσκεται κάτω δεξιά στο διάγραμμα περιλαμβάνει τους κλάδους στους οποίους η Χαλκιδική έχει χαμηλότερη σχετική παραγωγικότητα αλλά καταλαμβάνουν μεγαλύτερο μερίδιο της οικονομίας σε σχέση με τη χώρα. Στους κλάδους αυτούς είναι πιθανόν η Χαλκιδική να χάσει έδαφος στο μέλλον εφόσον δεν βελτιωθεί η ανταγωνιστικότητά τους.
- ✓ Το τεταρτημόριο που βρίσκεται πάνω αριστερά στο διάγραμμα περιλαμβάνει τους κλάδους στους οποίους η Χαλκιδική έχει υψηλότερη σχετική παραγωγικότητα αλλά καταλαμβάνουν μικρότερο μερίδιο της οικονομίας σε σχέση με τη χώρα. Οι κλάδοι αυτοί μπορεί να θεωρηθούν ότι έχουν περιθώρια ανάπτυξης στην Χαλκιδική.
- ✓ Το τεταρτημόριο που βρίσκεται κάτω αριστερά στο διάγραμμα περιλαμβάνει τους κλάδους στους οποίους η Χαλκιδική έχει χαμηλότερη σχετική παραγωγικότητα και καταλαμβάνουν μικρότερο μερίδιο της οικονομίας σε σχέση με τη χώρα. Στους κλάδους αυτούς η Χαλκιδική διαθέτει συγκριτικό μειονέκτημα σύμφωνα και με τους δύο δείκτες.

Διάγραμμα 3.1.2
Δείκτης Παραγωγικότητας & Συντελεστής Εγκατάστασης

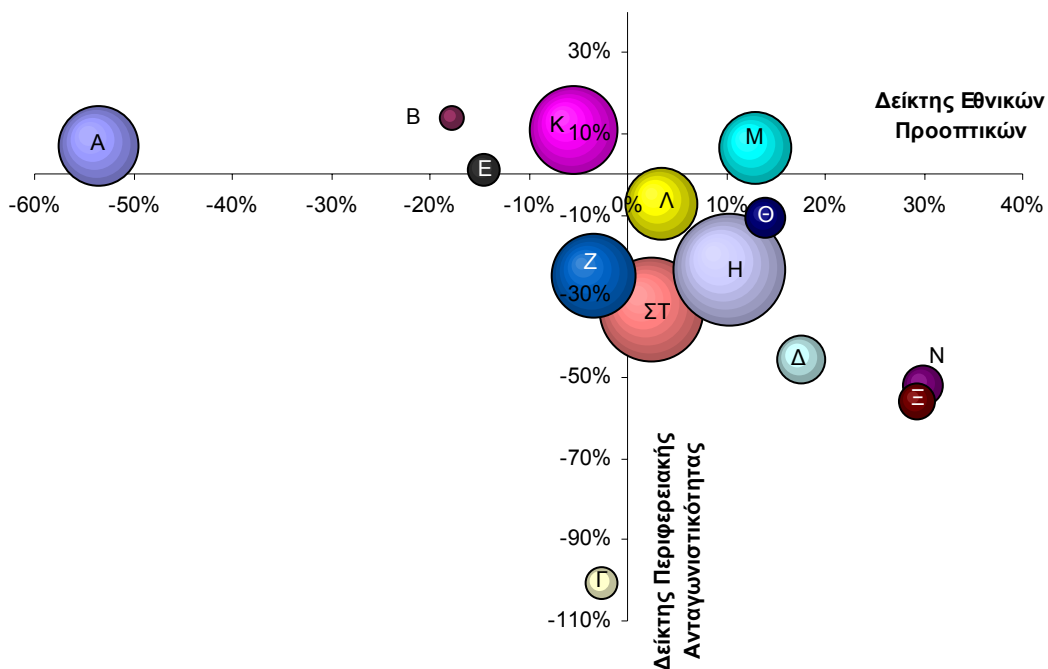

A	Γεωργία, κτηνοτροφία, δάση
B	Αλιεία
Γ	Μεταλλεία, ορυχεία
Δ	Μεταποίηση
Ε	Ηλεκτρισμός, φυσικό αέριο και ύδρευση
ΣΤ	Κατασκευές
Z	Χονδρικό και λιανικό εμπόριο, επισκευές αυτοκινήτων, μοτοσυκλετών και ειδών οικιακής χρήσης
H	Ξενοδοχεία και εστιατόρια
Θ	Μεταφορές, αποθήκευση, επικοινωνίες
I	Χρηματοπιστωτική διαμεσολάβηση
K	Διαχείριση ακίνητης περιουσίας, εκμίσθωση και επιχ/τικές δραστηριότητες
Λ	Δημόσια διοίκηση, άμυνα και υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση
M	Εκπαίδευση
N	Υγεία και κοινωνική μέριμνα
Ξ	Άλλες κοινωνικές και προσωπικές δραστηριότητες
O	Ιδιωτικά νοικοκυριά με απασχολούμενο προσωπικό

Στο διάγραμμα 3.1.3

- ✓ Το τεταρτημόριο που βρίσκεται πάνω δεξιά στο διάγραμμα περιλαμβάνει τους κλάδους που παρουσιάζουν αναπτυξιακές προοπτικές σε εθνικό επίπεδο και αυξανόμενη ανταγωνιστικότητα σε περιφερειακό.
- ✓ Το τεταρτημόριο που βρίσκεται κάτω δεξιά στο διάγραμμα περιλαμβάνει τους κλάδους που παρουσιάζουν αναπτυξιακές προοπτικές σε εθνικό επίπεδο αλλά μειούμενη ανταγωνιστικότητα σε περιφερειακό.
- ✓ Το τεταρτημόριο που βρίσκεται πάνω αριστερά στο διάγραμμα περιλαμβάνει τους κλάδους που είναι στάσιμοι ή παρακμάζοντες κλάδοι σε εθνικό επίπεδο αλλά παρουσιάζουν αυξανόμενη ανταγωνιστικότητα σε περιφερειακό.
- ✓ Το τεταρτημόριο που βρίσκεται κάτω αριστερά στο διάγραμμα περιλαμβάνει τους κλάδους που είναι στάσιμοι ή παρακμάζοντες σε εθνικό επίπεδο και παρουσιάζουν μειούμενη ανταγωνιστικότητα σε περιφερειακό επίπεδο.

Διάγραμμα 3.1.3
Δείκτης Εθνικών Προοπτικών & Δείκτης Περιφερειακής Ανταγωνιστικότητας

A	Γεωργία, κτηνοτροφία, δάση
B	Αλιεία
Γ	Μεταλλεία, ορυχεία
Δ	Μεταποίηση
E	Ηλεκτρισμός, φυσικό αέριο και ύδρευση
ΣΤ	Κατασκευές
Z	Χονδρικό και λιανικό εμπόριο, επισκευές αυτοκινήτων, μοτοσυκλετών και ειδών οικιακής χρήσης
H	Ξενοδοχεία και εστιατόρια
Θ	Μεταφορές, αποθήκευση, επικοινωνίες
I	Χρηματοπιστωτική διαμεσολάβηση
K	Διαχείριση ακίνητης περιουσίας, εκμίσθωση και επιχ/τικές δραστηριότητες
Λ	Δημόσια διοίκηση, άμυνα και υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση
M	Εκπαίδευση
N	Υγεία και κοινωνική μέριμνα
Ξ	Άλλες κοινωνικές και προσωπικές δραστηριότητες
O	Ιδιωτικά νοικοκυριά με απασχολούμενο προσωπικό

Σχολιασμός των διαγραμμάτων και πινάκων ακολουθεί στην ενότητα 3.1.3.

3.1.3. Συμπεράσματα ανάλυσης κλάδων

Τα κυριότερα συμπεράσματα που μπορούν να εξαχθούν από την παραπάνω ανάλυση κλάδων είναι τα εξής:

- ✓ Η Χαλκιδική διαθέτει **συγκριτικό πλεονέκτημα** έναντι της Ελλάδας με βάση και τους δύο σχετικούς δείκτες (παραγωγικότητας και συντελεστή εγκατάστασης) στους εξής κλάδους:
 - Ξενοδοχεία και εστιατόρια
 - Κατασκευές
 - Γεωργία, κτηνοτροφία και δασοκομία
 - Χρηματοπιστωτική διαμεσολάβηση
 - Απασχολούμενο προσωπικό σε ιδιωτικά νοικοκυριά (αφορά σε οικιακές βοηθούς, θυρωρούς, κηπουρούς και άλλες κατηγορίες εργαζομένων που απασχολούνται από νοικοκυριά)
 - Εκπαίδευση

Η ισχυρή παρουσία του τουρισμού και της παραθεριστικής κατοικίας δίνει ώθηση και σε άλλους κλάδους όπως οι κατασκευές και το απασχολούμενο προσωπικό σε

ιδιωτικά νοικοκυριά. Οι εύφορες εκτάσεις και η γειτνίαση με τη μεγάλη αγορά της Θεσσαλονίκης καθώς και σημαντικές οδικές αρτηρίες της χώρας ενισχύουν τον αγροτικό κλάδο. Αντίθετα, το εμφανιζόμενο πλεονέκτημα της εκπαίδευσης και του χρηματοπιστωτικού κλάδου είναι δυσερμήνευτο.

- ✓ Με βάση τους ίδιους δείκτες η Χαλκιδική εμφανίζει **συγκριτικό μειονέκτημα** στους εξής κλάδους:
 - Μεταποίηση
 - Μεταφορές, αποθήκευση και επικοινωνίες
 - Άλλες κοινωνικές και προσωπικές δραστηριότητες
 - Χονδρικό και λιανικό εμπόριο
 - Διαχείριση ακίνητης περιουσίας και άλλες επιχειρηματικές δραστηριότητες

Το συγκριτικό μειονέκτημα που εμφανίζεται στις μεταφορές και στη διαχείριση ακίνητης περιουσίας δεν συμβαδίζει με την εικόνα ενός νομού με ιδιαίτερα ανεπτυγμένο τουρισμό και παραθεριστική κατοικία. Ενδεχομένως, η εξήγηση για την αντίφαση αυτή είναι ότι η Θεσσαλονίκη λόγω κοντινής απόστασης καλύπτει τις ανάγκες μεταφορών και διαχείρισης ακίνητης περιουσίας της Χαλκιδικής.

Επίσης, αξίζει να σημειωθεί ότι η μεταποίηση εμφανίζει ιδιαίτερα χαμηλούς δείκτες. Παρά την αξιόλογη παραγωγή α' υλών στην περιοχή από τον πρωτογενή τομέα (γεωργία, κτηνοτροφία, δασοκομία, αλιεία και ορυχεία) δεν έχει αναπτυχθεί ανάλογα η επεξεργασία τους. Η ιδιαίτερα χαμηλή παραγωγικότητα του κλάδου δείχνει επίσης ότι οι μονάδες που υπάρχουν δεν είναι ανταγωνιστικές.

- ✓ Κλάδοι με **σημαντική παρουσία** στη Χαλκιδική αναλογικά με τη χώρα (βάσει του συντελεστή εγκατάστασης) αλλά **χαμηλότερη σχετική παραγωγικότητα** είναι:
 - Αλιεία
 - Μεταλλεία και ορυχεία

Οι κλάδοι αυτοί αξιοποιούν φυσικά πλεονεκτήματα του Νομού (ορυκτός πλούτος, μεγάλη ακτογραμμή) αλλά δεν αξιοποιούν αποτελεσματικά το ανθρώπινο δυναμικό του. Αυτό μπορεί να οφείλεται στο μικρό μέγεθος των μονάδων, σε πεπαλαιωμένο εξοπλισμό, κλπ.

- ✓ Κλάδοι με **χαμηλή παρουσία** στη Χαλκιδική αναλογικά με τη χώρα (βάσει του συντελεστή εγκατάστασης) αλλά **υψηλότερη σχετική παραγωγικότητα** είναι:
 - Δημόσια διοίκηση, άμυνα και κοινωνική ασφάλιση
 - Υγεία και κοινωνική μέριμνα
 - Ηλεκτρισμός, φυσικό αέριο και ύδρευση

Οι κλάδοι σε αυτή την κατηγορία έχουν δυνατότητες ανάπτυξης. Ωστόσο, στις δύο πρώτες περιπτώσεις σημαντικό ρόλο έχει ο κρατικός σχεδιασμός και η γειννίαση με τη Θεσσαλονίκη που ενδεχομένως να καλύπτει κάποιες από αυτές τις ανάγκες.

- ✓ Ο μόνος κλάδος που παρουσιάζει θετικές εθνικές προοπτικές και παράλληλα βελτίωση στην περιφερειακή ανταγωνιστικότητα είναι η εκπαίδευση.
- ✓ Αντίθετα υπάρχουν πολλοί κλάδοι με θετικές εθνικές προοπτικές αλλά χειροτέρευση στην περιφερειακή ανταγωνιστικότητα:
 - Ξενοδοχεία και εστιατόρια
 - Κατασκευές
 - Δημόσια διοίκηση, άμυνα και κοινωνική ασφάλιση
 - Μεταποίηση
 - Μεταφορές, αποθήκευση και επικοινωνίες
 - Υγεία
 - Άλλες κοινωνικές και προσωπικές δραστηριότητες

Η χειροτέρευση της περιφερειακής ανταγωνιστικότητας σε όλους αυτούς τους κλάδους οφείλεται εν μέρει στη γενικότερη οικονομική στασιμότητα που παρουσίασε ο Νομός Χαλκιδικής κατά την περίοδο 2001 – 2005 σε αντίθεση με τη χώρα που αναπτύχθηκε με γρήγορους ρυθμούς. Εάν ο Νομός επιστρέψει σε

ρυθμούς ανάπτυξης αντίστοιχους με τη χώρα, πολλοί από αυτούς τους κλάδους θα εμφανίσουν βελτίωση και της περιφερειακής ανταγωνιστικότητας.

- ✓ Αρνητικές εθνικές προοπτικές και χειροτέρευση στην περιφερειακή ανταγωνιστικότητα εμφανίζεται στον κλάδο μεταλλείων και ορυχείων και στο χονδρικό και λιανικό εμπόριο. Οι κλάδοι αυτοί έχουν αρνητική δυναμική. Ιδιαίτερα εντυπωσιακή είναι η πτωτική πορεία του κλάδου των μεταλλείων και ορυχείων στο Νομό.
- ✓ Αρνητικές εθνικές προοπτικές αλλά βελτίωση στην περιφερειακή ανταγωνιστικότητα παρουσιάζεται σε:
 - Γεωργία, κτηνοτροφία και δασοκομία
 - Αλιεία
 - Ηλεκτρισμός, φυσικό αέριο και ύδρευση
 - Διαχείριση ακίνητης περιουσίας, εκμίσθωση και επιχειρηματικές δραστηριότητες

Ο αγροτικός τομέας είναι ένας κλάδος που φθίνει καθώς μία οικονομία αναπτύσσεται και εξελίσσεται τεχνολογικά. Η βελτίωση στην περιφερειακή ανταγωνιστικότητα δείχνει απλά μία περισσότερο αργή πορεία συρρίκνωσης. Καλύτερες προοπτικές υπάρχουν στους κλάδους της διαχείρισης ακίνητης περιουσίας και ενέργειας.

3.2. Ανάλυση Εισροών – Εκροών (Input – Output Analysis)

3.2.1. Εισαγωγή – Θεωρητικό υπόβαθρο

Από τη δεκαετία του 1930 όταν πρωτοεμφανίστηκε από τον W. Leontieff, η ανάλυση εισροών – εκροών (input-output analysis) έχει αποκτήσει ποικίλες εφαρμογές και έχει αξιοποιηθεί για προβλέψεις της επίδρασης διαφόρων μέτρων και για την αξιολόγηση σεναρίων οικονομικής ανάπτυξης όσον αφορά στο μακροχρόνιο σχεδιασμό της οικονομικής πολιτικής.

Η ανάλυση εισροών – εκροών αποσκοπεί κυρίως στη μελέτη της αλληλεξάρτησης μεταξύ των τομέων και κλάδων μιας οικονομίας. Ιδιαίτερη εφαρμογή έχει η ανάλυση εισροών – εκροών στην εξέταση της οικονομικής δομής μιας περιφέρειας και στον προσδιορισμό των κλάδων με τις μεγαλύτερες επιπτώσεις στην υπόλοιπη οικονομία. Στο πλαίσιο της παρούσας μελέτης, πραγματοποιήθηκε από το Σύμβουλο ανάλυση εισροών – εκροών σε επίπεδο Νομού και σε μονοψήφια κατά NACE ανάλυση κλάδων (30 κλάδοι), με στόχο τον προσδιορισμό των κλάδων με το μεγαλύτερο πολλαπλασιαστικό όφελος για το Νομό της Χαλκιδικής.

Πίνακας εισροών - εκροών

Η βάση της ανάλυσης εισροών – εκροών είναι ο πίνακας εισροών – εκροών. Ο πίνακας αυτός δημιουργείται από στατιστικά στοιχεία και καλύπτει όλα τα αγαθά και τις υπηρεσίες που παράγονται στην οικονομία. Η οικονομία διαιρείται σε τομείς ή κλάδους και στη συνέχεια καταγράφονται οι μεταξύ τους συναλλαγές. Οι συναλλαγές τους καταχωρούνται συνήθως σε αξία ώστε να μπορούν να αθροιστούν και να συγκριθούν μεταξύ τους.

Κάθε κλάδος εμφανίζεται και ως παραγωγός και ως αγοραστής. Ως παραγωγός μπορεί να ικανοποιεί την τελική ζήτηση (των νοικοκυριών για κατανάλωση, του δημόσιου τομέα, των εξαγωγών και των επιχειρήσεων για σχηματισμό πάγιου κεφαλαίου) ή την ενδιάμεση ζήτηση (άλλων κλάδων). Ως αγοραστής χρησιμοποιεί πόρους για να εξυπηρετήσει την παραγωγή του είτε από τους άλλους κλάδους (αγαθά και υπηρεσίες) είτε από τα νοικοκυριά (εργασία) είτε από άλλες πρωτογενείς εισροές, είτε από εισαγωγές. Επίσης, υπάρχει και η αυτοκατανάλωση όπου ένας κλάδος αγοράζει εισροές από τον εαυτό του.

Όταν η οικονομία που αναλύεται είναι μία περιοχή τότε ως εισαγωγές εννοούνται οι αγορές εκτός της περιοχής και αντίστοιχα ως εξαγωγές εννοούνται οι πωλήσεις εκτός της περιοχής.

Όπως φαίνεται από το ακόλουθο παράδειγμα, ο πίνακας εισροών – εκροών περιλαμβάνει τέσσερα τεταρτημόρια. Το πρώτο τεταρτημόριο (πάνω αριστερά, Α) δείχνει τις ροές αγαθών και υπηρεσιών που παράγονται και καταναλώνονται μέσα στην παραγωγική διαδικασία (διακλαδικές συναλλαγές για την κάλυψη της ενδιάμεσης ζήτησης). Το δεύτερο τεταρτημόριο (πάνω δεξιά, Β) περιλαμβάνει τα συστατικά στοιχεία της τελικής ζήτησης για τα προϊόντα των παραγωγικών τομέων της οικονομίας. Το τρίτο τεταρτημόριο (κάτω αριστερά, Γ) δείχνει τις πρωτογενείς εισροές στους παραγωγικούς τομείς. Οι πρωτογενείς εισροές αποτελούν την προστιθέμενη αξία των παραγωγικών τομέων της οικονομίας. Το τέταρτο τεταρτημόριο (κάτω δεξιά, Δ) παρουσιάζει τις πρωτογενείς εισροές στην τελική ζήτηση. Σε κάποιους πίνακες αυτό το τεταρτημόριο εμφανίζεται κενό, όμως σε αυτή την περίπτωση δεν επιτυγχάνεται πλήρης αντιστοίχιση μεταξύ των συστημάτων εισροών – εκροών και εθνικών λογαριασμών.

Σημειώνεται πως το άθροισμα των στοιχείων της γραμμής κάθε παραγωγικού τομέα ισούται με το άθροισμα των στοιχείων της στήλης του. Τέλος, επισημαίνεται πως το τεταρτημόριο της τελικής ζήτησης ισούται με το Ακαθάριστο Περιφερειακό Προϊόν ενώ το τεταρτημόριο των πρωτογενών εισροών ισούται με την Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία.

		Ενδιάμεση Ζήτηση			Τελική Ζήτηση		Συνολική Ζήτηση
		Πρωτογενής	Δευτερογενής	Τριτογενής	Νοικοκυριά	Άλλη τελική ζήτηση	
Παραγωγικοί Τομείς	Πρωτογενής	80	110	20	140	50	400
	Δευτερογενής	100	150	100	100	50	500
	Τριτογενής	10	70	140	180	100	500
Πρωτογενείς Εισροές (Προστιθέμενη Αξία)	Μισθοί και ημερομίσθια	120	90	170			380
	Άλλες πρωτογενείς εισροές	90	80	70			240
Συνολική παραγωγή		400	500	500	420	200	2020

Για παράδειγμα, στο παραπάνω υπόδειγμα, ο δευτερογενής αγοράζει από τον πρωτογενή 110, από το δευτερογενή 150 και από το τριτογενή 70. Επίσης, η εργασία συμμετέχει κατά 90 στην αξία παραγωγής του δευτερογενή.

Τεχνολογικοί συντελεστές

Από τον πίνακα εισροών – εκροών υπολογίζονται οι τεχνολογικοί συντελεστές (ή συντελεστές εισροών). Οι τεχνολογικοί συντελεστές καθορίζουν τα ποσοστά που απαιτούνται από τους διάφορους παραγωγικούς τομείς καθώς και τις πρωτογενείς εισροές για να παραχθεί μία μονάδα από το υπό εξέταση προϊόν / υπηρεσία. Οι συντελεστές υπολογίζονται διαιρώντας κάθε στοιχείο στο πρώτο και το τρίτο τεταρτημόριο του πίνακα εισροών με το σύνολο της στήλης στην οποία ανήκει το στοιχείο.

Υπόδειγμα Πίνακα Τεχνολογικών Συντελεστών

		Ενδιάμεση ζήτηση		
		Πρωτογενής	Δευτερογενής	Τριτογενής
Παραγωγικοί Τομείς	Πρωτογενής	0,20	0,22	0,04
	Δευτερογενής	0,25	0,30	0,20
	Τριτογενής	0,03	0,14	0,28
Πρωτογενείς Εισροές (Προστιθέμενη Αξία)	Μισθοί και ημερομίσθια	0,30	0,18	0,34
	Άλλες πρωτογενείς εισροές	0,23	0,16	0,14
Συνολική παραγωγή		1	1	1

Για παράδειγμα στον παραπάνω πίνακα η παραγωγή €1 του πρωτογενή τομέα περιλαμβάνει €0,30 μισθών και ημερομισθίων.

Συντελεστές αλληλεξάρτησης

Όταν αυξηθεί η τελική ζήτηση ενός κλάδου κατά μία μονάδα, με τον πίνακα των τεχνολογικών συντελεστών φαίνονται οι άμεσες αγορές που θα πρέπει να πραγματοποιήσει ο κλάδος αυτός από τους άλλους κλάδους για να καλύψει την αυξημένη παραγωγή του. Όμως, οι αγορές αυτές στα προϊόντα του κάθε ενός κλάδου θα προκαλέσουν περαιτέρω αγορές από τους υπόλοιπους κλάδους και ούτως κάθε εξής.

Οι αλυσιδωτές αυτές μεταβολές στη ζήτηση για κάθε κλάδο που προκαλούνται από μία αρχική μεταβολή της ζήτησης κατά μία μονάδα σε ένα κλάδο συνθέτουν τον πίνακα των μερικών συντελεστών αλληλεξάρτησης. Ο πίνακας αυτός προκύπτει από την αντιστροφή της μήτρας που σχηματίζεται από την αφαίρεση της μήτρας των τεχνολογικών συντελεστών από τη μοναδιαία μήτρα και παρουσιάζεται στον ακόλουθο πίνακα μερικών συντελεστών αλληλεξάρτησης. Σε αυτό το στάδιο τυχόν αλληλεπιδράσεις με την απασχόληση και την κατανάλωση των νοικοκυριών δεν λαμβάνονται υπόψη.

Υπόδειγμα Πίνακα Μερικών Συντελεστών Αλληλεξάρτησης (με τα νοικοκυριά εξωγενή)

Τομείς	Πρωτογενής	Δευτερογενής	Τριτογενής
Πρωτογενής	1,408284	0,485207	0,213018
Δευτερογενής	0,547337	1,701183	0,502959
Τριτογενής	0,155325	0,347633	1,494083
Συνολική παραγωγή	2,110947	2,534024	2,210059

Το άθροισμα της κάθε στήλης δείχνει το σύνολο των άμεσων και έμμεσων επιδράσεων στην παραγωγή όλων των κλάδων μίας αρχικής αύξησης της ζήτησης κατά μία μονάδα σε ένα κλάδο που αντιστοιχεί στη στήλη.

Ωστόσο, οι άμεσες και έμμεσες επιδράσεις στην παραγωγή των κλάδων θα προκαλέσουν με τη σειρά τους άμεσες και έμμεσες επιδράσεις στις πρωτογενείς εισροές της οικονομίας (π.χ. η αύξηση της παραγωγής θα προκαλέσει αύξηση της απασχόλησης άρα και της ζήτησης για όλους τους κλάδους και ούτω κάθε εξής).

Για να υπολογισθούν όλες οι επιδράσεις περιλαμβάνοντας και τις μεταβολές στις πρωτογενείς εισροές, η γραμμή των μισθών και ημερομίσθιων και η στήλη της κατανάλωσης των νοικοκυριών περιλαμβάνονται σε μία διευρυμένη μήτρα τεχνολογικών συντελεστών από την οποία υπολογίζεται με τον ίδιο τρόπο ο πίνακας των συνολικών συντελεστών αλληλεξάρτησης ο οποίος παρουσιάζεται στο ακόλουθο υπόδειγμα.

**Υπόδειγμα Πίνακα Συνολικών Συντελεστών Αλληλεξάρτησης
(με τα νοικοκυριά ενδογενή)**

Τομείς	Πρωτογενής	Δευτερογενής	Τριτογενής	Νοικοκυριά
Πρωτογενής	2,406	1,475742	1,364229	1,737871
Δευτερογενής	1,731535	2,877444	1,870022	2,063722
Τριτογενής	1,297972	1,482621	2,813179	1,991311
Μισθοί και ημερομίσθια	1,474638	1,464754	1,702353	2,569877
Συνολική παραγωγή	6,910	7,301	7,750	8,363

Σύμφωνα με το υπόδειγμα στον παραπάνω πίνακα μία αύξηση κατά €1 της ζήτησης προς τον πρωτογενή θα έχει συνολικό πολλαπλασιαστικό όφελος για το σύνολο της οικονομίας κατά €6,9, μία αύξηση κατά €1 προς το δευτερογενή θα έχει όφελος κατά €7,3 και μία αύξηση κατά €1 προς τον τριτογενή θα έχει όφελος κατά €7,75.

3.2.2. Στοιχεία και παραδοχές

Για την ανάλυση εισροών – εκροών χρησιμοποιήθηκαν τα ακόλουθα πρωτογενή στοιχεία:

- Συμμετρικός Πίνακας Εισροών – Εκροών (Προϊόν x Προϊόν) σε βασικές τιμές (υπόθεση τεχνολογίας κλάδου) έτους 2000 της ελληνικής οικονομίας από τους εθνικούς λογαριασμούς της ΕΣΥΕ. Σημειώνεται ότι το έτος 2000 είναι το τελευταίο διαθέσιμο.
- Οικονομικά ενεργός πληθυσμός κατά ομάδες κλάδων οικονομικής δραστηριότητας για το σύνολο της Ελλάδας και το Νομό Χαλκιδικής από την απογραφή του πληθυσμού το Μάρτιο 2001.

Για τη δημιουργία του πίνακα εισροών – εκροών σε επίπεδο νομού από τα εθνικά στοιχεία και τον υπολογισμό των συντελεστών αλληλεξάρτησης χρησιμοποιήθηκαν μεθοδολογίες που εφαρμόζονται διεθνώς (Generation of Regional Input – Output Tables – GRIT) και ειδικότερα, πραγματοποιήθηκαν τα ακόλουθα βήματα:

- Μετατροπή των εισαγωγών από στήλη σε γραμμή στον εθνικό πίνακα εισροών – εκροών ώστε να υπολογισθεί το ποσοστό των εισαγωγών στην ενδιάμεση ζήτηση

των κλάδων και την αξία της παραγωγής σύμφωνα με τις συνήθεις διεθνείς πρακτικές στην ανάλυση εισροών – εκροών και όχι στην τελική ζήτηση.

- Υπολογισμός των εθνικών τεχνολογικών συντελεστών (σύμφωνα με το παραπάνω υπόδειγμα)
- Υπολογισμός των συντελεστών εγκατάστασης του νομού (local quotients) ανά κλάδο βάσει του οικονομικά ενεργού πληθυσμού (βλ. κεφάλαιο ανάλυση δυναμικών κλάδων για περισσότερες πληροφορίες για τους συντελεστές εγκατάστασης).
- Πολλαπλασιασμός των εθνικών τεχνολογικών συντελεστών με τους συντελεστές εγκατάστασης του νομού (όπου αυτοί είναι μικρότεροι της μονάδας) για τον αρχικό υπολογισμό των τεχνολογικών συντελεστών του νομού.
- Εκτίμηση της συνολικής παραγωγής του κάθε κλάδου στο νομό, πολλαπλασιάζοντας τη συνολική παραγωγή του κλάδου στη χώρα με την αναλογία της απασχόλησης του κλάδου στο Νομό προς τον κλάδο στη χώρα.
- Πολλαπλασιασμός της συνολικής παραγωγής του κάθε κλάδου στο Νομό με τους τεχνολογικούς συντελεστές του Νομού και με αυτόν τον τρόπο δημιουργία του πίνακα εισροών – εκροών του Νομού
- Προσαρμογή (με τροποποίηση των εξαγωγών) του πίνακα εισροών – εκροών του Νομού ώστε να εξισώνονται γραμμές και στήλες στους παραγωγικούς τομείς
- Υπολογισμός ποσοστού κατανάλωσης στο σύνολο της γραμμής «Αποζημιώσεις εργαζομένων / Λειτουργικό πλεόνασμα και λοιποί καθαροί φόροι επί της παραγωγής» και διάσπαση με το ποσοστό αυτό της γραμμής αυτής σε δύο γραμμές, στις «αποζημιώσεις εργαζομένων» και στο «λειτουργικό πλεόνασμα και λοιποί καθαροί φόροι επί της παραγωγής»
- Εκ νέου υπολογισμός περιφερειακών τεχνολογικών συντελεστών με τα νέα στοιχεία
- Υπολογισμός των μερικών συντελεστών αλληλεξάρτησης σύμφωνα με το παραπάνω υπόδειγμα (με τα νοικοκυριά εξωγενή)
- Υπολογισμός των συνολικών συντελεστών αλληλεξάρτησης σύμφωνα με το παραπάνω υπόδειγμα (με τα νοικοκυριά ενδογενή)

3.2.3. Αποτελέσματα ανάλυσης εισροών - εκροών

Η ανάλυση των κλάδων βασίζεται στην κατηγοριοποίηση NACE και είναι κατά γράμμα (μονοψήφια ανάλυση), ενώ για δύο κλάδους, τα προϊόντα ορυχείων και λατομείων και τις μεταποιητικές δραστηριότητες υπάρχει μεγαλύτερη ανάλυση (σύνολο 30 κλάδοι).

Στη συνέχεια παρουσιάζεται η κωδικοποίηση των κλάδων (Πίνακας 3.2.1) και ακολουθεί ο Πίνακας 3.2.2 με τα αποτελέσματα της ανάλυσης εισροών – εκροών για το Νομό Χαλκιδικής.

**Πίνακας 3.2.1
Κωδικοποίηση Κλάδων κατά NACE**

Κωδ	Επεξήγηση Κλάδων
A	Προϊόντα γεωργίας, θήρας και δασοκομίας
B	Αλιεύματα
ΓΑ	Ενεργειακά υλικά
ΓΒ	Μη ενεργειακά υλικά
ΔΑ	Τρόφιμα –ποτά –καπνός
ΔΒ	Κλωστοϋφαντουργικές ύλες και προϊόντα
ΔΓ	Δέρμα και δερμάτινα είδη
ΔΔ	Ξυλεία και προϊόντα ξύλου
ΔΕ	Χαρτί και προϊόντα από χαρτί, υπηρεσίες εκδόσεων-εκτυπώσεων
ΔΣΤ	Προϊόντα διύλισης πετρελαίου
ΔΖ	Χημικές ουσίες και προϊόντα
ΔΗ	Πλαστικές, ελαστικές ύλες και προϊόντα
ΔΘ	Προϊόντα από μη μεταλλικά ορυκτά
ΔΙ	Βασικά μέταλλα και μεταλλικά προϊόντα
ΔΚ	Μηχανήματα και εξοπλισμός
ΔΛ	Ηλεκτρικός εξοπλισμός και οπτικές συσκευές
ΔΜ	Εξοπλισμός μεταφορών
ΔΝ	Λοιπά μεταποιημένα προϊόντα μ.α.κ.
E	Ηλεκτρική ενέργεια, φυσικό αέριο και νερό
ΣΤ	Κατασκευαστικές εργασίες
Z	Υπηρεσίες χονδρικού και λιανικού εμπορίου
H	Υπηρεσίες ξενοδοχείων και εστιατορίων
Θ	Υπηρεσίες μεταφορών, αποθήκευσης και επικοινωνιών
I	Υπηρεσίες χρηματοπιστωτικής διαμεσολάβησης
K	Υπηρεσίες που αφορούν ακίνητα, υπηρεσίες ενοικίασης και επιχειρηματικές υπηρεσίες
Λ	Υπηρεσίες δημόσιας διοίκησης, άμυνας και υποχρεωτικής κοινωνικής ασφάλισης
M	Υπηρεσίες εκπαίδευσης
N	Υγειονομικές και κοινωνικές υπηρεσίες
Ξ	Άλλες υπηρεσίες υπέρ του κοινωνικού συνόλου, κοινωνικού και ατομικού χαρακτήρα
O	Υπηρεσίες ιδιωτικών νοικοκυριών που απασχολούν οικιακό προσωπικό

Πίνακας 3.2.2
Συνολικοί Συντελεστές Αλληλεξάρτησης μεταξύ Κλάδων Νομού Χαλκιδικής

Κλάδοι	A	B	ΓΑ	ΓΔ	ΔΑ	ΔΒ	ΔΓ	ΔΔ	ΔΕ	ΔΣΤ	ΔΖ	ΔΗ	ΔΘ	ΔΙ	ΔΚ	ΔΛ	ΔΜ	ΔΝ	Ε	ΣΤ	Ζ	Η	Θ	Ι	Κ	Λ	Μ	Ν	Ξ	Ο	Τελική κατανάλωση νοικοκυριών
A	1,22	0,08	0,07	0,07	0,65	0,15	0,07	0,10	0,05	0,02	0,06	0,05	0,06	0,05	0,05	0,04	0,06	0,06	0,06	0,06	0,07	0,16	0,08	0,04	0,08	0,05	0,08	0,06	0,08	0,09	0,12
B	0,00	1,01	0,01	0,00	0,01	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,01	0,02	0,01	0,00	0,01	0,00	0,01	0,00	0,01	0,01	
ΓΑ	0,00	0,00	1,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,01	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
ΓΒ	0,00	0,00	0,00	1,01	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,01	0,00	0,07	0,03	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,01	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
ΔΑ	0,09	0,09	0,09	0,08	1,20	0,07	0,09	0,07	0,06	0,03	0,06	0,05	0,07	0,05	0,06	0,05	0,07	0,06	0,07	0,07	0,08	0,21	0,09	0,05	0,10	0,06	0,10	0,07	0,10	0,11	
ΔΒ	0,01	0,02	0,01	0,01	0,01	1,08	0,01	0,01	0,01	0,00	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	
ΔΓ	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1,04	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
ΔΔ	0,00	0,01	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1,16	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,01	0,00	0,05	0,00	0,03	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
ΔΕ	0,00	0,00	0,00	0,00	0,01	0,00	0,00	0,01	1,04	0,00	0,01	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,01	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
ΔΣΤ	0,01	0,02	0,01	0,01	0,01	0,01	0,00	0,01	0,01	1,01	0,01	0,00	0,01	0,01	0,01	0,00	0,00	0,00	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,02	0,00	0,00	0,01	0,00	0,01	0,00	
ΔΖ	0,01	0,00	0,00	0,00	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,00	1,03	0,03	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,01	0,00	0,00	
ΔΗ	0,00	0,00	0,00	0,01	0,00	0,01	0,02	0,02	0,01	0,00	0,00	1,02	0,00	0,00	0,00	0,01	0,01	0,01	0,00	0,01	0,01	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
ΔΘ	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1,09	0,01	0,00	0,01	0,01	0,00	0,00	0,07	0,00	0,01	0,00	0,00	0,01	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
ΔΙ	0,00	0,00	0,02	0,01	0,02	0,00	0,01	0,02	0,01	0,00	0,01	0,02	0,01	1,23	0,05	0,09	0,04	0,02	0,00	0,07	0,00	0,01	0,00	0,00	0,01	0,01	0,00	0,00	0,00	0,00	
ΔΚ	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1,01	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,02	0,00	0,00	0,00	0,00	
ΔΛ	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,01	1,02	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
ΔΜ	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1,02	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
ΔΝ	0,00	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,00	0,01	0,01	0,00	0,00	0,00	0,02	0,02	0,05	0,01	0,01	1,02	0,00	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,00	0,01	0,00	0,01	0,01	0,01	
Ε	0,01	0,01	0,04	0,02	0,01	0,02	0,01	0,02	0,02	0,01	0,02	0,02	0,03	0,04	0,01	0,01	0,01	0,01	1,04	0,01	0,01	0,02	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	
ΣΤ	0,01	0,01	0,02	0,02	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,00	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	1,01	0,02	0,02	0,02	0,02	0,06	0,03	0,02	0,02	0,02	0,01	
Ζ	0,13	0,14	0,14	0,15	0,18	0,14	0,17	0,17	0,14	0,05	0,12	0,12	0,16	0,14	0,13	0,12	0,12	0,12	0,13	0,14	1,15	0,17	0,16	0,08	0,15	0,09	0,15	0,10	0,14	0,15	
Η	0,10	0,12	0,12	0,11	0,11	0,09	0,09	0,11	0,08	0,04	0,07	0,07	0,10	0,08	0,08	0,07	0,10	0,09	0,10	0,10	0,12	1,12	0,14	0,07	0,15	0,08	0,15	0,10	0,15	0,16	
Θ	0,03	0,06	0,04	0,04	0,04	0,03	0,03	0,04	0,03	0,01	0,03	0,03	0,03	0,03	0,03	0,03	0,03	0,03	0,03	0,03	0,08	0,05	1,07	0,04	0,04	0,03	0,04	0,03	0,05	0,04	
Ι	0,01	0,02	0,02	0,01	0,02	0,02	0,02	0,03	0,02	0,01	0,02	0,03	0,03	0,03	0,02	0,03	0,02	0,02	0,01	0,02	0,02	0,01	0,01	1,27	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	
Κ	0,07	0,09	0,10	0,14	0,10	0,12	0,09	0,09	0,10	0,03	0,11	0,09	0,09	0,08	0,08	0,08	0,08	0,08	0,08	0,08	0,15	0,12	0,11	0,11	1,12	0,08	0,12	0,08	0,13	0,10	
Λ	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
Μ	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,00	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	1,01	0,01	0,01	0,01	0,02	
Ν	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,01	0,01	0,02	0,01	0,01	0,01	0,01	0,02	0,01	0,01	0,01	0,02	0,01	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	1,02	0,02	0,03	
Ξ	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,01	0,01	0,01	0,02	0,01	0,01	0,01	0,02	0,02	0,02	0,02	0,03	0,04	0,03	0,02	0,04	0,02	0,03	0,02	1,14	0,03	
Ο	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1,00	0,00	
Αποζημιώσεις εργαζομένων	0,71	0,82	0,84	0,77	0,75	0,63	0,62	0,70	0,56	0,25	0,49	0,50	0,67	0,54	0,56	0,50	0,69	0,60	0,70	0,67	0,80	0,84	0,84	0,46	0,99	0,53	1,00	0,66	0,92	1,07	
Σύνολα	2,48	2,56	2,62	2,54	3,20	2,47	2,34	2,63	2,21	1,50	2,11	2,12	2,53	2,39	2,22	2,14	2,35	2,27	2,34	2,48	2,62	2,89	2,65	2,20	2,85	2,08	2,81	2,24	2,85	2,88	2,56

Στον επόμενο πίνακα παρουσιάζονται οι συνολικοί συντελεστές αλληλεξάρτησης ανά κλάδο για το Νομό και τη χώρα καθώς και ο συντελεστής αλληλεξάρτησης των αποζημιώσεων των εργαζομένων (και κατά αναλογία των μισθών και της απασχόλησης).

Πίνακας 3.2.3
Συντελεστές Αλληλεξάρτησης & Συντελεστές Αποζημίωσης Εργαζομένων (2000)

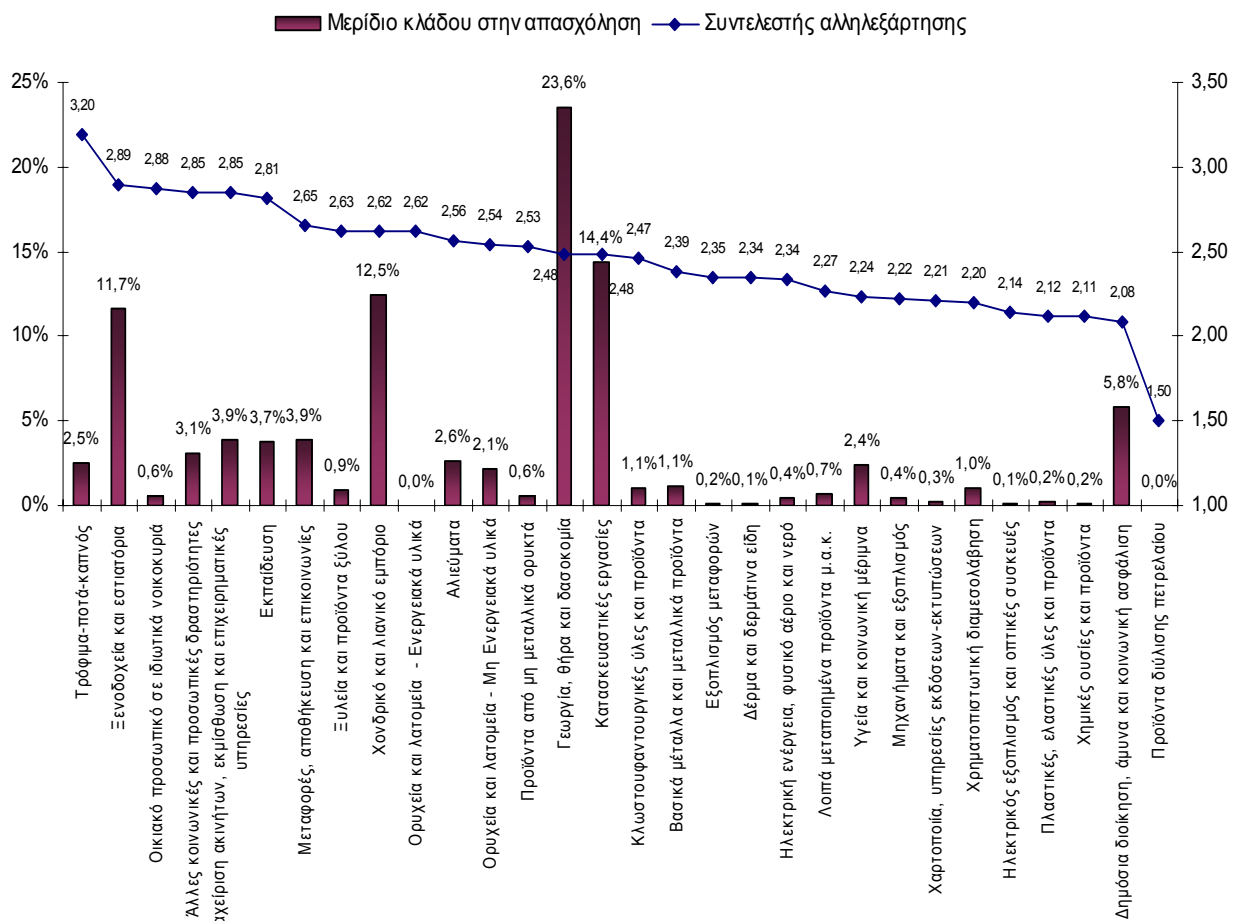
Κλάδοι		Συντελεστές Αλληλεξάρτησης			
		Ελλάδας		Νομού Χαλκιδικής	
Κωδ	Περιγραφή	Συνολικός Συντελεστής	Συντελεστής Αποζημίωσης Εργαζομένων	Συνολικός Συντελεστής	Συντελεστής Αποζημίωσης Εργαζομένων
A	Γεωργία, θήρα και δασοκομία	5,57	1,95	2,48	0,71
B	Αλιεύματα	5,09	1,80	2,56	0,82
ΓΑ	Ορυχεία και λατομεία - Ενεργειακά υλικά	5,30	1,87	2,62	0,84
ΓΒ	Ορυχεία και λατομεία - Μη Ενεργειακά υλικά	5,08	1,75	2,54	0,77
ΔΑ	Τρόφιμα-ποτά-καπνός	6,19	1,92	3,20	0,75
ΔΒ	Κλωστοϋφαντουργικές ύλες και προϊόντα	5,40	1,71	2,47	0,63
ΔΓ	Δέρμα και δερμάτινα είδη	4,93	1,57	2,34	0,62
ΔΔ	Ξυλεία και προϊόντα ξύλου	5,17	1,66	2,63	0,70
ΔΕ	Χαρτοποιία, υπηρεσίες εκδόσεων-εκτυπώσεων	4,91	1,54	2,21	0,56
ΔΣΤ	Προϊόντα διύλισης πετρελαίου	2,61	0,67	1,50	0,25
ΔΖ	Χημικές ουσίες και προϊόντα	4,40	1,33	2,11	0,49
ΔΗ	Πλαστικές, ελαστικές ύλες και προϊόντα	4,49	1,36	2,12	0,50
ΔΘ	Προϊόντα από μη μεταλλικά ορυκτά	5,10	1,63	2,53	0,67
ΔΙ	Βασικά μέταλλα και μεταλλικά προϊόντα	4,92	1,45	2,39	0,54
ΔΚ	Μηχανήματα και εξοπλισμός	4,50	1,40	2,22	0,56
ΔΛ	Ηλεκτρικός εξοπλισμός και οπτικές συσκευές	4,39	1,31	2,14	0,50
ΔΜ	Εξοπλισμός μεταφορών	4,60	1,56	2,35	0,69
ΔΝ	Λοιπά μεταποιημένα προϊόντα μ.α.κ.	5,22	1,76	2,27	0,60
Ε	Ηλεκτρική ενέργεια, φυσικό αέριο και νερό	4,60	1,57	2,34	0,70
ΣΤ	Κατασκευαστικές εργασίες	4,78	1,54	2,48	0,67
Ζ	Χονδρικό και λιανικό εμπόριο	5,41	1,87	2,62	0,80
Η	Ξενοδοχεία και εστιατόρια	5,60	1,90	2,89	0,84
Θ	Μεταφορές, αποθήκευση και επικοινωνίες	5,28	1,86	2,65	0,84
Ι	Χρηματοπιστωτική διαμεσολάβηση	6,32	1,79	2,20	0,46
Κ	Διαχείριση ακινήτων, εκμίσθωση και επιχειρηματικές υπηρεσίες	5,53	2,05	2,85	0,99
Λ	Δημόσια διοίκηση, άμυνα και κοινωνική ασφάλιση	4,52	1,52	2,08	0,53
Μ	Εκπαίδευση	5,50	2,07	2,81	1,00
Ν	Υγεία και κοινωνική μέριμνα	5,18	1,88	2,24	0,66
Ξ	Άλλες κοινωνικές και προσωπικές δραστηριότητες	5,59	2,00	2,85	0,92
Ο	Οικιακό προσωπικό σε ιδιωτικά νοικοκυριά	5,56	2,15	2,88	1,07

Στον παραπάνω πίνακα και διάγραμμα οι συντελεστές αλληλεξάρτησης δείχνουν το αποτέλεσμα που θα έχει η αύξηση της ζήτησης κατά €1 σε ένα κλάδο στη ζήτηση στο σύνολο της οικονομίας (του Νομού ή της χώρας). Ο συντελεστής αποζημίωσης των εργαζομένων δείχνει το αποτέλεσμα που θα έχει η αύξηση της ζήτησης κατά €1 σε ένα κλάδο στα εισοδήματα των εργαζομένων στο σύνολο της οικονομίας. Σημειώνεται ότι

όλοι οι συντελεστές είναι χαμηλότεροι σε επίπεδο Νομού από ότι στη χώρα. Αυτό είναι αναμενόμενο καθώς μία μικρότερη οικονομία είναι κατά κανόνα λιγότερο αυτάρκης και κατά συνέπεια μεγαλύτερο μέρος της ζήτησης που δημιουργείται διαχέεται σε εισαγωγές και όχι σε άλλους τοπικούς κλάδους.

Στο διάγραμμα που ακολουθεί παρουσιάζεται ο συνολικός συντελεστής αλληλεξάρτησης ανά κλάδο για τη Χαλκιδική καθώς και το μερίδιο του κλάδου στην απασχόληση (απογραφή 2001) ώστε να μπορεί να συνδεθεί το πολλαπλασιαστικό αποτέλεσμα του κάθε κλάδου με το μέγεθος του.

Διάγραμμα 3.2.1
Συντελεστές Αλληλεξάρτησης & Μερίδιο Κλάδου στην Απασχόληση

Αναλυτικότερα, μπορούν να εξαχθούν τα ακόλουθα συμπεράσματα:

- Οι κλάδοι που δημιουργούν τα σημαντικότερα συνολικά πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα στη συνολική ζήτηση όπως φαίνεται από τον Πίνακα 3.2.3 και το Διάγραμμα 3.2.1, είναι τα τρόφιμα – ποτά – καπνός με συνολικό πολλαπλασιαστή 3,20, τα ξενοδοχεία και εστιατόρια και εστιατορίων με 2,89, το οικιακό προσωπικό σε ιδιωτικά νοικοκυριά με 2,88, οι άλλες προσωπικές και κοινωνικές δραστηριότητες με 2,85 και η διαχείριση ακινήτων, εκμίσθωση και άλλες επιχειρηματικές υπηρεσίες με 2,85.
- Ο κλάδος τροφίμων, ποτών και καπνού έχει τον υψηλότερο συντελεστή αλληλεξάρτησης κυρίως λόγω των πρώτων υλών που χρησιμοποιεί που προέρχονται από εγχώριες πηγές του κλάδου της γεωργίας και κτηνοτροφίας. Αντίθετα οι υπόλοιποι κλάδοι της μεταποίησης εξαρτώνται πολύ περισσότερο από εισαγωγές πρώτων υλών και εξοπλισμού ενώ δεν είναι έντασης εργασίας. Οι δύο άλλοι κλάδοι της μεταποίησης στη Χαλκιδική που εμφανίζουν ικανοποιητικό πολλαπλασιαστικό αποτέλεσμα είναι τα προϊόντα ξύλου (καθώς προμηθεύονται α' ύλες από τη δασοκομία) και τα προϊόντα από μη μεταλλικά ορυκτά (καθώς προμηθεύονται α' ύλες από τα ορυχεία και μεταλλεία).
- Με εξαίρεση τα τρόφιμα και ποτά, οι υπόλοιποι κλάδοι με ισχυρό πολλαπλασιαστικό αποτέλεσμα αφορούν σε υπηρεσίες κατά κύριο λόγο επειδή είναι έντασης εργασίας και απασχολούν προσωπικό το οποίο με τη σειρά του καταναλώνει υπηρεσίες και προϊόντα της περιοχής.
- Οι δύο κλάδοι με το υψηλότερο μερίδιο στην απασχόληση (γεωργία, θήρα και δασοκομία και κατασκευές) βρίσκονται σε ενδιάμεση θέση αναφορικά με τα πολλαπλασιαστικά τους αποτελέσματα (Διάγραμμα 3.2.1). Οι επόμενοι κλάδοι με αξιόλογο ποσοστό απασχόλησης έχουν υψηλότερα πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα. Τα ξενοδοχεία και εστιατόρια (4^{ος} κλάδος σε απασχόληση και 1^{ος} κλάδος σε Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία) έχουν τα δεύτερα σημαντικότερα πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα ενισχύοντας κυρίως τη γεωργία, τα τρόφιμα και ποτά, το εμπόριο, τη διαχείριση ακινήτων και επιχειρηματικές υπηρεσίες και την

απασχόληση. Επιπλέον ο κλάδος τροφίμων και ποτών που έχει τα υψηλότερα πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα είναι ο μόνος κλάδος της μεταποίησης με αξιόλογη παρουσία στο Νομό.

- Οι κλάδοι που δημιουργούν τα σημαντικότερα πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα στα εισοδήματα των εργαζομένων του Νομού (Πίνακας 3.2.3) είναι το οικιακό προσωπικό σε ιδιωτικά νοικοκυριά, η εκπαίδευση, η διαχείριση ακινήτων, εκμίσθωση και επιχειρηματικές υπηρεσίες, οι άλλες κοινωνικές και προσωπικές δραστηριότητες και τα ξενοδοχεία και εστιατόρια.
- Η σημαντικότερη αλληλεξάρτηση μεταξύ διαφορετικών κλάδων (Πίνακας 3.2.2) με μεγάλη απόσταση είναι η επίδραση του κλάδου τροφίμων – ποτών – καπνού στα προϊόντα γεωργίας, θήρας και δασοκομίας με 0,65. Η επόμενη αξιοσημείωτη αλληλεξάρτηση είναι ξενοδοχείων και εστιατορίων από τα τρόφιμα και ποτά με 0,21.
- Οι κλάδοι με τη σημαντικότερη αυτοκατανάλωση (επίδραση στη ζήτηση του ίδιου κλάδου) είναι οι υπηρεσίες χρηματοπιστωτικής διαμεσολάβησης, τα βασικά μέταλλα και μεταλλικά προϊόντα και τα προϊόντα γεωργίας, θήρας και δασοκομίας (Πίνακας 3.2.2).

4. ΑΠΟΨΕΙΣ ΤΟΠΙΚΩΝ ΦΟΡΕΩΝ - ΕΡΕΥΝΑ ΣΕ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΤΟΥ Ν. ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ

4.1. Συνέντευξη με Τοπικούς Φορείς της Χαλκιδικής

Στο πλαίσιο της παρούσας μελέτης πραγματοποιήθηκαν συνεντεύξεις με φορείς του Νομού με στόχο τη συλλογή των απόψεων τους για τα **πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα** του Νομού Χαλκιδικής, τους **κλάδους** οικονομικής δραστηριότητας στους οποίους μπορεί να εστιάσει στο μέλλον η Χαλκιδική και στις **υποδομές** που απαιτούνται για να υποστηρίξουν την ανάπτυξή της. Οι αρμόδιοι από τους φορείς που ανταποκρίθηκαν και συμμετείχαν στις συνεντεύξεις είναι οι ακόλουθοι:

- Νομάρχης Χαλκιδικής
- Δήμαρχος Ν. Μουδανιών
- Διευθυντής Τοπικής Αυτοδιοίκησης & Διοίκησης Ν. Χαλκιδικής
- Πρόεδρος Συλλόγου Λογιστών Χαλκιδικής
- Πρόεδρος Εργατοϋπαλληλικού Κέντρου Χαλκιδικής
- Πρόεδρος Ένωσης Γεωργικών Συνεταιρισμών Πολυγύρου
- Πρόεδρος Επιμελητηρίου Χαλκιδικής
- Πρόεδρος Συλλόγου Ιδιοκτητών Camping
- Πρόεδρος Αναπτυξιακής Εταιρείας Χαλκιδικής (ΑΝ. ΕΤ. ΧΑ.)
- Πρόεδρος Ένωσης Ελεύθερων Επαγγελματιών, Εμπόρων, Βιοτεχνών Πολυγύρου & Κεντρικής Χαλκιδικής
- Πρόεδρος Συλλόγου Εμπόρων Επαγγελματιών Νέων Μουδανιών
- Πρόεδρος Σωματίου Επαγγελματιών Βιοτεχνών Ιερισσού
- Πρόεδρος Συλλόγου Ηλεκτρολόγων Χαλκιδικής
- Πρόεδρος Συλλόγου Εργολάβων Πολυγύρου
- Πρόεδρος Συνδέσμου Βιοτεχνών Θερμοϋδραυλικών Ν. Χαλκιδικής
- Πρόεδρος Συλλόγου Πτυχιούχων Ιδιοκτητών Συνεργείων Επισκευής Αυτοκινήτων
- Πρόεδρος Συνδέσμου Βιομηχάνων Βιοτεχνών Επιχειρηματιών Χαλκιδικής
- Πρόεδρος Αμιγούς Δημοτικής Επιχείρησης “ΤΑ ΜΟΥΔΑΝΙΑ“

4.1.1. Πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα του Νομού Χαλκιδικής

4.1.1.1. Πλεονεκτήματα – δυνατά σημεία

Στην παρούσα ενότητα παρουσιάζονται οι απόψεις των τοπικών φορέων του Νομού Χαλκιδικής, σχετικά με τα πλεονεκτήματα – δυνατά σημεία του Νομού και η ιεράρχηση αυτών με κριτήριο τη δραστηριοποίηση επιχειρήσεων.

Στον πίνακα που ακολουθεί παρατίθενται οι απαντήσεις των φορέων, αναφορικά με την προτεραιότητα σημαντικότητας που έδωσαν σε προεπιλεγμένα πλεονεκτήματα – δυνατά σημεία του Νομού Χαλκιδικής και η βαθμολογική ιεράρχηση των πλεονεκτημάτων - δυνατών σημείων. Συγκεκριμένα, παρατίθεται ο αριθμός των φορέων που αξιολόγησαν τα εν λόγω πλεονεκτήματα – δυνατά σημεία σαν το 1ο, το 2ο και το 3ο σημαντικότερο από τα 13 στο σύνολο.

**Πίνακας 4.1.1
Αξιολόγηση Πλεονεκτημάτων – Δυνατών Σημείων του Νομού Χαλκιδικής**

Α/Α	Πλεονέκτημα / Δυνατό σημείο	Αριθμός φορέων σε σύνολο 18, που αξιολογούν το πλεονέκτημα ως:			Ειδική βαθμολογία* (max 54)	Ανηγγενη βαθμολογία* (max 100)
		1 ^ο σημαντι κότερο	2 ^ο σημαντι κότερο	3 ^ο σημαντι κότερο		
1	Είναι Τουριστικός Προορισμός	11	3	2	41	75,9
2	Ο φυσικός πλούτος (καλλιεργήσιμες εκτάσεις, νερά, δάση, βοσκοτόπια, αλιεία)	4	2	3	19	35,2
3	Οι δυνατότητες εναλλακτικού τουρισμού (π.χ. θρησκευτικός, ιαματικός, rafting, trekking, κλπ)	0	4	4	12	22,2
4	Η γειτνίαση με τη Θεσσαλονίκη	1	3	3	12	22,2
5	Η αξιόλογη πολιτιστική κληρονομιά	1	3	0	9	16,7
6	Η επάρκεια του οδικού δικτύου	1	0	0	3	5,6
7	Οι δυνατότητες παραθεριστικής κατοικίας	0	1	1	3	5,6
8	Η γειτνίαση με βαλκανικές χώρες	0	0	3	3	5,6
9	Η οργάνωση και λειτουργία της τοπικής αυτοδιοίκησης	0	1	0	2	3,7
10	Η παροχή αναπτυξιακών κινήτρων από το κράτος και την ΕΕ	0	1	0	2	3,7
11	Ο σωστός χωροταξικός σχεδιασμός	0	0	1	1	1,9
12	Η εύρεση καταρτισμένου – εξειδικευμένου ανθρώπινου δυναμικού	0	0	0	0	0
13	Η επάρκεια του ακτοπλοϊκού δικτύου	0	0	0	0	0

* Ο τρόπος υπολογισμού της βαθμολογίας αναλύεται στο παράρτημα 2

Όπως προκύπτει από τα δεδομένα του παραπάνω πίνακα, το σύνολο των φορέων θεωρεί ότι το σημαντικότερο πλεονέκτημα – δυνατό σημείο του Νομού Χαλκιδικής αποτελεί το γεγονός ότι η περιοχή της Χαλκιδικής αποτελεί τουριστικό προορισμό, το οποίο λαμβάνει βαθμολογία 75,9 με max το 100. Μεταξύ των πλεονεκτημάτων για την ανάπτυξη του τουρισμού είναι τα εξής:

- Εκτεταμένη ακτογραμμή με άφθονες και ποικιλόμορφες παραλίες
- Εγγύτητα στη Θεσσαλονίκη που επιτρέπει να συμπεριληφθεί η Χαλκιδική σε ολιγοήμερα τουριστικά πακέτα σε συνδυασμό με διαμονή στη Θεσσαλονίκη.
- Αξιόλογοι πολιτιστικοί - αρχαιολογικοί χώροι όπως:
 - Αρχαία πόλη των Σταγείρων – γενέτειρας του Αριστοτέλη
 - Αρχαία πόλη της Ολύνθου
 - Άγιον Όρος
 - Όμορφοι παλαιοί οικισμοί στην ορεινή Χαλκιδική

Ένα άλλο δυνατό σημείο του Νομού Χαλκιδικής, το οποίο σημειώθηκε από τους φορείς είναι ο φυσικός πλούτος της περιοχής και κυρίως η θάλασσα (προϋπόθεση για ανάπτυξη τουριστικών και αλιευτικών δραστηριοτήτων), καθώς και οι καλλιεργήσιμες εκτάσεις (ελιές και άλλα προϊόντα). Ο φυσικός πλούτος σαν πλεονέκτημα λαμβάνει βαθμολογία 35,2 με μέγιστο το 100.

Επίσης, αρκετά σημαντικά πλεονεκτήματα του Νομού θεωρούνται οι δυνατότητες που δίνει η περιοχή για εναλλακτικό τουρισμό (κυρίως θρησκευτικό), λόγω του Αγίου Όρους και της πληθώρας μοναστηριών και εκκλησιών καθώς και η γειτνίαση του Νομού με τη Θεσσαλονίκη, γεγονός που δίνει στον κάτοικο και επιχειρηματία της Χαλκιδικής την ευελιξία άμεσης πρόσβασης σε μια μεγάλη αγορά, όπως αυτή της Θεσσαλονίκης. Οι δύο παραπάνω παράγοντες σαν πλεονεκτήματα λαμβάνουν βαθμολογία 22,2 ο έκαστος, με μέγιστο το 100.

4.1.1.2. Μειονεκτήματα – δυνατά σημεία

Αντίστοιχα, οι φορείς κλήθηκαν να ιεραρχήσουν τα σημαντικότερα από τα μειονεκτήματα – αδύνατα σημεία του Νομού Χαλκιδικής.

Στον πίνακα που ακολουθεί δίνονται οι απαντήσεις των φορέων, αναφορικά με την προτεραιότητα σημαντικότητας που έδωσαν οι φορείς σε προεπιλεγμένα μειονεκτήματα / αδύνατα σημεία του Νομού Χαλκιδικής και η βαθμολογική ιεράρχηση των μειονεκτημάτων - αδύνατων σημείων. Συγκεκριμένα, παρατίθεται ο αριθμός των φορέων που αξιολόγησαν τα εν λόγω μειονεκτήματα / αδύνατα σημεία σαν το 1^ο, το 2^ο και το 3^ο σημαντικότερο από τα 11 συνολικά.

Πίνακας 4.1.2
Αξιολόγηση μειονεκτημάτων - Αδύνατων Σημείων του Νομού Χαλκιδικής

Α/Α	Μειονέκτημα / Αδύνατο σημείο	Αριθμός φορέων σε σύνολο 18, που αξιολογούν το πλεονέκτημα ως:			Ειδική βαθμολογία* (max 54)	Ανηγμένη βαθμολογία* (max 100)
		1 ^ο σημαντικότερο	2 ^ο σημαντικότερο	3 ^ο σημαντικότερο		
1	Το ανεπαρκές οδικό δίκτυο	4	5	1	23	42,6
2	Το υψηλό εργατικό κόστος ή έλλειψη εξειδικευμένου ανθρώπινου δυναμικού	3	3	0	15	29,6
3	Η υποβάθμιση του περιβάλλοντος	3	2	2	15	27,8
4	Το περιορισμένο μέγεθος της τοπικής αγοράς	1	3	2	11	20,4
5	Το ανεπαρκές ακτοπλοϊκό δίκτυο	1	3	1	10	18,5
6	Προβλήματα αθέμιτου ανταγωνισμού από παραοικονομικές δραστηριότητες (π.χ. τουριστικά καταλύματα μη δηλωμένα)	2	0	3	9	16,7
7	Το υψηλό κόστος ή έλλειψη συγκεκριμένων πρώτων υλών	1	1	1	6	11,1
8	Η υπερκορεσμένη δόμηση (έλλειψη χωροταξικού σχεδιασμού)	2	0	0	6	11,1
9	Προβλήματα οξυμένου ανταγωνισμού με αρκετές ομοειδείς επιχειρήσεις	0	1	1	3	5,6
10	Η απουσία ή ανεπάρκεια αναπτυξιακών κινήτρων εκ μέρους του κράτους ή και της ΕΕ	0	0	3	3	5,6
11	Η δυσλειτουργία της τοπικής αυτοδιοίκησης	0	0	3	3	5,6

* Ο τρόπος υπολογισμού της βαθμολογίας αναλύεται στο παράρτημα 2

Όπως προκύπτει από τα δεδομένα του πίνακα, το ανεπαρκές οδικό δίκτυο ως μειονέκτημα λαμβάνει ειδική βαθμολογία σημαντικότητας 42,6 με μέγιστο το 100,

ακολουθούν η έλλειψη εξειδικευμένου προσωπικού και η υποβάθμιση του περιβάλλοντος με 29,6 και 27,8 έκαστο, ενώ 20,4 λαμβάνει το περιορισμένο μέγεθος της τοπικής αγοράς, 18,5 η ανεπάρκεια ακτοπλοϊκής σύνδεσης και 16,7 προβλήματα αθέμιτου ανταγωνισμού από παράνομες δραστηριότητες.

Η μεγαλύτερη έμφαση δίνεται στο ανεπαρκές οδικό δίκτυο, το οποίο λαμβάνει βαθμολογία 42,6 με μέγιστο το 100, τόσο σε επίπεδο τοπικών συνδέσεων της Χαλκιδικής, αλλά και σε επίπεδο σύνδεσης με τη Θεσσαλονίκη και τους γειτονικούς Νομούς.

Μεγάλο μειονέκτημα αποτελεί, επίσης για τους φορείς η έλλειψη εξειδικευμένου προσωπικού/ανθρώπινου δυναμικού, κυρίως σε επαγγέλματα του τουριστικού τομέα, αλλά και σε τεχνικά επαγγέλματα (οικοδόμοι, υδραυλικοί κ.α.). Το μειονέκτημα αυτό λαμβάνει βαθμολογία 29,6 με μέγιστο το 100.

Στην ίδια κλίμακα με το προηγούμενο, λαμβάνοντας βαθμολογία 27,8 με μέγιστο το 100 τοποθετείται από τους φορείς το υποβαθμισμένο περιβάλλον του Νομού, με προβλήματα που εντοπίζονται κυρίως στην έλλειψη υδάτινων πόρων και στην καταστροφή δασικών εκτάσεων από πυρκαγιές.

Σε μικρότερο βαθμό από τα προαναφερθέντα αποτελεί μειονέκτημα, σύμφωνα πάντα με τις απόψεις τοπικών φορέων, το περιορισμένο μέγεθος της τοπικής αγοράς και η ανεπάρκεια ακτοπλοϊκή σύνδεση της Χαλκιδικής με άλλους προορισμούς της Ελληνικής Επικράτειας, τα οποία λαμβάνουν βαθμολογία 20,4 και 18,5 αντίστοιχα.

4.1.2. Προοπτικές ανάπτυξης κλάδων Νομού Χαλκιδικής

Στα πλαίσια της έρευνας παρατέθηκε η γνώμη των τοπικών φορέων του Νομού Χαλκιδικής για τα περιθώρια ανάπτυξης που παρουσιάζουν διάφοροι κλάδοι δραστηριότητας του Νομού.

Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζεται η αξιολόγηση της προοπτικής ανάπτυξης που παρουσιάζουν κύριοι κλάδοι δραστηριότητας του Νομού Χαλκιδικής και έγινε από τους τοπικούς φορείς.

Πίνακας 4.1.3
Αξιολόγηση Προοπτικών Ανάπτυξης Κλάδων Δραστηριότητας του Νομού Χαλκιδικής

A/A	Κλάδος δραστηριότητας	Ειδική βαθμολογία* (max 80)	Ανηγγεμένη βαθμολογία* (max 100)
1	Εναλλακτικός Τουρισμός (θρησκευτικός, ιαματικός, rafting, trekking, κλπ)	74	93
2	Χειμερινός Τουρισμός	69	86
3	Συνεδριακός Τουρισμός	69	86
4	Εκπαίδευση (π.χ. σχολεία, ιδιωτικά εκπαιδευτικά ινστιτούτα κλπ)	67	84
5	Υγεία και κοινωνική μέριμνα	65	81
6	Πληροφορική, Έρευνα και ανάπτυξη	65	81
7	Ψυχαγωγικές, πολιτιστικές και αθλητικές δραστηριότητες	65	81
8	Μεταφορές και λιμάνια	65	81
9	Εστιατόρια	64	80
10	Θερινός Τουρισμός	64	80
11	Εμπόριο	63	79
12	Βιομηχανία τροφίμων και ποτών	61	76
13	Παραγωγή και διανομή ηλεκτρικού ρεύματος	58	73
14	Γεωργία	58	73
15	Ιχθυοκαλλιέργειες	58	73
16	Χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί (Τράπεζες)	57	71
17	Δασοκομία	56	70
18	Αλιεία	56	70
19	Οικοδομική δραστηριότητα	56	70
20	Διαχείριση ακίνητης περιουσίας	55	69
21	Τηλεπικοινωνίες	52	65
22	Κτηνοτροφία	49	61
23	Κατασκευή άλλων προϊόντων από μη μεταλλικά ορυκτά (πχ γύψος, γυαλί, κεραμική, σκυρόδεμα)	43	54
24	Κατασκευή μεταλλικών προϊόντων, με εξαίρεση τα μηχανήματα και τα είδη εξοπλισμού	42	53
25	Ορυχεία και λατομεία	40	50
26	Λοιπές βιομηχανίες	39	49
27	Κατασκευή μηχανημάτων, οργάνων και ηλεκτρικού και ηλεκτρονικού εξοπλισμού	33	41
28	Παραγωγή χημικών ουσιών, προϊόντων και πλαστικών	23	29

* Ο τρόπος υπολογισμού της βαθμολογίας αναλύεται στο παράρτημα 2

Όπως προκύπτει από τα δεδομένα του πίνακα, ο τουριστικός κλάδος είναι αυτός, ο οποίος θεωρείται ότι έχει τις μεγαλύτερες προοπτικές ανάπτυξης στο Νομό. Η

μεγαλύτερη έμφαση για ανάπτυξη από τους περισσότερους τοπικούς φορείς δίνεται στις εναλλακτικές μορφές τουρισμού και κυρίως στο θρησκευτικό. Αναφέρθηκε από αρκετούς ότι το Άγιο Όρος θα πρέπει να λειτουργήσει ως εφαλτήριο για την προσέλκυση θρησκευτικών τουριστών από την Ελλάδα και από το εξωτερικό. Στην κατεύθυνση ανάπτυξης του θρησκευτικού τουρισμού συνηγορεί και η ύπαρξη μεγάλου αριθμού μοναστηριών και εκκλησιών που υπάρχουν στο Νομό Χαλκιδικής.

Επίσης, τόσο ο συνεδριακός τουρισμός, όσο και ο χειμερινός είναι δύο κλάδοι με μεγάλες προοπτικές ανάπτυξης, σύμφωνα με τους τοπικούς φορείς. Η προοπτική ανάπτυξης του συνεδριακού τουρισμού ενισχύεται από την ύπαρξη οργανωμένων ξενοδοχειακών μονάδων, οι οποίες είτε ήδη διαθέτουν τις κατάλληλες υποδομές, είτε θεωρείται ότι πρέπει να τις αναπτύξουν. Επιπρόσθετα, τόσο οι φυσικές ομορφιές της περιοχής, όσο και η γεινίαση με τη Θεσσαλονίκη είναι δύο παράγοντες που συνηγορούν στην ανάπτυξη των δύο παραπάνω μορφών τουρισμού.

Ένας άλλος κλάδος που θεωρείται ότι έχει μεγάλα περιθώρια ανάπτυξης είναι η εκπαίδευση. Η έλλειψη κατάλληλων υποδομών για την πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση, καθώς και η ανυπαρξία υποδομών τριτοβάθμιας εκπαίδευσης συνηγορούν προς αυτήν την κατεύθυνση.

Οι κλάδοι που έπονται των προαναφερθέντων, σε αξιολόγηση προοπτικών ανάπτυξης είναι η υγεία και η κοινωνική μέριμνα, η πληροφορική – έρευνα και ανάπτυξη, οι μεταφορές – λιμάνια και οι ψυχαγωγικές – πολιτιστικές δραστηριότητες.

4.1.3. Υποδομές

4.1.3.1. Τομείς ανάπτυξης, κοινωνικής συνοχής και ποιότητας του Νομού Χαλκιδικής και παρεμβάσεις

Στα πλαίσια της διερεύνησης των γενικότερων συνθηκών λειτουργίας και κοινωνικής ευημερίας του Νομού Χαλκιδικής, αξιολογήθηκαν με σειρά σημαντικότητας εννέα τομείς παρέμβασης, με κριτήριο την ανάπτυξη, την κοινωνική συνοχή και την ποιότητα ζωής

του Νομού. Οι εννέα αυτοί τομείς αφορούν: συγκοινωνιακό δίκτυο, επιχειρηματικότητα και ανταγωνιστικότητα, ψηφιακή σύγκλιση, περιβάλλον και αειφόρο ανάπτυξη, απασχόληση, δημόσια διοίκηση, πολιτισμό, υγεία και εκπαίδευση. Η αξιολόγηση της σημαντικότητας για παρεμβάσεις που έδωσαν οι φορείς στους παραπάνω τομείς φαίνονται στον πίνακα που ακολουθεί.

Πίνακας 4.1.4
Αξιολόγηση προτεραιότητας τομέων ανάπτυξης, κοινωνικής συνοχής και ποιότητας του Νομού Χαλκιδικής για παρεμβάσεις

Α/Α	Τομέας	Αριθμός φορέων σε σύνολο 18, που αξιολογούν τον τομέα παρέμβασης ως:									Ειδική βαθμολογία* (max 153)	Ανηγμένη βαθμολογία* (max 100)
		1 ^ο σημαντικό-τερο	2 ^ο σημαντικό-τερο	3 ^ο σημαντικό-τερο	4 ^ο σημαντικό-τερο	5 ^ο σημαντικό-τερο	6 ^ο σημαντικό-τερο	7 ^ο σημαντικό-τερο	8 ^ο σημαντικό-τερο	9 ^ο σημαντικό-τερο		
1	Υγεία	3	3	7	1	1	1	0	1	0	117	76,5
2	Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη	7	3	2	0	0	1	4	0	0	117	76,5
3	Συγκοινωνιακό Δίκτυο	4	2	3	3	1	2	1	1	0	109	71,2
4	Εκπαίδευση	2	2	3	5	1	2	1	0	1	102	66,7
5	Επιχειρηματικότητα και Ανταγωνιστικότητα	1	2	0	2	3	2	3	3	1	76	49,7
6	Απασχόληση	0	3	1	1	2	3	1	4	2	72	47,1
7	Δημόσια Διοίκηση	0	0	1	3	4	3	0	5	1	68	44,4
8	Πολιτισμός	0	1	0	1	4	3	2	1	5	59	38,6
9	Ψηφιακή Σύγκλιση	0	1	0	1	1	0	5	2	7	45	29,4

* Ο τρόπος υπολογισμού της βαθμολογίας αναλύεται στο παράρτημα 2

Υγεία

Η υγεία είναι ο τομέας, ο οποίος αξιολογείται ως ο σημαντικότερος σε παρεμβάσεις που απαιτούνται να γίνουν για τη βελτίωσή του. Το νοσοκομείο Πολυγύρου επαρκεί για να καλύψει τις ανάγκες της περιοχής, αλλά παρουσιάζει ελλείψεις σε υποδομές εξοπλισμού και λιγότερο σε απασχολούμενο προσωπικό. Επίσης, κρίνεται αναγκαία η

δημιουργία εντατικής μονάδας θεραπείας που δε διαθέτει το Νοσοκομείο. Σημείο αναφοράς αποτελούν τα υφιστάμενα κέντρα υγείας του Νομού Χαλκιδικής. Σημειώνεται, ότι η διάρθρωση του συστήματος υγείας του Νομού περιλαμβάνει τη λειτουργία 8 κέντρων υγείας στις ακόλουθες περιοχές: Άγιος Νικόλαος, Άγιο Όρος, Καλλικράτεια, Κασσανδρεία, Ν. Μαρμαράς, Ν. Μουδανιά, Νικήτη και Παλαιοχώρι. Το συντριπτικό ποσοστό των φορέων θεωρεί ότι τα κέντρα αυτά παρουσιάζουν μεγάλη ανεπάρκεια σε υπαλληλικό προσωπικό και γιατρούς, ενώ είναι ικανοποιητική η υλικοτεχνική τους υποδομή – επάρκεια σε απαιτούμενο εξοπλισμό.

Μεταξύ των μεμονωμένων προτάσεων των φορέων για τη βελτίωση των υποδομών υγείας στο Νομό, αξίζει να αναφερθούν τα ακόλουθα:

- Κρίνεται αναγκαία η λειτουργία περισσότερων ασθενοφόρων - μονάδων του Ε.Κ.Α.Β. για την εξυπηρέτηση περιστατικών.
- Προτείνεται η δημιουργία μονάδας εντατικής θεραπείας στο Νοσοκομείο Πολυγύρου.
- Προτείνεται η θεσμοθέτηση του οικογενειακού γιατρού, όπως είχε στο παρελθόν εξαγγελθεί από κυβερνητικά στελέχη.
- Κρίνεται αναγκαία η δημιουργία νοσοκομείου στη Νότια Χαλκιδική, λόγω σημαντικής απόστασης από το Νοσοκομείο Πολυγύρου.
- Κρίνεται αναγκαία η παρουσία γιατρού και άμεσης βοήθειας στη βιομηχανική περιοχή της Χαλκιδικής.

Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη

Ο τομέας του περιβάλλοντος θεωρείται εξίσου σημαντικός και χρήζει παρεμβάσεων, σύμφωνα με τη γνώμη των τοπικών φορέων. Η πλειονότητα εστιάζεται στην έλλειψη υδάτινων πόρων, η οποία συνεχώς εντείνεται με το πέρασμα του χρόνου ενισχυόμενη από τις ευρύτερες κλιματολογικές αλλαγές, καθώς και στο μείζον θέμα της προστασίας των δασών από τις πυρκαγιές. Επίσης, ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην άναρχη διαχείριση των αστικών απορριμμάτων, σχετικά με τον τρόπο απόθεσής τους.

Οι φορείς θεωρούν επιτακτική την ανάγκη δημιουργίας δικτύων διαχείρισης των υδάτινων πόρων, με συγκέντρωση των επιφανειακών υδάτων και εμπλουτισμό του υδροφόρου ορίζοντα. Υπήρξε μνεία από αρκετούς φορείς για την αξιοποίηση ποταμών της Χαλκιδικής και ιδιαίτερα του Χαβρία ποταμού στην Ορμύλια, αλλά αναφέρθηκαν και ο Ολύνθιος ποταμός στην Όλυνθο, ο ποταμός στα Πετρένια (Μεγάλη Παναγιά) και ο Τριπόταμος στο Νέο Μαρμαρά. Η δημιουργία φραγμάτων και λιμνοδεξαμενών στα σημεία αυτά, θα εμπλουτίσει τον υδροφόρο ορίζοντα και θα μειώσει το πρόβλημα της έλλειψης υδάτινων πόρων.

Σε θέματα που αφορούν διαχείριση και διάθεση απορριμμάτων, πρέπει να σημειωθεί ότι η μόνη χωματερή (Χ.Υ.Τ.Α.) που λειτουργεί στο Νομό είναι αυτή της Κασσανδρείας, η οποία, όμως, επαρκεί για να καλύψει τις ανάγκες σε απορρίμματα μόνο της περιοχής. Αποτέλεσμα αυτού είναι να έχουν μετατραπεί σε ανεξέλεγκτες χωματερές διάφορα σημεία της Χαλκιδικής, με χαρακτηριστικό παράδειγμα αυτό της Ιερισσού. Αυτή τη στιγμή εκτιμάται ότι στο Νομό λειτουργούν περί τις 70 ανεξέλεγκτες χωματερές σε δάση και ορεινούς όγκους του Νομού. Οι συνέπειες λειτουργίας τους είναι καταστροφικές για το περιβάλλον, κυρίως για τον υδροφόρο ορίζοντα, εντείνοντας το πρόβλημα της έλλειψης υδάτινων πόρων για πόση και γεωργική εκμετάλλευση, αλλά και για την ατμόσφαιρα, αυξάνοντας το επίπεδο των εκπεμπόμενων ρύπων.

Επίσης, τονίστηκε από το σύνολο σχεδόν των φορέων η ανάγκη δημιουργίας νέων οργανωμένων χώρων υγειονομικής ταφής απορριμμάτων. Στο σημείο αυτό, θα πρέπει να τονιστεί ότι έχει ήδη δημιουργηθεί ένας νέος Χ.Υ.Τ.Α. στον Πολύγυρο, ο οποίος δεν έχει ξεκινήσει να λειτουργεί, λόγω μη παροχής ηλεκτρικού ρεύματος, νερού, αλλά και μη προσβασιμότητας από τον κεντρικό δρόμο που διέρχεται από την περιοχή. Αντίστοιχος Χ.Υ.Τ.Α. έχει δημιουργηθεί και στο Δήμο Ανθεμούντας, παραμένοντας επίσης σε αδράνεια. Επιπρόσθετα, σχεδιάζονται δύο επιπλέον Χ.Υ.Τ.Α. στη Σιθωνία και στην Αρναία, χωρίς να είναι γνωστό αν και πότε θα υλοποιηθεί η δημιουργία τους.

Επίσης, αρκετοί φορείς αναφέρθηκαν στην ανάγκη προστασίας του δασικού πλούτου της Χαλκιδικής, επηρεασμένοι και από τις πρόσφατες πυρκαγιές. Ορισμένες προτάσεις

που διατυπώθηκαν επί αυτού είναι α) η θεσμοθέτηση με παγίωση νόμου της δενδροφύτευσης απευθείας μετά από πυρκαγιά, β) καμπάνιες ενημέρωσης προς τους πολίτες για την αναγκαιότητα προστασίας των δασών και την ευαισθητοποίησή τους και γ) πληρέστερη οργάνωση της προστασίας των δασών.

Επιπρόσθετα, υπήρξαν προτάσεις για ανακύκλωση αστικών απορριμμάτων και για την τοποθέτηση περισσότερων κάδων ανακύκλωσης, με διαχωρισμό των προς ανακύκλωση απορριπτόμενων υλικών, καθώς και προτάσεις για τη δημιουργία βιολογικών καθαρισμών λυμάτων.

Κάποιες μεμονωμένες προτάσεις που έγιναν αφορούν τη σύσταση επιτροπών ελέγχου ρύπανσης των επιχειρήσεων της Χαλκιδικής (και ιδιαίτερα έλεγχος για τα απόβλητα ελαιοτριβείων), την υλοποίηση υπογειοποιημένων αρδεύσεων με σύγχρονες μεθόδους για τους αγρότες προς ελαχιστοποίηση των απωλειών χρησιμοποιούμενου νερού, αξιοποίηση των αστικών απορριμμάτων για την παραγωγή ενέργειας, δημιουργία ανεξάρτητης υπηρεσίας αστυνόμευσης περιβάλλοντος και περιορισμός της δυνατότητας ανεξέλεγκτης ορύχευσης των βουνών.

Συγκοινωνιακό δίκτυο

Μεγάλο βάρος δίνεται και στον τομέα του συγκοινωνιακού δικτύου, για το οποίο και προτείνονται κάποιες παρεμβάσεις βελτίωσής του.

Το σύνολο των φορέων αναφέρθηκε στην ανάγκη βελτίωσης του οδικού δικτύου που ενώνει τη Θεσσαλονίκη με τη Χαλκιδική, αλλά και του εσωτερικού δικτύου σύνδεσης των περιοχών της Χαλκιδικής μεταξύ τους. Τονίζεται η ανάγκη διάνοιξης των δρόμων και δευτερευόντως η βελτίωση της ποιότητας του οδοστρώματος, κυρίως εντός του Νομού.

Επίσης, αρκετοί φορείς τόνισαν την ανάγκη επέκτασης του δικτύου αστικών συγκοινωνιών του Νομού, με τη δημιουργία νέων εσωτερικών συνδέσεων περιοχών της Χαλκιδικής.

Μεμονωμένες προτάσεις που έγιναν αφορούν την επιτάχυνση των υλοποιούμενων οδικών έργων στους άξονες Μουδανιά – Σιθωνία, Γαλάτιστα – Θέρμη και Ν. Μουδανιά – Κασσάνδρα, τη σύνδεση της Χαλκιδικής με την Εγνατία Οδό και τη δημιουργία άμεσης οδικής σύνδεσης της Κασσάνδρας με την Ιερισσό και τη χερσόνησο του Άθω (Ουρανούπολη).

Εκπαίδευση

Οι υποδομές των υπάρχουσών σχολικών μονάδων (πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση) είναι σε ικανοποιητικό επίπεδο επαρκείς (αριθμός μαθητών / αίθουσα), σύμφωνα με τους περισσότερους φορείς. Επίσης, τονίστηκε από ορισμένους φορείς η αναγκαιότητα εφαρμογής συστημάτων αξιολόγησης των καθηγητών και του τρόπου διδασκαλίας τους.

Κάποιες επιπλέον μεμονωμένες προτάσεις που έγιναν αφορούν στη δημιουργία περισσότερων νηπιαγωγείων, τη δημιουργία τεχνικών σχολών εκπαίδευσης, τη δημιουργία περισσότερων βρεφονηπιακών σταθμών, τη φύλαξη των υπάρχοντων σχολικών κτιρίων, τη μέριμνα για την ασφαλή μετακίνηση μαθητών από το σπίτι στο σχολείο με τη χρήση δημοτικών μεταφορικών μέσων, καθώς και την εκπαίδευση των ιδιοκτητών τουριστικών καταλυμάτων στην υποδοχή και εξυπηρέτηση των τουριστών – επισκεπτών.

Επίσης αναφορικά με την ανώτατη εκπαίδευση, στην πόλη των Νέων Μουδανιών λειτουργεί το Τμήμα Τεχνολογίας Αλιείας-Υδατοκαλλιεργειών, το οποίο υπάγεται στο Α.Τ.Ε.Ι. Θεσσαλονίκης αλλά επισημάνθηκε από αρκετούς φορείς η ανάγκη ίδρυσης περισσότερων τμημάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης τεχνολογικής κατεύθυνσης και υπήρξαν μεμονωμένες προτάσεις για την ίδρυση σχολής τουριστικών επαγγελματιών, λόγω της λειτουργίας μεγάλου αριθμού ξενοδοχειακών μονάδων στην περιοχή και Τμήματος Δασολογίας.

Επιχειρηματικότητα και ανταγωνιστικότητα

Η Χαλκιδική είναι ένας τόπος με ποικίλες επιχειρηματικές δραστηριότητες. Το μεγαλύτερο ποσοστό στην κατανομή τους καταλαμβάνει το εμπόριο και ακολουθούν οι υπηρεσίες, ο τουρισμός και η βιομηχανία.

Για τη βελτίωση των συνθηκών λειτουργίας των επιχειρήσεων και την αύξηση της ανταγωνιστικότητας, αρκετοί φορείς τόνισαν την ανάγκη ύπαρξης κινήτρων επιχειρηματικότητας, με την θέσπιση περισσότερων αναπτυξιακών προγραμμάτων, κυρίως για εκσυγχρονισμό των επιχειρήσεων. Επίσης, στάθηκαν στο φαινόμενο της έντονης γραφειοκρατίας που παρατηρείται, τόσο στην εφαρμογή των υφιστάμενων επιχορηγούμενων προγραμμάτων, όσο και σε διαδικασίες που σχετίζονται με τη λειτουργία υφιστάμενων και νέων επιχειρήσεων, όπως έκδοση απαιτούμενων αδειών κ.λ.π. Θεωρείται επιτακτική η ανάγκη απλοποίησης των σχετικών διαδικασιών, και η καλύτερη οργάνωση των δημοσίων φορέων, για την ταχύτερη εξυπηρέτηση των επιχειρήσεων, ώστε να δοθεί μεγαλύτερη ευελιξία σε αυτές.

Επιπρόσθετα, έγιναν κάποιες μεμονωμένες προτάσεις από φορείς, όπως: η καταπολέμηση λειτουργίας παράνομων επιχειρήσεων, τουριστικών και εμπορικών με εντατικότερους ελέγχους και αξιοκρατική εφαρμογή των νόμων, πληρέστερη και αμεσότερη ενημέρωση προς τις επιχειρήσεις για αναπτυξιακά προγράμματα, κίνητρα επιχορήγησης με έμφαση στα τοπικά προϊόντα (λάδι – ελιά, μέλι, δασοκομία) και βιολογικά προϊόντα, η ανάγκη χωροθέτησης των ΒΕΠΕ Λακώματος και Μουδανιών και η θεσμοθέτηση κινήτρων για τη δημιουργία διαμετακομιστικών κέντρων και κεντρικών αγορών.

Απασχόληση

Ο τουρισμός είναι ένας κλάδος δραστηριότητας που απασχολεί το μεγαλύτερο ποσοστό εργαζομένων στο Νομό Χαλκιδικής. Στον κλάδο αυτόν ωστόσο, παρατηρείται έντονη εποχικότητα, καθώς κατά τους χειμερινούς μήνες, η τουριστική κίνηση παρουσιάζει ραγδαία μείωση, με αποτέλεσμα την αναπόφευκτη μείωση του απασχολούμενου προσωπικού. Στο φαινόμενο αυτό στάθηκαν ορισμένοι από τους

τοπικούς φορείς, τονίζοντας την ανάγκη ανάπτυξης του χειμερινού τουρισμού και των εναλλακτικών μορφών τουρισμού, όπως έχει αναφερθεί σε προηγούμενη ενότητα.

Τονίστηκε, επίσης, από μερικούς φορείς ότι θα πρέπει να δοθούν κίνητρα στις επιχειρήσεις για πρόσληψη και απασχόληση εργαζομένου προσωπικού που θα προέρχεται από τη Χαλκιδική, ακόμη και υποχρεώνοντας με κάποιο τρόπο τις επιχειρήσεις στην κατεύθυνση αυτή.

Μια κοινή άποψη που κατατέθηκε από κάποιους φορείς είναι ότι υπάρχει προσφορά εργασίας σε επαγγέλματα χειρωνακτικής και τεχνικής φύσεως, τα οποία απορρίπτονται από τους περισσότερους νέους. Το φαινόμενο αυτό είναι θέμα νοοτροπίας που έχει αφομοιωθεί στους νέους, οι οποίοι πολλές φορές περιφρονούν επιδεικτικά τέτοιου είδους εργασίες. Στο σημείο αυτό, τονίστηκε ότι θα πρέπει να βρεθούν τρόποι εμφύσησης μιας διαφορετικής νοοτροπίας στους νέους, αναφορικά με τη στάση τους απέναντι σε τεχνικής και χειρωνακτικής φύσης εργασίες.

Επίσης, προτάθηκε από μερίδα φορέων η δημιουργία οργανωμένης βάσης απασχόλησης, μέσω του διαδικτύου, η οποία θα υποβοηθά τόσο την εύρεση εργασίας από την πλευρά των ανέργων, όσο και την εξεύρεση προσωπικού από την πλευρά των επιχειρήσεων.

Κάποιοι από τους φορείς τόνισαν την προβληματική κατάσταση που επικρατεί με το μεγάλο αριθμό οικονομικών μεταναστών, οι οποίοι κατοικούν, κυρίως στα Ν. Μουδανιά. Σημαντικό ποσοστό αυτών βρίσκονται παράνομα στην Ελλάδα και κατά συνέπεια εργάζονται ανασφάλιστοι, δημιουργώντας μια αναστάτωση στις ισορροπίες της αγοράς εργασίας της περιοχής. Προτείνεται από τους φορείς η προώθηση των απαιτούμενων νομικών και θεσμικών διεργασιών και διαδικασιών ένταξης και ενσωμάτωσης των μεταναστών ούτως ώστε να επιτευχθεί η σταδιακή αφομοίωση τους στον κοινωνικό ιστό της περιοχής.

Επίσης, οι περισσότεροι των φορέων τόνισαν την ανάγκη δημιουργίας κινήτρων για την απασχόληση των γυναικών και την ενίσχυση της γυναικείας επιχειρηματικότητας.

Τέλος, μεμονωμένες προτάσεις φορέων που έγιναν αφορούν: τη δημιουργία οργανωμένων εγκαταστάσεων γκολφ για την προσέλκυση τουρισμού υψηλών εισοδηματικών στρωμάτων, η οποία θα ενισχύσει την απασχόληση, όπως και η εκμετάλλευση του φυσικού κάλλους της Χαλκιδικής, με τη δημιουργία περιπατητικών διαδρομών σε δάση και ορεινές περιοχές και η οργάνωση σεμιναρίων και προγραμμάτων εξειδίκευσης τεχνιτών σε συνεργασία με τον ΟΑΕΔ.

Δημόσια Διοίκηση

Σχετικά με τη λειτουργία της Δημόσιας Διοίκησης της Χαλκιδικής, το σύνολο των φορέων πρότεινε την καλύτερη οργάνωση και μηχανοργάνωση των υπηρεσιών της Δημόσιας Διοίκησης, με αφομοίωση σύγχρονων τεχνολογιών πληροφορικής.

Επίσης, κάποιοι από τους φορείς τόνισαν το γεγονός, ότι αρκετοί εργαζόμενοι στη Δημόσια Διοίκηση δεν έχουν την απαιτούμενη κατάρτιση και τις γνώσεις, ώστε να ανταπεξέλθουν στις υποχρεώσεις τους. Στο σημείο αυτό, τόνισαν τη σημασία της διαφάνειας στις διαδικασίες πλήρωσης των θέσεων απασχόλησης της Δημόσιας Διοίκησης και της άρσης του κομματισμού με πλήρη επιβολή αξιολογικών διαδικασιών.

Σημαντικός επίσης για την καλύτερη εξυπηρέτηση των επιχειρήσεων και του πολίτη θεωρείται ο περιορισμός της γραφειοκρατίας, που επικρατεί στη Δημόσια Διοίκηση, όπως έχει ήδη προαναφερθεί.

Υπήρξαν κάποιες αναφορές από φορείς σχετικά με την αναγκαιότητα πίεσης για την εξασφάλιση μεγαλύτερων κονδυλίων για τις τοπικές αυτοδιοικήσεις του Νομού από την κεντρική διοίκηση του κράτους.

Ανάμεσα στις πολλές μεμονωμένες προτάσεις που έγιναν αξίζει να αναφερθούν οι κάτωθι: Να υπάρχει τήρηση ωραρίου από τους υπαλλήλους της Δημόσιας Διοίκησης. Να γίνεται αυστηρός έλεγχος σε υπαλλήλους της Δημόσιας Διοίκησης, για την εξάλειψη

φαινομένων άσκησης παράλληλων επαγγελματικών δραστηριοτήτων από αυτούς. Να καθιερωθούν συνθήκες μόνιμου διαλόγου επιχειρήσεων με τους φορείς της Δημόσιας Διοίκησης. Να υπάρχει καλύτερη συνεργασία 1^{ου} και 2^{ου} βαθμού τοπικής αυτοδιοίκησης (Νομαρχία και Δήμοι). Να γίνεται καταγραφή των αναγκών των πολιτών των τοπικών κοινωνιών της Χαλκιδικής. Να υπάρχει χρηστή διαχείριση των κονδυλίων από την πρωτοβάθμια τοπική αυτοδιοίκηση.

Πολιτισμός

Η Χαλκιδική διαθέτει αξιόλογη πολιτιστική κληρονομιά, όπως έχει ήδη προαναφερθεί. Η πλειονότητα των φορέων τόνισε την ιδιαίτερη σημασία της ανάδειξης της κληρονομιάς αυτής. Στα πλαίσια αυτά, έγιναν κάποιες προτάσεις από τους τοπικούς φορείς, όπως: Έρευνα και συγκέντρωση στοιχείων για την καταγραφή του πολιτιστικού πλούτου, συνοδευόμενη από την έκδοση συγγραμμάτων, χαρτών και σύντομων οδηγιών ιστορίας. Συμμετοχή σε εκθέσεις (πανελλήνιες και διεθνείς) για την ανάδειξη των αρχαιολογικών και θρησκευτικών μνημείων του τόπου.

Στην κατεύθυνση αυτή, προτάθηκε επίσης, η δημιουργία ηλεκτρονικών παρουσιάσεων πολιτιστικών μνημείων, περιπατητικών διαδρομών της Χαλκιδικής και συναφών με τον πολιτισμό δραστηριοτήτων διαμέσου του διαδικτύου, ώστε να υπάρχει άμεση προσβασιμότητα σε αυτές, από ανθρώπους όλου του κόσμου. Επίσης, προτάθηκε η ίδρυση ενός κέντρου πληροφόρησης - πολιτισμού Χαλκιδικής σε κομβικό σημείο, κατά την είσοδο στο Νομό, το οποίο θα δίνει τη δυνατότητα στους διερχόμενους επισκέπτες - τουρίστες, να λαμβάνουν πληροφόρηση σχετικά με τα μέρη που μπορούν να επισκεφτούν.

Μεταξύ των φορέων, υπήρξαν κάποιοι που τόνισαν τη σημασία των πολιτιστικών εκδηλώσεων που πραγματοποιούνται τους καλοκαιρινούς μήνες, σε περιοχές της Χαλκιδικής.

Στο σημείο αυτό πρέπει να σημειώσουμε ότι στο νομό Χαλκιδικής διεξάγονται πολλά ενδιαφέροντα πολιτιστικά φεστιβάλ κατά τη διάρκεια του καλοκαιριού:

- Το φεστιβάλ της Αθύτου συμπεριλαμβάνει σειρά εκδηλώσεων, όπως θεατρικές παραστάσεις, εκθέσεις ζωγραφικής, συναυλίες και παραστάσεις θεάτρου σκιών.
- Το φεστιβάλ της Κασσάνδρας, το οποίο λαμβάνει χώρα στη Σίβηρη στο αμφιθέατρο του χωριού, παρουσιάζει παραστάσεις καλλιτεχνών απ' όλο τον κόσμο.
- Το φεστιβάλ της Σάνης διοργανώνεται κάθε χρόνο, στην περιοχή του Sani Beach Holiday Resort, με παραστάσεις μουσικής, ζωγραφικής, γλυπτικής και άλλων εικαστικών τεχνών, από όλο τον κόσμο.
- Επίσης, διεξάγονται, το φεστιβάλ κρασιού στο Πόρτο Καρράς, το πανηγύρι του Αγίου Μάμα, το φεστιβάλ γευσιγνωσίας στην Άθυτο και άλλες μικρότερες, αλλά σημαντικού πολιτιστικού χαρακτήρα εκδηλώσεις, όπως εμποροπανηγύρεις, κυρίως κατά την περίοδο του Δεκαπενταύγουστου κ.α.

Μεμονωμένες προτάσεις φορέων σχετικά με τις πραγματοποιούμενες πολιτιστικές εκδηλώσεις είναι: α) Να υπάρχει καλύτερη οργάνωση στο χρόνο υλοποίησης των διαφόρων φεστιβάλ ώστε να μην πραγματοποιούνται ταυτόχρονα σε διαφορετικές περιοχές, β) να πραγματοποιούνται ακόμη περισσότερες εκδηλώσεις και σε άλλες περιοχές που δεν έχουν θεσπίσει ανάλογες, γ) να αναβαθμιστεί ο χαρακτήρας κάποιων εκδηλώσεων, με την ποιοτική αναβάθμισή τους.

Κάποιες άλλες μεμονωμένες προτάσεις που αφορούν τον πολιτισμό και έγιναν από τους τοπικούς φορείς αφορούν: Ίδρυση νέων μουσείων και επαναφορά των ευρημάτων του σπηλαίου Πετραλώνων στο μουσείο των Πετραλώνων, με ταυτόχρονη μεταβίβαση των δικαιωμάτων εκμετάλλευσης του σπηλαίου από την εταιρεία που το διαχειρίζεται στο Δήμο. Καθιέρωση της επισκεψιμότητας των μουσείων της Χαλκιδικής σε 24ωρη βάση. Κίνητρα για την αξιοποίηση παραδοσιακών χώρων (παλιοί νερόμυλοι, παραδοσιακά ελαιοτριβεία, αρχαιολογικοί τάφοι) και την αναπαλαίωση παλιών οικισμών στον ορεινό όγκο της Χαλκιδικής. Περισσότερες αρχαιολογικές ανασκαφές. Δημιουργία θεματικών πάρκων. Αναστήλωση αρχαιολογικών μνημείων (Στάγυρα, Όλυθος, Ποτίδαια, Άθυτος).

Ψηφιακή σύγκλιση

Στον τομέα της ψηφιακής σύγκλισης, υπάρχει η γενική παραδοχή, ότι μεγάλο ποσοστό επιχειρήσεων υστερεί σημαντικά σε εφαρμογή νέων μεθόδων και εργαλείων ψηφιακής τεχνολογίας και internet. Οι τοπικοί φορείς στο σύνολό τους θεωρούν επιτακτική την ανάγκη επιμόρφωσης, τόσο των εργαζομένων, όσο και των ίδιων των επιχειρηματιών στον τομέα αυτό, με τη βοήθεια επιχορηγούμενων επιμορφωτικών σεμιναρίων.

4.2. Έρευνα σε Επιχειρήσεις

4.2.1. Στοιχεία Έρευνας

Στο πλαίσιο της παρούσας μελέτης πραγματοποιήθηκε έρευνα με στόχο τη διερεύνηση των συνθηκών λειτουργίας των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στο Νομό Χαλκιδικής και των απόψεων τους για τα προβλήματα και τις προοπτικές της περιοχής και των κλάδων στους οποίους εντάσσονται.

Ειδικότερα, η έρευνα πραγματοποιήθηκε σε δείγμα 200 επιχειρήσεων με έδρα το Νομό Χαλκιδικής, ανεξάρτητα από τη νομική μορφή που έχουν. Προκειμένου να επιτευχθεί η βέλτιστη αντιπροσώπηση της επιχειρηματικότητας του Νομού, η κατανομή του δείγματος ανά κλάδο και γεωγραφική περιοχή, πραγματοποιήθηκε σύμφωνα με στοιχεία που προήλθαν από το μητρώο επιχειρήσεων της ΕΣΥΕ. Σταθμίζοντας τον καταγεγραμμένο αριθμό των επιχειρήσεων ανά τομέα δραστηριότητας, στο δείγμα συγκαταλεχθήκαν, 29 βιομηχανίες (14,6%), 63 εμπορικές επιχειρήσεις (31,5%), 58 επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών (29%) και 50 τουριστικές επιχειρήσεις (25%).

Στο παράρτημα παρουσιάζεται το ερωτηματολόγιο που στάλθηκε στις επιχειρήσεις, ενώ στη συνέχεια ακολουθεί η παρουσίαση των αποτελεσμάτων της έρευνας.

4.2.2. Αποτελέσματα έρευνας σε επιχειρήσεις

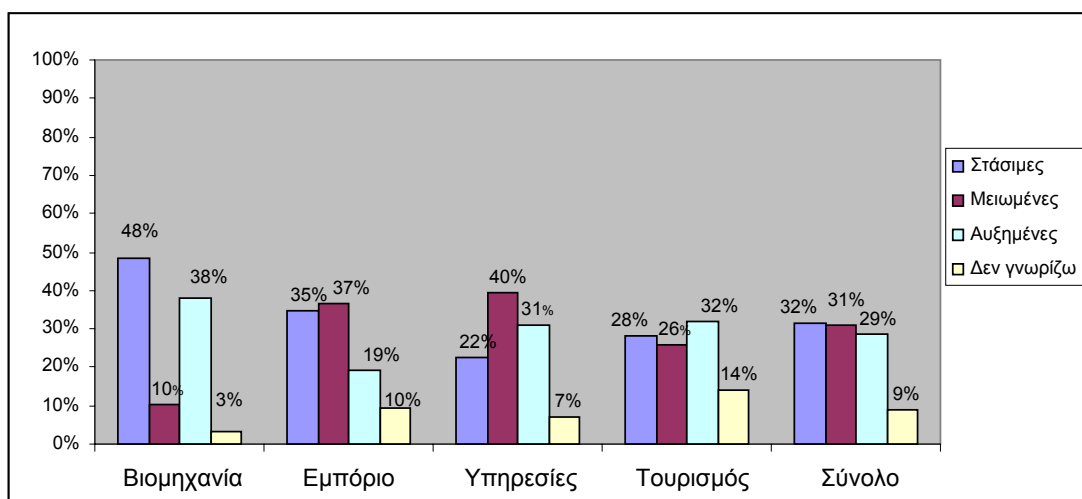
4.2.2.1. Στόχοι και προοπτικές των επιχειρήσεων

Τα αποτελέσματα αναφορικά με την προσδοκία για την πορεία των πωλήσεων των επιχειρήσεων του δείγματος για το έτος 2008 δίδονται στον παρακάτω πίνακα και το αντίστοιχο διάγραμμα.

Πίνακας 4.2.1
Προσδοκίες Πορείας Πωλήσεων για το Έτος 2008 στο Νομό Χαλκιδικής

Πορεία Πωλήσεων	Βιομηχανία	Εμπόριο	Υπηρεσίες	Τουρισμός	Σύνολο
Στάσιμες	48%	35%	22%	28%	32%
Μειωμένες	10%	37%	40%	26%	31%
Αυξημένες	38%	19%	31%	32%	29%
Δεν γνωρίζω	3%	10%	7%	14%	9%
Σύνολο	100%	100%	100%	100%	100%

Διάγραμμα 4.2.1
Προσδοκίες Πορείας Πωλήσεων για το Έτος 2008 στο Νομό Χαλκιδικής

Από τον παραπάνω πίνακα και διάγραμμα προκύπτει ότι στο σύνολο των επιχειρήσεων το 32% εκτιμά ότι το ύψος των πωλήσεων του θα παραμείνει στάσιμο για το 2008, ενώ το 31% ότι θα μειωθούν και το 29% ότι θα αυξηθούν. Αναλυτικότερα και ανά κλάδο:

- Στη **βιομηχανία**, το 48% των επιχειρήσεων εκτιμά ότι οι πωλήσεις – για το σύνολο του έτους 2008 – θα παραμείνουν στάσιμες και το 10% πιστεύει ότι θα μειωθούν.

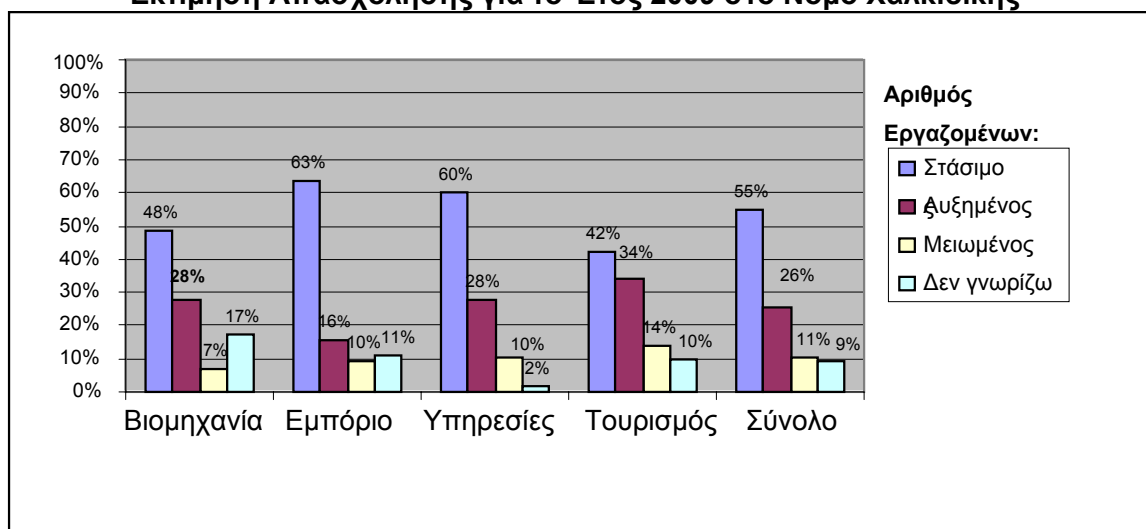
- Στο **εμπόριο**, το 37% των επιχειρήσεων πιστεύει ότι οι πωλήσεις θα είναι μειωμένες και το 35% ότι θα είναι στάσιμες.
- Στις **υπηρεσίες**, το 40% των επιχειρήσεων πιστεύει ότι οι πωλήσεις θα είναι μειωμένες και το 22% ότι θα είναι στάσιμες
- Στον **τουρισμό**, το 32% των επιχειρήσεων πιστεύει ότι οι πωλήσεις θα είναι αυξημένες και το 28% ότι θα είναι μειωμένες.

Τα αποτελέσματα αναφορικά με τις εκτιμήσεις των επιχειρήσεων του δείγματος για την απασχόληση για το έτος 2009 δίδονται στον παρακάτω πίνακα και διάγραμμα.

Πίνακας 4.2.2
Εκτίμηση Απασχόλησης για το Έτος 2009 στο Νομό Χαλκιδικής

Αριθμός Εργαζομένων	Βιομηχανία	Εμπόριο	Υπηρεσίες	Τουρισμός	Σύνολο
Στάσιμος	48%	63%	60%	42%	55%
Αυξημένος	28%	16%	28%	34%	26%
Μειωμένος	7%	10%	10%	14%	11%
Δεν γνωρίζω	17%	11%	2%	10%	9%
Σύνολο	100%	100%	100%	100%	100%

Διάγραμμα 4.2.2
Εκτίμηση Απασχόλησης για το Έτος 2009 στο Νομό Χαλκιδικής

Από τον παραπάνω πίνακα και διάγραμμα προκύπτει ότι στο σύνολο των επιχειρήσεων το 55% εκτιμά ότι ο αριθμός του προσωπικού θα είναι στάσιμος για το 2009, το 26% ότι θα αυξησει το προσωπικό του κατά το ίδιο έτος ενώ το 11% ότι θα μειώσει. Αναλυτικότερα και ανά κλάδο:

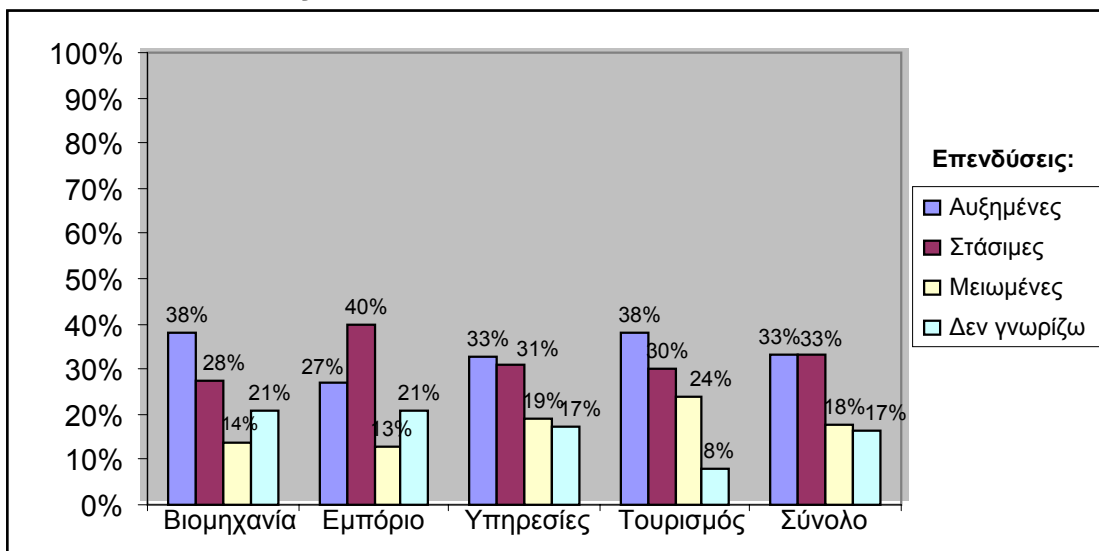
- Στη **βιομηχανία**, το 48% των επιχειρήσεων εκτιμά ότι η απασχόληση στην επιχείρηση του θα παραμείνει στάσιμη, το 28% ότι θα αυξηθεί, ενώ το 7% ότι θα μειωθεί.
- Στο **εμπόριο**, το 63% των επιχειρήσεων εκτιμά ότι η απασχόληση στην επιχείρηση του θα παραμείνει στάσιμη το 16% ότι θα αυξηθεί, ενώ το 10% ότι θα μειωθεί.
- Στις **υπηρεσίες**, το 60% των επιχειρήσεων εκτιμά ότι η απασχόληση στην επιχείρηση του θα παραμείνει στάσιμη, το 28% ότι θα αυξηθεί, ενώ το 10% ότι θα μειωθεί.
- Στον **τουρισμό**, το 42% των επιχειρήσεων εκτιμά ότι η απασχόληση στην επιχείρηση του θα παραμείνει στάσιμη, το 34% ότι θα αυξηθεί, ενώ ένα 14% ότι θα μειωθεί.

Τα αποτελέσματα αναφορικά με την πρόθεση των επιχειρήσεων του δείγματος για την υλοποίηση επενδύσεων για τα προσεχή δύο έτη δίδονται στον παρακάτω πίνακα διάγραμμα.

Πίνακας 4.2.3
Εκτίμηση Υλοποίησης Επενδύσεων για τα Έτη 2008 - 2009 στο Νομό Χαλκιδικής

Νέες Επενδύσεις	Βιομηχανία	Εμπόριο	Υπηρεσίες	Τουρισμός	Σύνολο
Αυξημένες	38%	27%	33%	38%	33%
Στάσιμες	28%	40%	31%	30%	33%
Μειωμένες	14%	13%	19%	24%	18%
Δεν γνωρίζω	21%	21%	17%	8%	17%
Σύνολο	100%	100%	100%	100%	100%

Διάγραμμα 4.2.3
Εκτίμηση Υλοποίησης Επενδύσεων για τα Έτη 2008 - 2009 στο Νομό Χαλκιδικής

Από τα στοιχεία του παραπάνω πίνακα και διαγράμματος προκύπτει ότι στο σύνολο των επιχειρήσεων το 33% εκτιμά ότι οι επενδύσεις θα είναι αυξημένες για τα επόμενα δύο έτη ενώ ένα άλλο 33% εκτιμά ότι θα είναι στάσιμες. Αναλυτικότερα και ανά κλάδο.

- Στη **βιομηχανία**, το **38%** των επιχειρήσεων εκτιμά ότι οι επενδύσεις θα είναι αυξημένες για τα επόμενα δύο έτη, ενώ το 28% ότι θα είναι στάσιμες.
- Στο **εμπόριο**, το **27%** των επιχειρήσεων εκτιμά ότι οι επενδύσεις θα είναι αυξημένες για τα επόμενα δύο έτη, ενώ το 40% ότι θα είναι στάσιμες.

- Στις **υπηρεσίες**, το **33%** των επιχειρήσεων να εκτιμά ότι οι επενδύσεις θα είναι αυξημένες για τα επόμενα δύο έτη, ενώ το 31% ότι θα είναι στάσιμες.
- Στον **τουρισμό**, το **38%** των επιχειρήσεων να εκτιμά ότι οι επενδύσεις θα είναι αυξημένες για τα επόμενα δύο έτη, ενώ το 30% ότι θα είναι στάσιμες. Τέλος το 24% πιστεύει ότι οι επενδύσεις θα είναι μειωμένες.

Αναφορικά με τις βασικές στρατηγικές προτεραιότητες των επιχειρήσεων του δείγματος έχουμε τα εξής αποτελέσματα:

Πίνακας 4.2.4
Προτεραιότητες - Στόχοι των Επιχειρήσεων του Νομού για τα Επόμενα Χρόνια (α)

A.A.	Στρατηγική Προτεραιότητα	1ος Στόχος	2ος Στόχος	3ος Στόχος
1	Η βελτίωση της ποιότητας των προϊόντων / υπηρεσιών	42%	15%	7%
2	Η επέκταση των εγκαταστάσεων με την ίδια δραστηριότητα	11%	10%	3%
3	Η αύξηση της παραγωγικότητας μέσω βελτίωσης του ανθρωπίνου κεφαλαίου της επιχείρησης (εξειδικευμένο προσωπικό)	9%	7%	7%
4	Η προσπάθεια αύξησης ή ανάπτυξης των πωλήσεων και προς άλλες περιοχές της ελληνικής επικράτειας	9%	5%	6%
5	Η προσπάθεια αύξησης ή ανάπτυξης των πωλήσεων προς τις βαλκανικές χώρες	8%	2%	2%
6	Η αύξηση της παραγωγικότητας μέσω επενδύσεων σε νέες τεχνολογίες	7%	13%	8%
7	Η αύξηση της παραγωγικότητας μέσω αναδιάρθρωσης της λειτουργίας	6%	12%	5%
8	Η επέκταση σε άλλες δραστηριότητες	5%	11%	7%
-	Άλλη προτεραιότητα / στόχος	6%	1%	3%

Με βάση τα παραπάνω στο σύνολο των επιχειρήσεων, τον πρώτο στόχο στην πλειοψηφία του δείγματος αποτελεί η βελτίωση της ποιότητας των προϊόντων / υπηρεσιών με ποσοστό 42% ως πρώτη προτεραιότητα. Σημαντικούς επίσης στόχους,

που δηλώνονται σαν πρώτη προτεραιότητα, αποτελούν η επέκταση των εγκαταστάσεων στην ίδια δραστηριότητα (11%), η αύξηση της παραγωγικότητας (9%) και η ανάπτυξη των πωλήσεων σε άλλες περιοχές της επικράτειας (9%).

Στον παρακάτω πίνακα επιχειρείται η στάθμιση των στρατηγικών προτεραιοτήτων του δείγματος με τη χρήση ειδικής βαθμολόγησης (Ο τρόπος υπολογισμού των συντελεστών στάθμισης – Ειδική και Ανηγμένη Βαθμολόγηση – καθώς και οι σχετικές παραδοχές, παρουσιάζονται αναλυτικά στο Παράρτημα 2).

Πίνακας 4.2.5
Προτεραιότητες - Στόχοι των Επιχειρήσεων του Νομού για τα Επόμενα Χρόνια (β)

A.A.	Στρατηγική Προτεραιότητα	1ος Στόχος	2ος Στόχος	3ος Στόχος	Ειδική Βαθμολ.* (max. 600)	Ανηγμένη Βαθμολ.* (max. 100)
1	Η βελτίωση της ποιότητας των προϊόντων / υπηρεσιών	81	30	13	316	53
2	Η αύξηση της παραγωγικότητας μέσω επενδύσεων σε νέες τεχνολογίες	14	25	16	108	18
3	Η αύξηση της παραγωγικότητας μέσω βελτίωσης του ανθρωπίνου κεφαλαίου της επιχείρησης (εξειδικευμένο προσωπικό)	21	20	5	108	18
4	Η αύξηση της παραγωγικότητας μέσω αναδιάρθρωσης της λειτουργίας	12	24	10	94	16
5	Η επέκταση των εγκαταστάσεων με την ίδια δραστηριότητα	17	14	14	93	16
6	Η επέκταση σε άλλες δραστηριότητες	9	22	13	84	14
7	Η προσπάθεια αύξησης ή ανάπτυξης των πωλήσεων και προς άλλες περιοχές της ελληνικής επικράτειας	17	10	12	83	14
8	Η προσπάθεια αύξησης ή ανάπτυξης των πωλήσεων προς τις βαλκανικές χώρες	15	4	4	57	10
-	Άλλη προτεραιότητα / στόχος	9	1	5	34	6

* Ο τρόπος υπολογισμού της βαθμολογίας αναλύεται στο παράρτημα 2

Με βάση τον παραπάνω πίνακα προκύπτει ότι, με βάση τη στάθμιση της σημαντικότητας-προτεραιότητας, η βελτίωση της ποιότητας των προϊόντων είναι, με μεγάλη διαφορά, η βασική προτεραιότητα των επιχειρήσεων του δείγματος. Σημαντικούς επίσης στόχους αποτελούν η αύξηση της παραγωγικότητας μέσω επενδύσεων σε νέες τεχνολογίες και η αύξηση της παραγωγικότητας μέσω βελτίωσης του ανθρωπίνου κεφαλαίου της επιχείρησης.

4.2.2.2. Πλεονεκτήματα - Μειονεκτήματα του Νομού Χαλκιδικής

Αναφορικά με την άποψη των επιχειρήσεων για τα πλεονεκτήματα που τους προσφέρει η οικονομική δραστηριοποίηση τους στο νομό Χαλκιδικής, τα βασικότερα είναι:

Πίνακας 4.2.6
Πλεονεκτήματα από την Οικονομική Δραστηριοποίηση στο Ν. Χαλκιδικής (α)

Α.Α.	Πλεονεκτήματα από την Οικονομική Δραστηριοποίηση στο Ν. Χαλκιδικής	Σημαντικότητα		
		1ο	2ο	3ο
1	Είναι τουριστικός προορισμός	41,0%	14,5%	7,0%
2	Η γεινίαση με τη Θεσσαλονίκη	20,0%	25,0%	18,5%
3	Ο φυσικός πλούτος	10,0%	2,0%	6,5%
4	Οι δυνατότητες παραθεριστικής κατοικίας	9,0%	19,0%	6,0%
5	Η παροχή αναπτυξιακών κινήτρων από το κράτος και την ΕΕ	5,0%	2,5%	7,0%
6	Η εύρεση καταρτισμένου - εξειδικευμένου ανθρωπίνου δυναμικού	2,5%	0,5%	5,0%
7	Η αξιόλογη πολιτιστική κληρονομιά	1,5%	1,5%	1,0%
8	Η επάρκεια του οδικού δικτύου	1,5%	4,5%	3,5%
9	Η γεινίαση με βαλκανικές χώρες	1,5%	6,0%	13,0%
10	Η επάρκεια του ακτοπλοϊκού δικτύου	0,5%	0,5%	1,5%
11	Ο σωστός χωροταξικός σχεδιασμός	0,5%	2,0%	2,5%
12	Οι δυνατότητες εναλλακτικού τουρισμού	0,5%	6,5%	1,5%
13	Η οργάνωση και λειτουργία της τοπικής αυτοδιοίκησης	0,0%	4,5%	6,0%
14	Άλλο πλεονέκτημα	3,0%	0,0%	0,0%
-	Δεν Γνωρίζω / Δεν Απαντώ	3,5%	11,0%	21,0%

- Το σημαντικότερο πλεονέκτημα (Α) που προσφέρει ο Νομός Χαλκιδικής, σύμφωνα με τις απαντήσεις των εκπροσώπων των επιχειρήσεων του δείγματος, και σε ποσοστό 41% του δείγματος (82 επιχειρηματίες από τους 200), αποτελεί το γεγονός ότι ο νομός είναι Τουριστικός Προορισμός.
- Επίσης πολύ σημαντικά πλεονεκτήματα αποτελούν, η γειτνίαση με τη Θεσσαλονίκη, οι δυνατότητες παραθεριστικής κατοικίας και ο φυσικός πλούτος.

Επίσης, με βάση τις παραδοχές για τη στάθμιση του δείγματος που παρουσιάστηκαν στην προηγούμενη ενότητα προκύπτει ο εξής πίνακας:

Πίνακας 4.2.7
Πλεονεκτήματα από την Οικονομική Δραστηριοποίηση στο Ν. Χαλκιδικής (β)

Α.Α.	Πλεονεκτήματα από την Οικονομική Δραστηριοποίηση στο Ν. Χαλκιδικής	Σημαντικότητα			Βαθμολογία	
		1ο	2ο	3ο	Ειδική Max: 600	Ανηγμ. Max: 100
1	Είναι τουριστικός προορισμός	82	29	14	318	53
2	Η γειτνίαση με τη Θεσσαλονίκη	40	50	37	257	43
3	Οι δυνατότητες παραθεριστικής κατοικίας	18	38	12	142	24
4	Ο φυσικός πλούτος	20	4	13	81	14
5	Η γειτνίαση με βαλκανικές χώρες	3	12	26	59	10
6	Η παροχή αναπτυξιακών κινήτρων από το κράτος και την ΕΕ	10	5	14	54	9
7	Η επάρκεια του οδικού δικτύου	3	9	7	34	6
8	Οι δυνατότητες εναλλακτικού τουρισμού	1	13	3	32	5
9	Η οργάνωση και λειτουργία της τοπικής αυτοδιοίκησης	0	9	12	30	5
10	Η εύρεση καταρτισμένου - εξειδικευμένου ανθρ. δυναμικού	5	1	10	27	5
11	Άλλο πλεονέκτημα	6	0	0	18	3
12	Η αξιολογή πολιτιστική κληρονομιά	3	3	2	17	3
13	Ο σωστός χωροταξικός σχεδιασμός	1	4	5	16	3
14	Η επάρκεια του ακτοπλοϊκού δικτύου	1	1	3	8	1
-	ΔΓ/ΔΑ	7	22	42	107	18

* Ο τρόπος υπολογισμού της βαθμολογίας αναλύεται στο παράρτημα 2

Αναφορικά με την άποψη των επιχειρήσεων για τα σημαντικότερα μειονεκτήματα που αντιμετωπίζουν στο νομό Χαλκιδικής, και που αποτελούν τροχοπέδη για την επιχειρηματική τους δράση, τα βασικότερα είναι:

Πίνακας 4.2.8
Μειονεκτήματα από την Οικονομική Δραστηριοποίηση στο Ν. Χαλκιδικής (α)

Α.Α.	Μειονεκτήματα από την Οικονομική Δραστηριοποίηση στο Ν. Χαλκιδικής	Σημαντικότητα		
		1ο	2ο	3ο
1	Το ανεπαρκές οδικό δίκτυο	22,5%	18,5%	8,5%
2	Το περιορισμένο μέγεθος της τοπικής αγοράς	21,5%	14,0%	8,0%
3	Το υψηλό Εργατικό Κόστος ή έλλειψη εξειδικευμένου ανθρώπινου δυναμικού	16,0%	11,0%	10,0%
4	Προβλήματα οξυμένου ανταγωνισμού με αρκετές ομοειδείς επιχειρήσεις	9,0%	11,5%	8,0%
5	Η υποβάθμιση του περιβάλλοντος	6,5%	3,5%	4,0%
6	Η δυσλειτουργία της τοπικής αυτοδιοίκησης	6,0%	6,5%	8,5%
7	Η απουσία ή ανεπάρκεια αναπτυξιακών κινήτρων εκ μέρους του κράτους ή και της ΕΕ	4,5%	6,0%	9,5%
8	Προβλήματα αθέμιτου ανταγωνισμού από παραοικονομικές δραστηριότητες	4,5%	9,0%	12,5%
9	Το υψηλό κόστος ή έλλειψη συγκεκριμένων πρώτων υλών	3,5%	8,0%	2,5%
10	Άλλο μειονέκτημα (προσδιορίστε)	2,0%	1,5%	1,5%
11	Το ανεπαρκές ακτοπλοϊκό δίκτυο	1,5%	1,5%	1,5%
12	Η υπερκορεσμένη δόμηση	0,0%	2,5%	9,0%
-	Δεν Γνωρίζω / Δεν Απαντώ	2,5%	6,5%	16,5%

- Από τον προηγούμενο πίνακα, συνάγεται ότι τα δύο πιο σημαντικά μειονεκτήματα (Α), που αντιμετωπίζουν οι επιχειρήσεις του Ν. Χαλκιδικής, είναι α) το ανεπαρκές οδικό δίκτυο και β) το περιορισμένο μέγεθος της τοπικής αγοράς.

- Επίσης σημαντικά μειονεκτήματα αποτελούν:
 - Το υψηλό Εργατικό Κόστος / Έλλειψη εξειδικευμένου ανθρώπινου δυναμικού
 - Προβλήματα οξυμένου ανταγωνισμού με αρκετές ομοειδείς επιχειρήσεις
 - Η υποβάθμιση του περιβάλλοντος
 - Η δυσλειτουργία της τοπικής αυτοδιοίκησης

Επίσης, με βάση τις παραδοχές για τη στάθμιση του δείγματος που παρουσιάστηκαν στην προηγούμενη ενότητα, προκύπτει ο εξής πίνακας:

Πίνακας 4.2.9
Μειονεκτήματα από την Οικονομική Δραστηριοποίηση στο Ν. Χαλκιδικής (β)

Α.Α.	Μειονεκτήματα από την Οικονομική Δραστηριοποίηση στο Ν. Χαλκιδικής	Σημαντικότητα			Βαθμολογία	
		1ο	2ο	3ο	Ειδική Max: 600	Ανηγγ. Max: 100
1	Το ανεπαρκές οδικό δίκτυο	45	37	17	226	38
2	Το περιορισμένο μέγεθος της τοπικής αγοράς	43	28	16	201	34
3	Το υψηλό Εργατικό Κόστος ή έλλειψη εξειδικευμένου ανθρώπινου δυναμικού	32	22	20	160	27
4	Προβλήματα οξυμένου ανταγωνισμού με αρκετές ομοειδείς επιχειρήσεις	18	23	16	116	19
5	Η απουσία ή ανεπάρκεια αναπτυξιακών κινήτρων εκ μέρους του κράτους ή και της ΕΕ	9	18	25	88	15
6	Η δυσλειτουργία της τοπικής αυτοδιοίκησης	12	13	17	79	13
7	Προβλήματα αθέμιτου ανταγωνισμού από παραοικονομικές δραστηριότητες	9	12	19	70	12
8	Η υποβάθμιση του περιβάλλοντος	13	7	8	61	10
9	Το υψηλό κόστος ή έλλειψη συγκεκριμένων α' υλών	7	16	5	58	10
10	Η υπερκορεσμένη δόμηση	0	5	18	28	5
11	Άλλο μειονέκτημα (προσδιορίστε)	4	3	3	21	4
12	Το ανεπαρκές ακτοπλοϊκό δίκτυο	3	3	3	18	3
-	Δεν Γνωρίζω / Δεν Απαντώ	5	13	33	74	12

* Ο τρόπος υπολογισμού της βαθμολογίας αναλύεται στο παράρτημα 2

Μερικά επιπλέον προβλήματα που εντοπίστηκαν από τους επιχειρηματίες και αναφέρθηκαν κατά την έρευνα (ενδεικτικά) είναι τα εξής:

- Έλλειψη Ρευστότητας / Οικονομική Στενότητα / Κόστος Δανεισμού / Φορολογία
- Ανεπαρκή Θεσμικά και Νομοθετικά πλαίσια
- Αναποτελεσματική Δημόσια Διοίκηση / Γραφειοκρατία / Διαπλοκή
- Μικρή Εποχικότητα της Τουριστικής Περιόδου
- Έλλειψη Τουριστικής Συνείδησης
- Συρρίκνωση Αγροτικής Παραγωγής (σε ορισμένες περιοχές)
- Έλλειψη Περιβαλλοντικής Συνείδησης / Α.Π.Ε. / Ανακύκλωσης / Χ.Υ.Τ.Α.
- Ψηφιακός Αναλφαβητισμός / Ανεπαρκής κάλυψη ADSL
- Έλλειψη Χωροταξικού Σχεδιασμού
- Έλλειψη προκαθορισμένων κριτηρίων εισόδου και ίδρυσης νέων επιχειρήσεων σε επιμέρους κορεσμένους κλάδους
- Ανεπαρκείς Έλεγχοι Επιχειρήσεων (από ΕΟΤ, Υγειονομικές Αρχές κλπ.)
- Λανθασμένη διάθεση πόρων για τον Τουρισμό
- Ανεπαρκής κάλυψη από Μέσα Μαζικής Μεταφοράς (ΚΤΕΛ, Ταξί) κυρίως το καλοκαίρι
- Προβλήματα ανεπάρκειας υδροδότησης
- Ανυπαρξία πεζοδρομίων / φωτισμού δρόμων σε τουριστικές περιοχές
- Έλλειψη μαρίνων, γηπέδων γκολφ, θεματικών πάρκων
- Προβλήματα Καθαρισμού Ακτών / ανεξέλεγκτες χωματερές
- Τα all-inclusive τουριστικά πακέτα
- Χαμηλής εισοδηματικής τάξης τουρίστες (από ανατολ. Ευρώπη, Βαλκάνια)
- Ανεπαρκής προβολή / διαφήμιση του Νομού
- Έλλειψη συμπράξεων, κοινών δράσεων και προσπάθειών τοπικών φορέων-τοπικής αυτοδιοίκησης-επιχειρηματιών-κατοίκων για την αντιμετώπιση των προβλημάτων
- Άνιση ανάπτυξη ορεινών-πεδινών τμημάτων του Νομού
- Αναποτελεσματική προβολή, αξιοποίηση και εκμετάλλευση του πολιτιστικού και φυσικού πλούτου της περιοχής

- Προβλέψεις για μείωση του Διεθνούς Τουριστικού Ρεύματος κατά το προσεχές έτος λόγω της Διεθνούς Οικονομικής Κρίσης
- Σκληρό Ευρώ – Οικονομικότεροι Μεσογειακοί Τουριστικοί Προορισμοί
- Έλλειψη στοιχειωδών υποδομών στο (μοναδικό θεσμοθετημένο της Χαλκιδικής) ΒΙ.ΠΑ. Λακκώματος.
- Έλλειψη Δικτύων Αποχέτευσης / Βιολογικού Καθαρισμού σε πολλές περιοχές.

4.2.2.3. Προοπτικές Ανάπτυξης της Επιχειρηματικότητας – Τομείς Παρέμβασης

Οι κλάδοι οι οποίοι εκτιμάται ότι έχουν σημαντικά περιθώρια επιχειρηματικής δράσης στη Χαλκιδική τα επόμενα έτη, κατά τους επιχειρηματίες του δείγματος, με σειρά κατάταξης, συγκλίνουν στους εξής:

1. Τουρισμός (Θερινός, Χειμερινός, Αγροτουρισμός, Εναλλακτικός, Μαρίνες) ο οποίος μάλιστα τοποθετείται πρώτος και με σημαντική διαφορά από τους υπόλοιπους κλάδους.
2. Κατασκευές (κυρίως παραθεριστικών κατοικιών και έργων υποδομής)
3. Πρωτογενής Τομέας Παραγωγής [Γεωργία (με έμφαση στις ελιές), Αλιεία, Κτηνοτροφία]
4. Μεταποίηση (με έμφαση στα Είδη Διατροφής)
5. Εμπόριο
6. Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας
7. Υπηρεσίες

Επίσης, οι επιχειρηματίες του Νομού στα πλαίσια της έρευνας ερωτήθηκαν για τους τομείς στους οποίους πρέπει να δοθεί βαρύτητα προκειμένου να επιστευσθεί η οικονομική ανάπτυξη του νομού. Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει με σειρά προτεραιότητας τους τομείς που θα πρέπει να ενισχυθούν οι υποδομές του νομού, βάσει των απόψεων των επιχειρήσεων του νομού.

Πίνακας 4.2.10
Τομείς των οποίων οι υποδομές πρέπει να ενισχυθούν (α)

Α.Α.	Τομείς (που πρέπει να ενισχυθούν οι υποδομές)	Σειρά προτεραιότητας Τομέων		
		1ος	2ος	3ος
1	Οδικά δίκτυα	35,0%	21,0%	16,0%
2	Εκπαίδευση	18,5%	11,5%	12,0%
3	Υγεία	11,5%	21,5%	15,5%
4	Βιολογικός Καθαρισμός	11,0%	13,0%	12,5%
5	Αρδευτικά Έργα	6,5%	6,0%	5,5%
6	Βιομηχανικά & τεχνολογικά πάρκα	6,0%	4,0%	9,5%
7	Δίκτυα παροχής τεχνικών και οικονομικών πληροφοριών και συμβουλών	3,5%	3,5%	8,0%
8	Λιμενικές εγκαταστάσεις	2,5%	7,0%	7,0%
9	Αεροδρόμια	1,5%	2,5%	2,5%
10	Ενέργεια	1,5%	1,5%	2,0%
11	Τηλεπικοινωνίες	1,0%	4,0%	2,5%
12	Άλλος τομέας (αναφέρατε)	0,5%	1,0%	1,5%
-	Δεν Γνωρίζω / Δεν Απαντώ	1,0%	3,5%	5,5%

Συνεπώς ο πλέον σημαντικός τομέας, στον οποίο πρέπει να ενισχυθούν οι υποδομές είναι τα οδικά δίκτυα. Έπονται η Εκπαίδευση, η υγεία και οι Βιολογικοί Καθαρισμοί ενώ οι υπόλοιποι τομείς ακολουθούν με χαμηλότερα ποσοστά.

Επίσης, με βάση τις παραδοχές για τη στάθμιση του δείγματος που παρουσιάζονται στο παράρτημα 2, προκύπτει η εξής σειρά κατάταξης:

Πίνακας 4.2.11
Τομείς των οποίων οι υποδομές πρέπει να ενισχυθούν (β)

Α.Α.	Τομείς (που πρέπει να ενισχυθούν οι υποδομές)	Σημαντικότητα			Βαθμολογία	
		1ος	2ος	3ος	Ειδική Max: 600	Ανηγγ. Max: 100
1	Οδικά δίκτυα	70	42	32	226	38
2	Υγεία	23	43	31	201	34
3	Εκπαίδευση	37	23	24	160	27
4	Βιολογικός Καθαρισμός	22	26	25	116	19
5	Αρδευτικά Έργα	13	12	11	88	15
6	Βιομηχανικά & τεχνολογικά πάρκα	12	8	19	79	13
7	Λιμενικές εγκαταστάσεις	5	14	14	70	12
8	Δίκτυα παροχής τεχνικών και οικονομικών πληροφοριών και συμβουλών	7	7	16	61	10
9	Τηλεπικοινωνίες	2	8	5	58	10
10	Αεροδρόμια	3	5	5	28	5
11	Ενέργεια	3	3	4	21	4
12	Άλλος τομέας	1	2	3	18	3
-	Δεν Γνωρίζω / Δεν απαντώ	2	7	11	74	12

* Ο τρόπος υπολογισμού της βαθμολογίας αναλύεται στο παράρτημα 2

Εξάγεται συνεπώς το συμπέρασμα, ότι πρωταρχικός τομέας, αναφορικά με την αναγκαιότητα βελτίωσης των υποδομών αποτελούν τα Οδικά Δίκτυα, ακολουθούν οι τομείς της υγείας, της εκπαίδευσης και της δημιουργίας βιολογικών καθαρισμών, ενώ οι υπόλοιποι τομείς έπονται με χαμηλότερες βαθμολογήσεις.

Σχετικά με το ευρύτερο θεσμικό πλαίσιο, οι κυριότεροι παράγοντες που θα οδηγούσαν στην περαιτέρω ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας, σύμφωνα με τις απόψεις των επιχειρηματιών του δείγματος παρουσιάζονται στον ακόλουθο πίνακα:

Πίνακας 4.2.12
Παράγοντες που επηρεάζουν Θετικά την Ανάπτυξη της Επιχειρηματικότητας (α)

Α.Α.	Παράγοντες που Επηρεάζουν Θετικά την Ανάπτυξη της Επιχειρηματικής Δράσης	Σημαντικότητα		
		1ος	2ος	3ος
1	Η χαμηλή φορολογία και τα φορολογικά κίνητρα	41,5%	10,5%	6,5%
2	Κανένας	22,0%	1,5%	0,5%
3	Η επαρκής ανάπτυξη των υποδομών	12,0%	19,5%	15,5%
4	Η αποτελεσματική λειτουργία του δημόσιου τομέα γενικά	9,5%	14,0%	14,5%
5	Οι επιτυχείς παρεμβάσεις από το κράτος και η στήριξη των επιχειρήσεων για την ανάπτυξη δραστηριοτήτων σε γειτονικές βαλκανικές χώρες	5,5%	10,0%	10,5%
6	Η στήριξη της εξαγωγικής προσπάθειας των επιχειρήσεων από κρατικούς φορείς	4,0%	8,0%	4,5%
7	Άλλος Παράγοντας (προσδιορίστε)	0,5%	1,5%	0,5%
-	Δεν Γνωρίζω / Δεν απαντώ	5,0%	35,0%	47,5%

Από τον παραπάνω πίνακα προκύπτει ότι ο σημαντικότερος με διαφορά παράγοντας, που κατά την κρίση των επιχειρηματιών συμβάλει θετικά στην ανάπτυξη της Επιχειρηματικής Δράσης στο Νομό (αλλά και γενικότερα), είναι η χαμηλή φορολογία και η ύπαρξη φορολογικών κινήτρων.

Επίσης, με βάση τις παραδοχές για τη στάθμιση του δείγματος που παρουσιάζονται στο Παράρτημα 2, προκύπτει η σειρά κατάταξης όπως παρουσιάζεται στον πίνακα που ακολουθεί.

Πίνακας 4.2.13
Παράγοντες που επηρεάζουν Θετικά την Ανάπτυξη της Επιχειρηματικότητας (β)

Α.Α.	Κύριοι παράγοντες που επηρεάζουν θετικά την ανάπτυξη της επιχειρηματικής δράσης:	Παράγοντες			Βαθμολογία	
		1ος	2ος	3ος	Ειδική (max.: 600)	Ανηγμ. (max.: 100)
1	Η χαμηλή φορολογία και τα φορολογικά κίνητρα	83	21	13	304	51
2	Η επαρκής ανάπτυξη των υποδομών	24	39	31	181	30
3	Η αποτελεσματική λειτουργία του δημόσιου τομέα γενικά	19	28	29	142	24
4	Κανένας	44	3	1	139	23
5	Οι επιτυχείς παρεμβάσεις από το κράτος και η στήριξη των επιχειρήσεων για την ανάπτυξη δραστηριοτήτων σε γειτονικές βαλκανικές χώρες	11	20	21	94	16
6	Η στήριξη της εξαγωγικής προσπάθειας των επιχειρήσεων από κρατικούς φορείς	8	16	9	65	11
7	Άλλος Παράγοντας (προσδιορίστε)	1	3	1	10	2
-	Δεν Γνωρίζω / Δεν απαντώ	10	70	95	265	44

* Ο τρόπος υπολογισμού της βαθμολογίας αναλύεται στο παράρτημα 2

Ο παραπάνω πίνακας καταδεικνύει την ύπαρξη φορολογικών κινήτρων και τη χαμηλή φορολόγηση ως τον πλέον σημαντικότερο παράγοντα για την ανάπτυξη της επιχειρηματικής δράσης. Στη δεύτερη και τη τρίτη θέση ακολουθούν η επαρκής ανάπτυξη των υποδομών και η γενικά εύρυθμη λειτουργία του δημοσίου τομέα αντίστοιχα.

4.2.2.4. Συμβολή τους Επιμελητηρίου Χαλκιδικής στην Ανάπτυξη της Επιχειρηματικότητας

Σχετικά με τη μέχρι σήμερα συμβολή του Επιμελητηρίου Χαλκιδικής στην Επιχειρηματικότητα του νομού οι απόψεις των επιχειρήσεων διαφαίνονται από τους παρακάτω πίνακες και διαγράμματα:

Πίνακας 4.2.14
Βαθμός Ικανοποίησης από τις Υπηρεσίες του Επιμελητηρίου Χαλκιδικής

Βαθμός Ικανοποίησης από τις υπηρεσίες του Επιμελητηρίου Χαλκιδικής	Καθόλου	Όχι και τόσο	Αρκετά	Πολύ	ΔΓ/ΔΑ
Συμβολή στην προώθηση προϊόντων και υπηρεσιών των επιχειρήσεων του Νομού	11%	21%	25%	13%	31%
Ενίσχυση συνεργασιών και δικτύωση μεταξύ των επιχειρήσεων του Νομού	20%	17%	14%	4%	46%
Ενημέρωση σε θεσμικά θέματα (Ασφαλιστικά, εργασιακά, ισχύουσες διατάξεις του κλάδου σας)	14%	19%	22%	7%	39%
Ενημέρωση σε αναπτυξιακά - επιδοτούμενα προγράμματα	14%	17%	24%	12%	35%
Παροχή στατιστικών στοιχείων και στοιχείων του κλάδου σας	26%	14%	15%	5%	41%
Άμεση ανταπόκριση στην ενημέρωση και παροχή στοιχείων και πληροφοριών	20%	13%	18%	13%	38%
Οργάνωση ή συμμετοχή σε ημερίδες, εκθέσεις, σχετικά με προϊόντα ή υπηρεσίες του κλάδου σας	15%	16%	19%	14%	37%
Επίπεδο οργάνωσης και στελέχωσης του Επιμελητηρίου	8%	11%	22%	13%	47%

Αναφορικά με την ικανοποίηση των επιχειρήσεων από τις υπηρεσίες που προσφέρονται από το Επιμελητήριο Χαλκιδικής, από τον παραπάνω πίνακα εξάγεται το συμπέρασμα ότι σχετικά υψηλότερους βαθμούς ικανοποίησης συγκεντρώνουν οι δραστηριότητες του επιμελητηρίου που αφορούν τα εξής:

- Το επίπεδο οργάνωσης και στελέχωσης του Επιμελητηρίου
- Οργάνωση και Συμμετοχή σε κλαδικές ημερίδες, εκθέσεις σχετικά με προϊόντα ή υπηρεσίες, και
- Τη Συμβολή στην προώθηση προϊόντων και υπηρεσιών των επιχειρήσεων του νομού.

Από την άλλη πλευρά χαμηλότερα επίπεδα ικανοποίησης αφορούν την παροχή κλαδικών στατιστικών στοιχείων και πληροφοριών, την ενίσχυση συνεργασιών και δικτύωση των επιχειρήσεων του νομού και τον χρόνο ανταπόκρισης για θέματα ενημέρωσης και παροχής στοιχείων και πληροφοριών.

Διάγραμμα 4.2.4
Ικανοποίηση από το Συνολικό Έργο του Επιμελητηρίου Χαλκιδικής

Αναφορικά με το βαθμό ικανοποίησης από το συνολικό έργο του επιμελητηρίου Χαλκιδικής, οι θετικές απαντήσεις (αρκετά και πολύ ικανοποιημένοι) υπερτερούν από τις αρνητικές (καθόλου, όχι και τόσο). Ειδικότερα, οι επιχειρηματίες δηλώνουν αρκετά ικανοποιημένοι σε ποσοστό 34%, όχι και τόσο σε ποσοστό 15%, πολύ ικανοποιημένοι σε ποσοστό 11% και καθόλου ικανοποιημένοι σε ποσοστό 7%. Επίσης περίπου μία στις τρεις επιχειρήσεις απάντησε ότι Δεν Γνωρίζει / Δεν Απαντά (αφορά κυρίως νεοϊδρυθείσες και μικρότερου μεγέθους επιχειρήσεις).

Περαιτέρω, οι απόψεις των ερωτηθέντων για τον μελλοντικό στρατηγικό προσανατολισμό του Επιμελητηρίου, συνοψίζονται στα εξής:

- Περισσότερη και πληρέστερη ενημέρωση τόσο για το σύνολο των θεμάτων που αφορούν τους επιχειρηματίες του νομού (Θεσμικά Θέματα, Επιδοτούμενα Προγράμματα, Τρόποι Χρηματοδότησης κλπ.), όσο και για τα επιμέρους θέματα και προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι διάφορες επιχειρήσεις του νομού ανά Τομέα και Κλάδο.

- Υποστήριξη κατά την υλοποίηση νέων επενδύσεων / επιχειρηματικών πρωτοβουλιών.
- Διαρκής Επικοινωνία με τα μέλη
- Περισσότερες έρευνες άποψης (αγοράς) για τον εντοπισμό των προβλημάτων και διερεύνηση των τρόπων επίλυσης τους
- Δια βίου μάθηση: Επιμόρφωση Μελών, Σεμινάρια Επιχειρηματικότητας, Ημερίδες κ.ά.
- Ολοκληρωμένη προβολή Τουριστικού Προορισμού σε εσωτερικό και εξωτερικό
- Προβολή Προϊόντων του Ν. Χαλκιδικής
- Αξιοκρατία / Ίση μεταχείριση των επιχειρήσεων / πλήρης και έγκαιρη ενημέρωση προς όλους
- Δημοσίευση Ετήσιου Οικονομικού Απολογισμού του Επιμελητηρίου και του τρόπου διαχείρισης των πόρων του
- Άσκηση Πίεσης προς τους Δημόσιους Φορείς (Τοπική Αυτοδιοίκηση, Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας κλπ.) για την υλοποίηση ζωτικών έργων υποδομής
- Προβολή Τοπικής Αγοράς – Εσωτερίκευση διαφυγόντων κερδών
- Καλύτερη δικτύωση του επιχειρηματικού κόσμου του νομού για Ανταλλαγή απόψεων, δημιουργία Συνεργιών και εκμετάλλευση ευκαιριών στη βάση του αμοιβαίου οφέλους.
- Παροχή – πρόσβαση σε επιχειρηματικά στατιστικά στοιχεία / κλαδικές μελέτες
- Συμβουλευτική Καθοδήγηση / Επιχειρηματικός και νομικός Σύμβουλος
- Δημιουργία Παραρτήματος του Επιμελητηρίου στα Νέα Μουδανιά
- Συνεργασία με άλλα επιμελητήρια της χώρας και των Βαλκανίων
- Βελτίωση του επιπέδου οργάνωσης, στελέχωσης και εξυπηρέτησης του Επιμελητηρίου
- Ανάλυση Πρωτοβουλίας για διεξαγωγή ημερίδας / συζήτησης για τη διερεύνηση ύπαρξης επιχειρηματικών ευκαιριών από εκμετάλλευση Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας

- Εκπόνηση Ολοκληρωμένου Στρατηγικού – Επιχειρησιακού Σχεδίου για τη βελτίωση του τουριστικού προφίλ του Νομού, την αύξηση του όγκου και τη βελτίωση της ποιότητας των τουριστών.
- Υποστήριξη στην εύρεση εποχιακού προσωπικού
- Στήριξη των προσπάθειών της Β. Χαλκιδικής για την ανάπτυξη του Χειμερινού, Εναλλακτικού Τουρισμού και του Αγροτουρισμού. Ένταξη όλων των ορεινών περιοχών του νομού σε προγράμματα LEADER.
- Αναβάθμιση, εμπλουτισμός και συνεχής ανανέωση του περιεχομένου της ιστοσελίδας του Επιμελητηρίου, ώστε να παρέχει κάθε δυνατή πληροφόρηση / ενημέρωση και να καταστεί διαδραστική, (online δημοσκοπήσεις κλπ.)
- Να συμπεριληφθούν στα μέλη του Επιμελητηρίου και τα ξενοδοχεία

4.2.2.5. Ανάλυση Στοιχείων Απασχόλησης Εταιρειών Δείγματος

Στην ενότητα αυτή δίδονται τα στατιστικά στοιχεία του δείγματος που αφορούν α) επίπεδο εκπαίδευσης των συμπεριληφθέντων στο δείγμα επιχειρήσεων, β) Δήμο προέλευσης/κατοικίας εργαζόμενων, γ) αριθμό μόνιμου και εποχιακού προσωπικού και δ) ποσοστό χρήσης Η/Υ.

Στη συνέχεια παρουσιάζεται η κατανομή των απασχολούμενων ανά επίπεδο εκπαίδευσης. Όπως φαίνεται από τον παρακάτω πίνακα, οι επιχειρήσεις του εξεταζόμενου δείγματος απασχολούν κατά μέσο όρο 11 άτομα, εκ των οποίων το 16% είναι πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, το 68% δευτεροβάθμιας και το 15% τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Πίνακας 4.2.15
Απασχολούμενοι ανά Επίπεδο Εκπαίδευσης

Σύνολο απασχολούμενων ανά επιχείρηση	11
Απόφ. Δημοτικού	16%
Απόφ. Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης	68%
Απόφ. Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης	15%
Εργαζόμενοι που χρησιμοποιούν Η/Υ	19%

Στο σύνολο των θέσεων εργασίας των επιχειρήσεων του δείγματος (2.135 θέσεις εργασίας), το 58,5% αυτών αφορά σε μόνιμες θέσεις απασχόλησης (1.250 θέσεις), ενώ το 41,5% των συνολικών θέσεων εργασίας αφορά σε εποχιακές θέσεις απασχόλησης (885 θέσεις). Σημειώνεται ότι λόγω της τουριστικής φυσιογνωμίας του Ν. Χαλκιδικής, η συντριπτική πλειοψηφία των εποχιακών θέσεων εργασίας (89%) σχετίζεται άμεσα με τον κλάδο του τουρισμού.

Αξιοσημείωτο είναι επίσης το γεγονός, ότι πολύ σημαντικό ποσοστό των θέσεων εργασίας των επιχειρήσεων του δείγματος, τόσο αναφορικά με τις μόνιμες όσο και τις εποχιακές θέσεις απασχόλησης, καλύπτεται από μόνιμους κατοίκους άλλων νομών. Ειδικότερα, το 31,2% του συνολικού αριθμού των θέσεων εργασίας καλύπτεται από μόνιμους κατοίκους άλλων νομών (κυρίως του νομού Θεσσαλονίκης).

4.2.3. Προβλήματα & Προτάσεις των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στο Νομό

Τα κυριότερα προβλήματα και οι προτάσεις που ανέφεραν οι επιχειρήσεις μπορούν να ομαδοποιηθούν στις ακόλουθες κατηγορίες:

- ✓ **Οδικό δίκτυο:** Το συνηθέστερο θέμα που απασχολεί τις επιχειρήσεις είναι το οδικό δίκτυο της Χαλκιδικής (72% των επιχειρήσεων). Στην πλειονότητα τους οι επιχειρήσεις αναφέρθηκαν γενικά στην ανάγκη βελτίωσης του οδικού δικτύου, αλλά σε κάποιες περιπτώσεις προτάθηκαν και ειδικότερες παρεμβάσεις που αφορούσαν στην κατασκευή νέων οδικών αξόνων αλλά και την ουσιαστική βελτίωση των υφισταμένων που κρίνονται ανεπαρκείς. Ειδικότερα, έγινε πολλές φορές μνεία στους άξονες της Ορεινής Χαλκιδικής (Πολύγυρος, Αρναία, Στάγειρα), της νότιας Χαλκιδικής (Νέα Μουδανιά – Πευκοχώρι, Νέα Μουδανιά – Νικήτη/Αγ. Νικόλαος) αλλά και τον ανατολικό άξονα (Σταυρός – Ουρανούπολη). Επίσης αναφέρθηκαν στη βελτίωση των οδικών συνδέσεων με τη Θεσσαλονίκη, σε τοπικά οδικά δίκτυα διασύνδεσης των χωριών, και στη βελτίωση της υποδομής του ΒΙ. ΠΑ. Λακκώματος, όπου υπάρχουν ελάχιστοι ασφαλτοστρωμένοι δρόμοι.

- ✓ Περιορισμένο Μέγεθος της Τοπικής Αγοράς. Το δεύτερο σημαντικότερο πρόβλημα που αντιμετωπίζουν οι επιχειρήσεις του νομού είναι ότι ο μόνιμος πληθυσμός του νομού παρόλες τις αυξητικές πληθυσμιακές τάσεις που παρατηρήθηκαν τις δύο τελευταίες δεκαετίες, εξακολουθεί να μη διαθέτει ούτε επαρκές μέγεθος αλλά ούτε και αντίστοιχη αγοραστική δύναμη προκειμένου να στηριχθεί η επιχειρηματικότητα στο Νομό κυρίως αναφορικά με τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις.
- ✓ Διαθεσιμότητα εξειδικευμένου προσωπικού: Η δυσκολία εξεύρεσης εξειδικευμένου προσωπικού και το υψηλό εργατικό κόστος αναφέρθηκαν από το 37% των επιχειρήσεων του δείγματος. Οι επιχειρήσεις πρότειναν την κατάρτιση του ανθρώπινου δυναμικού μέσω σεμιναρίων και επιδοτούμενων προγραμμάτων, ενώ σε κάποιες περιπτώσεις έγιναν προτάσεις που αφορούσαν την κατάρτιση του προσωπικού ή την ενημέρωση φορέων από σχολές και πανεπιστήμια για συγκεκριμένους κλάδους (τουρισμός, εμπόριο, υπηρεσίες, γεωργία κλπ.)
- ✓ Έντονος / αθέμιτος ανταγωνισμός. Ο ανταγωνισμός αποτελεί επίσης ένα σύνθετο πρόβλημα που ανέφεραν οι επιχειρήσεις (28,5% των επιχειρήσεων). Ως πηγές του ανταγωνισμού αναφέρθηκαν ο μεγάλος αριθμός των επιχειρήσεων, η κοντινή απόσταση από τη Θεσσαλονίκη (κυρίως από εμπορικές επιχειρήσεις και άλλες υπηρεσίες), το χαμηλό εργατικό κόστος άλλων χωρών (κυρίως από τη μεταποίηση), το ισχυρό ευρώ, το ηλεκτρονικό εμπόριο, οι μεγάλες / πολυεθνικές εταιρείες, οι προμηθευτές και η δραστηριοποίηση επιχειρήσεων εκτός του ρυθμιστικού και νομικού πλαισίου (π.χ. χωρίς άδειες, σε ακατάλληλα κτίρια, χωρίς να τηρούν τους κανόνες υγιεινής και ποιότητας ή που φοροδιαφεύγουν).
- ✓ Ανεπάρκεια αναπτυξιακών κινήτρων: Η ανάγκη υποστήριξης των επιχειρήσεων με επιδοτούμενα αναπτυξιακά προγράμματα εκ μέρους του κράτους ή / και της Ε.Ε. επισημάνθηκε από πολλές εταιρείες. Ειδικότερα, ως τομείς που χρήζουν χρηματοδότησης αναφέρθηκαν ο εκσυγχρονισμός της οργάνωσης, η εισαγωγή νέων τεχνολογιών, οι Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας, οι εξαγωγές και εν γένει η προώθηση της εξωστρέφειας, τα προγράμματα αγροτουρισμού (σε περισσότερες περιοχές του νομού), οι συγχωνεύσεις για την επίτευξη οικονομιών κλίμακας, η βελτίωση της ποιότητας, το μάρκετινγκ και η προβολή των προϊόντων, κλπ.

- ✓ Δυσλειτουργία της τοπικής αυτοδιοίκησης και λοιπών φορέων: Οι δυσκολίες των επιχειρήσεων στις συναλλαγές τους με το δημόσιο ήταν ένα πρόβλημα στο οποίο εστίασαν το 47% των επιχειρήσεων. Ειδικότερα, αναφέρθηκαν η έντονη γραφειοκρατία και η ανάγκη βελτίωσης και απλούστευσης των διαδικασιών, η κακή οργάνωση των φορέων, η διαφθορά δημόσιων υπηρεσιών, οι μη προσεγμένες προκηρύξεις και ο μεγάλος χρόνος από την προκήρυξη ως την έγκριση των έργων, οι δυσκολίες είσπραξης από δημόσιους φορείς (δήμοι / νοσοκομεία, κλπ), το φορολογικό σύστημα, οι ασάφειες του νομικού πλαισίου, οι δυσκολίες αδειοδότησης και η έλλειψη προσωπικού σε δημόσιες υπηρεσίες.
- ✓ Προβολή Χαλκιδικής: Η ανάγκη υλοποίησης προωθητικών ενεργειών (διαφήμιση, εκθέσεις, κλπ) για τη Χαλκιδική ως τουριστικό προορισμό, ως περιοχή για ξένες επενδύσεις, για τα τοπικά προϊόντα και τις επιχειρήσεις της επισημάνθηκε ως πρόβλημα ή πρόταση από την πλειοψηφία των επιχειρήσεων.
- ✓ Οικονομική ύφεση: Μεγάλος αριθμός επιχειρήσεων, κυρίως στον εμπορικό κλάδο, ανέφεραν ότι οικονομικά προβλήματα σε μεγάλο μέρος του πληθυσμού που οφείλονται στην ακρίβεια και την ανεργία περιορίζουν την αγοραστική δύναμη των καταναλωτών. Επίσης, αναφέρθηκε η ανάγκη ρύθμισης χρεών των επιχειρήσεων.
- ✓ Αξιοποίηση δυνατοτήτων τουρισμού: Σύμφωνα με επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον τουρισμό πέρα από τα παραπάνω προβλήματα ανέφεραν ότι η Χαλκιδική προσελκύει θερινό τουρισμό χαμηλής εισοδηματικής στάθμης. Η έντονη εποχικότητα του κλάδου (και η πολύ μικρή σεζόν) επισημάνθηκε ως σημαντικό πρόβλημα από αρκετές επιχειρήσεις, ενώ προτάθηκε η προβολή και αξιοποίηση δυνατοτήτων του χειμερινού και εναλλακτικού τουρισμού που διαθέτει η Χαλκιδική. Επίσης, προτάθηκε η ανάγκη προσέλκυσης επιπλέον επισκεπτών με διαφορετικό προφίλ όπως ξένοι και νέοι και αναφέρθηκε η ανάγκη οργάνωσης – διαμόρφωσης παραλιών.
- ✓ Υποδομές: Εκτός από το οδικό δίκτυο, οι επιχειρήσεις ανέφεραν ότι υπάρχουν προβλήματα και ελλείψεις σε νοσοκομεία, λιμενικές υποδομές (λιμάνια, ράμπες, δέστρες, μαρίνες), πεζοδρόμια, φωτισμός, θέσεις στάθμευσης, αποχετευτικό σύστημα, διαχείριση απορριμμάτων, υπόγεια δίκτυα τροφοδοσίας και μεταφοράς ενέργειας. Από πολλές επιχειρήσεις που εντάσσονται στη μεταποίηση αναφέρθηκε

η ανάγκη δημιουργίας ΒΙ.ΠΕ. και η βελτίωση των υποδομών (δρόμοι, δίκτυα, αποχετευτικά συστήματα) του βιομηχανικού πάρκου Λακκώματος. Επίσης, από κάποιους επιχειρηματίες προτάθηκε και η δημιουργία αεροδρομίου.

- ✓ Χωροταξικός σχεδιασμός: Η έλλειψη χωροταξικού σχεδιασμού επισημάνθηκε από πολλές επιχειρήσεις. Οι κλάδοι στους οποίους ανήκουν περιλαμβάνουν τη μεταποίηση (έλλειψη ΒΙ. ΠΕ., ΒΙΟ.ΠΑ., δημιουργία οικισμών σε περιοχές με κοιτάσματα α' υλών), τεχνικές εταιρείες, ξενοδοχεία, διαχείριση ακινήτων, λατομεία και ενέργεια. Η ασαφής νομοθεσία και η έλλειψη οριοθετημένων περιοχών σχετικά με την εγκατάσταση νέων επιχειρήσεων και οικισμών δημιουργεί αβεβαιότητα και απομακρύνει επενδύσεις ενώ προκαλεί και συγκρούσεις μεταξύ αντικρουόμενων δραστηριοτήτων.
- ✓ Υψηλό κόστος εισροών (inputs): Καταγράφηκε ότι αρκετές επιχειρήσεις αντιμετωπίζουν υψηλό κόστος για τις αγορές α' υλών, εμπορευμάτων και υπηρεσιών τους, το κόστος εξόρυξης και το κόστος γης. Σε κάποιες περιπτώσεις αναφέρθηκε η ύπαρξη μονοπωλίου του προμηθευτή.
- ✓ Επιμελητήριο: Όσον αφορά στο Επιμελητήριο, οι επιχειρήσεις ανέφεραν την ανάγκη βελτίωσης της επικοινωνίας μεταξύ των μελών και ενημέρωσης από το επιμελητήριο για προγράμματα ανάπτυξης και την παροχή κινήτρων από το επιμελητήριο για την προώθηση - υποστήριξη των μικρότερων επιχειρήσεων.

Λοιπά προβλήματα / προτάσεις: Άλλες προτάσεις ή προβλήματα αφορούσαν στην υποβάθμιση του περιβάλλοντος, στην περιορισμένη υποστήριξη από την Πολιτεία, στην ανεπαρκή καθαριότητα των δρόμων, στην ανάγκη δημιουργίας συλλογικών φορέων που να συντονίζουν τις επιχειρήσεις, στο υψηλό κόστος και την αδυναμία πρόσβασης στο internet από πολλές περιοχές, στην ηχορύπανση και στην έλλειψη αστυνόμευσης κλπ.

5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

5.1. Ανάλυση SWOT

Στη συνέχεια συνοψίζονται τα θετικά και αρνητικά στοιχεία του Νομού Χαλκιδικής με έναν εποπτικό τρόπο, την ανάλυση S.W.O.T., δηλαδή αναλύοντας τα δυνατά σημεία (S: Strengths) και τα αδύνατα σημεία (W: Weaknesses) όπως και τις ευκαιρίες (O: Opportunities) και τις απειλές (T: Threats).

Δυνατά Σημεία

- **Τουρισμός.** Το τουριστικό προϊόν του νομού κρίνεται ανταγωνιστικό και παρουσιάζει θετικές προοπτικές εξέλιξης. Επίσης τα έσοδα από τον τουρισμό του νομού υπολογίστηκε ότι έχουν σημαντικές πολλαπλασιαστικές επιδράσεις που διαχέονται στο σύνολο της οικονομίας του νομού.
- **Φυσικό κάλλος.** Η Χαλκιδική διαθέτει όμορφες παραλίες, βουνά, πεδιάδες, δάση, ιαματικές πηγές κλπ, ευνοώντας τόσο τον τουρισμό όσο και τον αγροτικό τομέα.
- **Πλεονεκτική γεωγραφική θέση:** Ο Νομός έχει ιδιαίτερα πλεονεκτική γεωγραφική θέση καθώς βρίσκεται στο Β. Αιγαίο, κοντά στη Θεσσαλονίκη, σε μικρή απόσταση από το αεροδρόμιο «Μακεδονία» της Θεσσαλονίκης και την Εγνατία Οδό.
- **Κατασκευαστικός Τομέας.** Η Χαλκιδική διαθέτει ισχυρότερο σε σχέση με τη Χώρα Κατασκευαστικό τομέα και παράλληλα σημαντικά περιθώρια ανάπτυξης των υποδομών και της παραθεριστικής κατοικίας.
- **Αφθονία Πλουτοπαραγωγικών Πηγών / Πρωτογενή Τομέα.** Η ύπαρξη σημαντικών πλουτοπαραγωγικών πηγών, τόσο στη γεωργία, όσο και στα μεταλλεύματα / ορυχεία, στην αλιεία (και τις ιχθυοκαλλιέργειες), στην κτηνοτροφία και στη δασοκομία, συνεισφέρουν σημαντικά στην οικονομία της Χαλκιδικής και η ύπαρξη τους υποβοηθά – χωρίς να αποτελεί από μόνη της ικανή συνθήκη – την ανάπτυξη της μεταποίησης του νομού.

- **Δύο ισχυροί πόλοι τοπικής ανάπτυξης (Νέα Μουδανιά, Πολύγυρος).** Η παρουσία ενός ισχυρού εμπορικού κέντρου με αξιόλογες λιμενικές υποδομές και ενός κέντρου με ικανοποιητικές διοικητικές υποδομές. Αναλυτικότερα, ο Δήμος Νέων Μουδανιών με πληθυσμό 17.032 κατοίκους και σημαντική αναπτυξιακή δυναμική κατά τα τελευταία έτη, που αποτελεί το σημαντικότερο εμπορικό κέντρο του νομού και ένα από τα μεγαλύτερα λιμάνια στη Β. Ελλάδα. Ενώ ο Δήμος Πολυγύρου που είναι η πρωτεύουσα του Νομού, αποτελεί διοικητικό κέντρο (Έδρα της Νομαρχίας, Φορέων, Νοσοκομείο, Δικαστικό Μέγαρο κλπ)

Αδυναμίες

- **Συγκοινωνιακό δίκτυο.** Τα συγκοινωνιακά δίκτυα του νομού κρίνονται ανεπαρκή. Ο Νομός συνδέεται οδικά με τη Θεσσαλονίκη κυρίως μέσω των Εθνικών Οδών Θεσ/νίκης – Ν. Μουδανιών και Θεσ/νίκης – Πολυγύρου ενώ δεν υφίσταται σιδηροδρομικό και ακτοπλοϊκό δίκτυο παρά την εκτενή ακτογραμμή του νομού. Επιπλέον, το εσωτερικό οδικό δίκτυο του Νομού είναι σε κακή κατάσταση και με πολλές στροφές. Η στενότητα και η κλίση του εδάφους μεταξύ των ορεινών όγκων και της θάλασσας έχουν καταστήσει δυσχερή την αναβάθμιση των οδικών αξόνων.
- **Περιορισμένο μέγεθος της τοπικής αγοράς.** Το περιορισμένο πληθυσμιακό μέγεθος σε συνδυασμό με τη μικρή εμπορική κίνηση του νομού και τα διαφυγόντα κέρδη προς τις επιχειρήσεις της Θεσσαλονίκης αποτελούν τροχοπέδη για την περαιτέρω ανάπτυξη της τοπικής αγοράς.
- **Χαμηλό κατά κεφαλή ΑΕΠ και χαμηλός ρυθμός ανάπτυξης σε σχέση με τον εθνικό μέσο όρο.** Παρά τη βελτίωση των οικονομικών μεγεθών τα τελευταία έτη, το κατά κεφαλή ΑΕΠ του Νομού παραμένει σε χαμηλότερα επίπεδα από τη χώρα (74,1% του εθνικού μέσου όρου). Ο Νομός παρουσίασε την περίοδο 2000-2005 μικρότερη αύξηση του κατά κεφαλήν ΑΕΠ (0,2% ετησίως) από τη Χώρα (4%) και την Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας (2,7%).
- **Έλλειψη εξειδικευμένου ανθρώπινου δυναμικού.** Η έλλειψη εξειδικευμένου προσωπικού / ανθρώπινου δυναμικού αποτελεί σημαντικό μειονέκτημα, κυρίως σε

επαγγέλματα του τουριστικού τομέα, αλλά και σε τεχνικά επαγγέλματα (οικοδόμοι, υδραυλικοί κ.α.).

- **Ανεπαρκής χωροταξικός σχεδιασμός.** Βασικό πρόβλημα του Νομού, σύμφωνα με φορείς και επιχειρήσεις του Νομού, αποτελεί η έλλειψη χωροταξικού σχεδιασμού. Το γεγονός αυτό επηρεάζει σειρά παραμέτρων της ποιότητας ζωής των κατοίκων (κυκλοφοριακό πρόβλημα, ρύπανση, άναρχη δόμηση, ύπαρξη αυθαίρετων κτισμάτων) και της οικονομικής δραστηριότητας (έλλειψη βιομηχανικών ζωνών, σύγκρουση συμφερόντων στους κλάδους του τουρισμού, ενέργειας και βιομηχανίας).
- **Κυκλοφοριακή συμφόρηση κατά τους θερινούς μήνες.** Η ταχεία ανάπτυξη τόσο της παραθεριστικής κατοικίας, όσο και των τουριστικών καταλυμάτων του νομού αλλά και η αύξηση του μόνιμου πληθυσμού κατά τα τελευταία έτη σε συνδυασμό με την ελλιπή υλοποίηση δημόσιων επενδύσεων σε υποδομές κυρίως αναφορικά με το οδικό δίκτυο, έχουν οδηγήσει σε έντονο κυκλοφοριακό πρόβλημα που παρατηρείται κυρίως κατά τους θερινούς μήνες στους οδικούς άξονες που οδηγούν προς την Κασσάνδρα και τη Σιθωνία.

Ευκαιρίες

- **Περαιτέρω ανάπτυξη τουρισμού.** Εμπλουτισμός και Βελτίωση του τουριστικού προϊόντος με ταυτόχρονη επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου μέσω περαιτέρω ανάπτυξης του Θερινού Τουρισμού αλλά και του εναλλακτικού τουρισμού και του τουρισμού Σαββατοκύριακου καθ' όλη τη διάρκεια του έτους. Παρά τη σημαντική τουριστική ανάπτυξη της περιοχής, ο Νομός διαθέτει αρκετές αναξιοποίητες περιοχές με ιδιαίτερη φυσική ομορφιά που θα μπορούσαν να αποτελέσουν τομείς προσέλκυσης χειμερινού, συνεδριακού, φυσιολατρικού τουρισμού και αγροτουρισμού (κυρίως στην ορεινή-ανατολική Χαλκιδική). Επιπλέον σημαντικό ρόλο στην τουριστική δυναμική θα διαδραματίσει η αυξητική τάση του τουρισμού από την Ανατολική Ευρώπη (κυρίως από την Ρωσία).

- **Η αξιοποίηση και καλύτερη προβολή των ιστορικών και πολιτιστικών μνημείων του Νομού,** μπορεί να προσελκύσει υψηλού μορφωτικού επιπέδου τουρίστες και να προάγει τον τουρισμό με επίκεντρο τον πολιτισμό (π.χ. Άγιον Όρος, Σπήλαιο Πετραλώνων, Αρχαία Στάγαιρα, Αρχαία Όλυθος κλπ.).
- **Η αξιοποίηση της γεωγραφικής θέσης,** με σκοπό την ανάπτυξη του τουρισμού, την ανάπτυξη υπηρεσιών, επιχειρηματικών δραστηριοτήτων με δεδομένη τη γειννίαση με το δεύτερο μεγαλύτερο αστικό κέντρο της χ'ώρας.
- **Σημαντικά περιθώρια ανάπτυξης της παραθεριστικής κατοικίας.** Λόγω της γεωγραφικής θέσης, της μεγάλης ακτογραμμής και της ύπαρξης υποδομών, η Χαλκιδική προσφέρεται για τη δημιουργία παραθεριστικών οικισμών. Τα οικονομικά οφέλη που προκύπτουν από την ανάπτυξη παραθεριστικής κατοικίας αφορούν αφενός τον κλάδο της κατασκευαστικής δραστηριότητας κατά την περίοδο κατασκευής τους καθώς και τους κλάδους του εμπορίου, της εστίασης και της ψυχαγωγίας κατά την περίοδο διαμονής των παραθεριστών.
- **Η αξιοποίηση ευρωπαϊκών προγραμμάτων.** Η Χαλκιδική μπορεί να αξιοποιήσει τους πόρους από ευρωπαϊκά προγράμματα του Δ' ΚΠΣ για τη βελτίωση και την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων και την ανάπτυξη των εναλλακτικών μορφών τουρισμού.
- **Ανώτατη Εκπαίδευση.** Τα οφέλη της λειτουργίας του τμήματος «Τεχνολογία, Αλιεία & Υδατοκαλλιέργειες» που υπάγεται στο ΑΤΕΙ Θεσσαλονίκης στα Ν. Μουδανιά αν και περιορισμένα είναι πολλαπλά. Η δημιουργία νέων τμημάτων Α.Ε.Ι. ή/και Α.Τ.Ε.Ι. στη Χαλκιδική (προτάθηκε η δημιουργία τμήματος Τουριστικών Σπουδών λόγω και της φυσιογνωμίας του νομού) θα συμβάλει ουσιαστικά στην τόνωση της οικονομίας του νομού μέσω της βελτίωσης του μορφωτικού επιπέδου των κατοίκων, τη δημιουργία εισοδημάτων από τις δαπάνες φοιτητών που δεν προέρχονται από την περιοχή κλπ.

Απειλές

- **Κίνδυνος υποβάθμισης του περιβάλλοντος / καταστροφή φυσικών πόρων.** Η ανάπτυξη των δραστηριοτήτων στα πλαίσια του επαναπροσδιορισμού του παραγωγικού συστήματος και η οικοδομική και τουριστική δραστηριότητα, είναι δυνατό να δημιουργήσουν σειρά προβλημάτων στο περιβάλλον εάν δεν γίνει σωστός σχεδιασμός.
- **Ο έντονος τουριστικός ανταγωνισμός.** Ο αυξανόμενος ανταγωνισμός που υφίσταται και θα ενταθεί περισσότερο τόσο από άλλες περιοχές της Ελλάδας, οι οποίες διαθέτουν καλύτερες υποδομές και χαρακτηρίζονται πιο «τουριστικές», όσο και από χώρες χαμηλού κόστους αλλά με αναβαθμισμένο επίπεδο υπηρεσιών.
- **Ο αυξανόμενος ανταγωνισμός στη μεταποίηση** από χώρες με χαμηλότερο εργατικό κόστος. Η Χαλκιδική – όπως και γενικότερα η Β. Ελλάδα – έχει γνωρίσει παρατεταμένη κρίση στο μεταποιητικό τομέα τις τελευταίες δύο δεκαετίες από χώρες με χαμηλότερο κόστος εργασίας. Παρ’ όλα αυτά ο νομός συνεχίζει να διαθέτει αρκετές μικρού μεγέθους μεταποιητικές μονάδες.
- **Το νέο ανταγωνιστικό περιβάλλον των αγροτικών προϊόντων και η Κοινή Αγροτική Πολιτική.** Μέχρι πρόσφατα, η στήριξη των εισοδημάτων των αγροτών πραγματοποιούνταν, κυρίως, μέσω των επιδοτήσεων των τιμών και της παραγωγής, χωρίς να συμβάλλουν όμως στην αύξηση της ανταγωνιστικότητας των προϊόντων. Η αναθεώρηση της ΚΑΠ – όπου η ενιαία εισοδηματική ενίσχυση των αγροτών θα συνδέεται με την προστασία του περιβάλλοντος και την τήρηση προτύπων υγιεινής και ποιότητας, ανεξαρτήτως του είδους της παραγωγής – και οι διαφαινόμενες εξελίξεις στον Π.Ο.Ε.¹ εκτιμάται ότι θα αυξήσουν τον ανταγωνισμό στα αγροτικά προϊόντα.

¹ Π.Ο.Ε. : Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου (αγγλ. : W.T.O. : World Trade Organization), www.wto.org

5.2. Κλάδοι και Προϋποθέσεις Ανάπτυξης

Όπως διαπιστώθηκε σε προηγούμενες ενότητες της μελέτης, σε σχέση με τη χώρα, η οικονομική δραστηριότητα της Χαλκιδικής κατευθύνεται περισσότερο στον πρωτογενή και τον τριτογενή τομέα και λιγότερο στο δευτερογενή. Τα τελευταία έτη όμως, ο τριτογενής αυξήθηκε σε βάρος του δευτερογενή και του πρωτογενή όσον αφορά τη συμβολή στο Ακαθάριστο Προϊόν του Νομού και την απασχόληση.

Στον παρακάτω πίνακα, απεικονίζονται οι κλάδοι, η ανταγωνιστικότητα και η δυναμική τους (αναλυτικά έχουν παρουσιαστεί στο Κεφ. 3) με τη χρήση των ακόλουθων δεικτών:

- Συντελεστής Εγκατάστασης: βαρύτητα του κλάδου στο Νομό σε σχέση με αυτή του κλάδου στη Χώρα
- Δείκτης Παραγωγικότητας: αναλογία της παραγωγικότητας του κλάδου στο Νομό προς την παραγωγικότητα του κλάδου στη Χώρα
- Δείκτης Εθνικών Προοπτικών: διαφορά της ανάπτυξης του κλάδου προς την ανάπτυξη της εθνικής οικονομίας, σε μία περίοδο
- Δείκτης Περιφερειακής Ανταγωνιστικότητας: διαφορά της ανάπτυξης του κλάδου στο Νομό προς την ανάπτυξη του κλάδου στη Χώρα, σε μία περίοδο

Η σειρά με την οποία εμφανίζονται οι κλάδοι είναι σύμφωνα με το μερίδιο τους στη συνολική οικονομία του Νομού:

Πίνακας 5.2.1
Ανάλυση Δυναμικών Κλάδων

ΚΛΑΔΟΙ	Δείκτης			
	Εθνικών Προοπτικών 2000 - 2005	Περιφερειακής Αναγωνιστι- κότητας 2000 - 2005	Συντελεστής Εγκατάστασης 2005	Αναλογίας Παραγωγικότητας 2001
Ξενοδοχεία και εστιατόρια	↑	↓	↑	↑
Κατασκευές	↑	↓	↑	↑
Διαχείριση ακίνητης περιουσίας, εκμίσθωση και επιχ/τικές δραστηριότητες	↓	↑	↓	↓
Χονδρικό και λιανικό εμπόριο, επισκευές αυτοκινήτων, μοτοσυκλετών και ειδών οικιακής	↓	↓	↓	↓
Γεωργία, κτηνοτροφία, δάση	↓	↑	↑	↑
Εκπαίδευση	↑	↑	↑	↑
Δημόσια διοίκηση, άμυνα και υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση	↑	↓	↓	↑
Χρηματοπιστωτική διαμεσολάβηση	↓	↓	↑	↑
Μεταποίηση	↑	↓	↓	↓
Υγεία και κοινωνική μέριμνα	↑	↓	↓	↑
Μεταφορές, αποθήκευση, επικοινωνίες	↑	↓	↓	↓
Άλλες κοινωνικές και προσωπικές δραστηριότητες	↑	↓	↓	↓
Ηλεκτρισμός, φυσικό αέριο και ύδρευση	↓	↑	↓	↑
Μεταλλεία, ορυχεία	↓	↓	↑	↓
Ίδιωτικά νοικοκυριά με απασχολούμενο προσωπικό	↑	↑	↑	↑
Αλιεία	↓	↑	↑	↓

Στη συνέχεια εξετάζονται κάποιοι βασικοί τομείς και κλάδοι της οικονομικής δραστηριότητας, συνοψίζοντας τα συμπεράσματα από τις αναλύσεις των κλάδων που πραγματοποιήθηκαν στο Κεφ. 3, τις απόψεις των φορέων και των επιχειρήσεων που παρουσιάζονται στο Κεφ. 4 καθώς και τις ευρύτερες εξελίξεις στην οικονομία. Επίσης παρουσιάζονται οι βασικές προϋποθέσεις για την ανάπτυξη των τομέων και κλάδων αυτών.

Πρωτογενής τομέας

Όλοι οι επιμέρους κλάδοι του πρωτογενή τομέα περιλαμβάνοντας τη γεωργία, την κτηνοτροφία, την αλιεία, τα ορυχεία και τη δασοκομία έχουν σημαντική παρουσία στη Χαλκιδική, αλλά αρνητικές προοπτικές σε εθνικό και τοπικό επίπεδο. Η αναμενόμενη συρρίκνωση της απασχόλησης στον τομέα αυτό θα επιφέρει αρνητικές οικονομικές και δημογραφικές επιπτώσεις σε ορισμένες περιοχές του Νομού κυρίως τις βόρειες - ορεινές, που δεν έχουν σημαντικά πλεονεκτήματα στην ανάπτυξη άλλων δραστηριοτήτων. Οι περιοχές που εξαρτώνται από αυτούς τους κλάδους θα πρέπει να κατευθυνθούν:

- στην αύξηση της προστιθέμενης αξίας από τα προϊόντα αυτά με την επεξεργασία και συσκευασία τους
- στη βελτίωση και τυποποίηση της ποιότητας των προϊόντων με σκοπό τη γεωγραφική αναγνώριση τους (Ονομασία Προέλευσης)
- στη δημιουργία οργανωμένων μονάδων με μεγαλύτερο μέγεθος και σύγχρονες μεθόδους παραγωγής (δημιουργώντας με αυτό τον τρόπο οικονομίες κλίμακας)
- στην αναδιάρθρωση των καλλιεργειών σε νέα προϊόντα που αξιοποιούν τις αλλαγές στις προτιμήσεις των καταναλωτών (όπως τα βιολογικά προϊόντα) ή τις ευκαιρίες από άλλους τομείς (όπως τα βιοκαύσιμα)

Η υποστήριξη της πολιτείας και φορέων του Νομού μπορεί να εστιάσει στα ακόλουθα:

- Συντονισμός παραγωγών πρωτογενούς τομέα για την ίδρυση από κοινού μονάδων μεταποίησης
- Προώθηση συνεργασίας παραγωγών α΄ υλών (γεωργών και κτηνοτρόφων) με γεωπόνους και κτηνιάτρους
- Έλεγχος της τήρησης των κανόνων για την ποιότητα, υγιεινή και προέλευση των προϊόντων.
- Προγράμματα κατάρτισης και πληροφόρησης για τη μεταφορά τεχνογνωσίας
- Προώθηση ονομασίας προέλευσης ή / και γεωγραφικής ένδειξης για τα προϊόντα του Νομού
- Οργανωμένη προβολή των προϊόντων του Νομού στις αγορές της Ελλάδας και του εξωτερικού.

Μεταποίηση

Η μεταποίηση είναι ένας κλάδος το μερίδιο του οποίου στην οικονομία στις περισσότερες ανεπτυγμένες οικονομίες, όπως και στην Ελλάδα, φθίνει προς όφελος των υπηρεσιών. Το μερίδιο της Μεταποίησης στο σύνολο των υπό εξέταση κλάδων είναι χαμηλό στη Χαλκιδική σε σχέση με την υπόλοιπη χώρα. Ωστόσο, το 38% των βιομηχανικών επιχειρήσεων του δείγματος εκτιμούν ότι οι πωλήσεις τους κατά το 2008 θα είναι αυξημένες έναντι του 2007 και επίσης ο τομέας της μεταποίησης εμφανίζεται τέταρτος σημαντικότερος αναφορικά με τις μελλοντικές δυνατότητες εξέλιξης / ανάπτυξης του βάσει των απόψεων των επιχειρηματιών. Αντίθετα, οι φορείς που ρωτήθηκαν ήταν σε μεγάλο βαθμό επιφυλακτικοί απέναντι στις προοπτικές του κλάδου της μεταποίησης και τη σκοπιμότητα επενδύσεων σε βιομηχανίες στην περιοχή της Χαλκιδικής.

Η ανάλυση δυναμικών κλάδων δείχνει ότι η Χαλκιδική δεν είναι ανταγωνιστική περιοχή στη μεταποίηση, με χαμηλή παραγωγικότητα, περιορισμένη βαρύτητα του κλάδου στην οικονομία και έλλειψη δυναμικής. Ωστόσο, η ύπαρξη σημαντικού πρωτογενή τομέα και πλουτοπαραγωγικών πηγών, η κοντινή απόσταση από τη δεύτερη μεγαλύτερη αγορά της Ελλάδας (Θεσσαλονίκη), τους οδικούς άξονες ΠΑΘΕ και Εγνατία Οδός και τη σημαντική βιομηχανική περιοχή της Θεσσαλονίκης, η εύκολη πρόσβαση σε λιμάνια, και στο αεροδρόμιο «Μακεδονία» της Θεσσαλονίκης είναι ένας συνδυασμός πλεονεκτημάτων για τη Χαλκιδική που δεν συναντάται σε πολλές περιοχές της Ελλάδας.

Συγκεκριμένες περιοχές, και ειδικότερα η βορειοδυτική περιοχή της Χαλκιδικής, έχουν τη δυνατότητα, να αποτελέσουν ένα βιομηχανικό cluster για την Ελλάδα. Προϋποθέσεις είναι:

- Ανάπτυξη κλάδων μεταποίησης που χαρακτηρίζονται από ένταση κεφαλαίου και τεχνολογίας και αξιοποιούν εξειδικευμένο ανθρώπινο δυναμικό. Η πολιτεία μπορεί να υποστηρίξει τον αναπροσανατολισμό των επιχειρήσεων με την παροχή των κατάλληλων κινήτρων για επενδύσεις.

- Εξειδίκευση των επιχειρήσεων που εντάσσονται σε κλάδους μεσαίας ή χαμηλής τεχνολογίας σε επιμέρους προϊόντα στα οποία μπορούν να αποκτήσουν ένα συγκριτικό πλεονέκτημα απέναντι σε χώρες χαμηλού κόστους εργασίας, δίνοντας έμφαση στην υψηλή ποιότητα ή τις αυτοματοποιημένες γραμμές παραγωγής ή την εξειδικευμένη εργασία.
- Αξιοποίηση των δυνατοτήτων συνεργασίας των τοπικών επιχειρήσεων με το υφιστάμενο τμήμα ΤΕΙ για έρευνα και ανάπτυξη
- Προγράμματα κατάρτισης του ανθρώπινου δυναμικού σε ανερχόμενους κλάδους και ειδικότητες.
- Χωροταξικός σχεδιασμός με την αναβάθμιση του Βιομηχανικού Πάρκου Λακκώματος ή / και ίδρυση νέου Βιομηχανικού Πάρκου.
- Προσέλκυση ξένων επενδύσεων με την κατάλληλη προβολή των πλεονεκτημάτων του Νομού καθώς και με την παροχή κινήτρων από την πλευρά της Πολιτείας.
- Βελτίωση του οδικού δικτύου προς τη Θεσσαλονίκη και των συνδέσεων του νομού με την Εγνατία Οδό και παράλληλη βελτίωση των λιμενικών υποδομών.
- Μέριμνα για τη διαχείριση των βιομηχανικών αποβλήτων και εκπομπών σύμφωνα με τους κανόνες προστασίας του περιβάλλοντος ώστε να μη δημιουργείται πρόβλημα σε άλλους κλάδους / εξωτερικές αντιοικονομίες.

Η βασικότερη προϋπόθεση είναι ο προσδιορισμός συγκεκριμένων περιοχών για την εγκατάσταση βιομηχανιών. Μία οριοθετημένη βιομηχανική περιοχή αποφεύγει συγκρούσεις με άλλες δραστηριότητες, παρέχει υποδομές και περιορίζει το κόστος και το χρόνο των γραφειοκρατικών διαδικασιών για την ίδρυση και την εγκατάσταση μιας νέας μονάδας (άδειες, βιομηχανικό ρεύμα, κλπ). Παράλληλα συγκεντρώνει πελάτες και προμηθευτές και διευκολύνει τη δημιουργία δικτύων ομοειδών ή/και συμπληρωματικών επιχειρήσεων (clusters). Η διεθνής εμπειρία έχει δείξει πως τέτοια δίκτυα παρέχουν τις κατάλληλες συνθήκες για την ανάπτυξη ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων με τους ακόλουθους τρόπους:

- την τυποποίηση της ποιότητας σε όλη την εφοδιαστική αλυσίδα
- την εμπάθυνση και καλύτερη αξιοποίηση της καμπύλης εμπειρίας (learning curve)

- την από κοινού επίλυση προβλημάτων και προώθηση προϊόντων
- την ανάπτυξη καινοτόμων διαδικασιών, προϊόντων και υπηρεσιών.

Σε άλλες περιοχές της Χαλκιδικής, η απόσταση από τις αγορές και τα σημαντικότερα πλεονεκτήματα άλλων κλάδων δεν καθιστούν ευνοϊκό το περιβάλλον για τη βιομηχανία. Δυνατότητες υπάρχουν στην τυποποίηση και συσκευασία αγροτικών προϊόντων, με προϋποθέσεις την εισαγωγή σύγχρονων μεθόδων παραγωγής και μάρκετινγκ, καθώς και την προστασία της ονομασίας προέλευσης. Σημειώνεται ότι ο κλάδος τροφίμων και ποτών έχει υψηλά πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα στην υπόλοιπη οικονομία.

Επίσης, ένας κλάδος με σημαντική παρουσία σε ορισμένες περιοχές είναι η εξόρυξη μεταλλικών ορυκτών (Κοιτάσματα Χρυσού / Αργύρου / Μολύβδου / Ψευδαργύρου / Χαλκού Ανατολικής Χαλκιδικής) αλλά και η εξόρυξη και επεξεργασία μη μεταλλικών ορυκτών (μάρμαρο, πέτρα, χαλίκι) λόγω της ύπαρξης της α' ύλης που θα πρέπει όμως να λαμβάνει μέριμνα για το περιβαλλοντικό κόστος .

Τουρισμός

Ο τουρισμός έχει σημαντικές δυνατότητες στο Νομό τόσο αναφορικά με την ενδυνάμωση του κλασσικού τύπου θερινού τουρισμού όσο και με την ανάπτυξη του χειμερινού τουρισμού και του αγροτουρισμού. Οι προοπτικές εστιάζονται κυρίως στη Νότια, στη Δυτική και την Ανατολική Χαλκιδική που ήδη διαθέτουν πληθώρα τουριστικών καταλυμάτων αλλά και στα βόρεια - ορεινά τμήματα του νομού που υπάρχει φυσικός και πολιτιστικός πλούτος κυρίως αναφορικά με εναλλακτικές μορφές τουρισμού. Η εκτεταμένη ακτογραμμή και οι πολλές παραλίες είναι τα βασικότερα πλεονεκτήματα του Νομού για το θερινό τουρισμό. Επιπλέον, υπάρχουν δυνατότητες και για μορφές εναλλακτικού τουρισμού (ιαματικός, ορειβατικός – trekking, θρησκευτικός και αγροτουρισμός). Τέλος, λόγω της σχετικά καλής δυτικής οδικής πρόσβασης και της εγγύτητας του αεροδρομίου «Μακεδονία», περιορίζεται σημαντικά ο χρόνος και το κόστος μεταφοράς, διευκολύνοντας τους επισκέπτες της Χαλκιδικής.

Στα αρνητικά σημεία είναι η άναρχη δόμηση πολλών περιοχών, κυρίως στη Δυτική Χαλκιδική (παραλιακό τόξο από Νέα Ηράκλεια ως Ν. Μουδανιά), η πυκνή δόμηση

κυρίως χωριών της Κασσάνδρας, η έλλειψη τουριστικών υποδομών ή / και η χαμηλή σε ορισμένες περιπτώσεις ποιότητα τους. Επίσης, περιοχές της Χαλκιδικής με σημαντικά φυσικά πλεονεκτήματα στον τουρισμό έχουν σημαντική απόσταση από αεροδρόμιο και ανεπαρκές τοπικό οδικό δίκτυο (Ιερισσός, Ουρανούπολη, Σιθωνία κ.ά).

Σημειώνεται ότι ο κλάδος των ξενοδοχείων και εστιατορίων παρουσιάζει αναπτυξιακή δυναμική σε εθνικό και τοπικό επίπεδο και ικανοποιητική παρουσία στο Νομό. Υπάρχουν δυνατότητες για περαιτέρω ανάπτυξη (κάτι στο οποίο συμφωνούν και οι τοπικοί φορείς και επιχειρήσεις) καθώς και για αύξηση της απόδοσης ανά επισκέπτη.

Οι κύριες προτάσεις που θα υποστηρίξουν την ανάπτυξη του κλάδου είναι οι εξής:

- Βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών από τις επιχειρήσεις του κλάδου με έμφαση στον εκσυγχρονισμό των εγκαταστάσεων, το υψηλό επίπεδο εξυπηρέτησης και το μάρκετινγκ
- Αναβάθμιση των τουριστικών υποδομών (οδικό δίκτυο, πεζοδρόμια, οργάνωση παραλίων, μαρίνες, γήπεδα γκολφ κλπ.)
- Προβολή και διαφήμιση της Χαλκιδικής ως τουριστικού προορισμού από τους τοπικούς φορείς
- Συντήρηση και αναστήλωση πολιτιστικών μνημείων
- Ολοκληρωμένη Υγειονομική Διαχείριση των αποβλήτων και απορριμμάτων
- Τήρηση των ελεγκτικών μηχανισμών για την αποφυγή λειτουργίας παράνομων καταλυμάτων
- Χωροταξικός σχεδιασμός ώστε να μην αναμιγνύονται βιομηχανικές και τουριστικές περιοχές και να μην υπάρχει άναρχη και υπερβολική δόμηση.
- Βελτίωση του οδικού δικτύου στο εσωτερικό του Νομού και στην πρόσβαση με την Εγνατία Οδό και τη Θεσσαλονίκη. Επίσης, πρόβλεψη για την επάρκεια των θέσεων στάθμευσης σε κάποιες περιοχές με έντονη κίνηση.
- Ίδρυση Τμήματος ΤΕΙ Τουριστικών Επαγγελμάτων.

Παραθεριστική και μόνιμη κατοικία

Η Χαλκιδική διαθέτει σημαντικές δυνατότητες για την ανάπτυξη οικισμών παραθεριστικών κατοικιών λόγω της γειννίασης της με τη Θεσσαλονίκη – που διευκολύνει την πρόσβαση για το Σαββατοκύριακο – αλλά και τις γειτονικές Βαλκανικές Χώρες. Οι περιοχές της Χαλκιδικής με το μεγαλύτερο πλεονέκτημα είναι οι νότιες και δυτικές παράκτιες περιοχές, οι ανατολικές παράκτιες περιοχές αλλά και ο ορεινός όγκος του Χολομώντα που ενδείκνυται για εναλλακτικό / χειμερινό τουρισμό και αγροτουρισμό.

Ένα άλλο συναφές μοντέλο που στην Ελλάδα δεν έχει ακόμη αναπτυχθεί αλλά στο μέλλον έχει δυνατότητες όπως δείχνουν και αντίστοιχα παραδείγματα από το εξωτερικό (Ισπανία, Φλόριντα – ΗΠΑ) είναι η ανάπτυξη μόνιμης ή εποχιακής κατοικίας για συνταξιούχους (με αγορές στόχους τις χώρες της Β. Ευρώπης και τη Ρωσία). Οι λόγοι που παρουσιάζει προοπτική το μοντέλο αυτό είναι η γήρανση του πληθυσμού, η χαλάρωση των οικογενειακών δεσμών, η βελτίωση των εισοδημάτων και της υγείας των ηλικιωμένων και οι αυξημένες απαιτήσεις για ποιότητα ζωής που δεν είναι σε θέση να προσφέρουν τα μεγάλα αστικά κέντρα.

Η ανάπτυξη της παραθεριστικής κατοικίας μπορεί να ωφελήσει πολλούς κλάδους όπως η οικοδομική δραστηριότητα στο στάδιο της κατασκευής, το real estate για αγοραπωλησίες / διαχείριση ακινήτων αλλά και μέσω των δαπανών των παραθεριστών, του εμπορίου, της ψυχαγωγίας, των εστιατορίων, των υπηρεσιών υγείας, καλοπισμού κλπ. καθώς και συντήρησης, υποστήριξης και επισκευής των κατοικιών.

Από την άλλη πλευρά οι παραθεριστικές κατοικίες μπορούν να επιφέρουν αρνητικές συνέπειες με την υπερφόρτωση των υποδομών (οδικό δίκτυο, θέσεις στάθμευσης, διαχείριση αποβλήτων και απορριμμάτων, υγεία, ενέργεια και ύδρευση) και την αύξηση του κόστους γης και των ενοικίων με αποτέλεσμα την απομάκρυνση άλλων δραστηριοτήτων και των μόνιμων κατοίκων. Επιπλέον, όπως και ο τουρισμός, η παραθεριστική κατοικία ενισχύει την εποχικότητα στην οικονομική δραστηριότητα και στη χρήση των υποδομών.

Η κύρια προϋπόθεση για την ανάπτυξη της παραθεριστικής και μόνιμης κατοικίας ελαχιστοποιώντας τις αρνητικές επιδράσεις είναι ο σωστός χωροταξικός σχεδιασμός.

Ειδικότερα, πρέπει να ληφθεί μέριμνα για τα εξής:

- Διάκριση οικιστικών περιοχών από περιοχές όπου θα αναπτυχθούν άλλες δραστηριότητες
- Πάταξη της αυθαίρετης δόμησης και τήρηση κανόνων σε συντελεστές κάλυψης και δόμησης ώστε να υπάρχει αραιή δόμηση
- Μέριμνα για την προστασία ελεύθερων και δημόσιων χώρων όπως προστασία δασικών εκτάσεων, ελεύθερη πρόσβαση στις παραλίες, μέριμνα για πάρκα, χώρους στάθμευσης, πεζοδρόμια, δρόμους, εμπορικές περιοχές, δημόσιες υπηρεσίες, κλπ.
- Πρόβλεψη για την αισθητική των οικισμών
- Βελτίωση υποδομών στις υφιστάμενες συγκοινωνίες και δημιουργία νέων (δημιουργία προαστιακού σιδηρόδρομου, ακτοπλοϊκής συγκοινωνίας)

Υπηρεσίες

Οι υπηρεσίες πέραν του τουρισμού, συμβάλουν σημαντικά στην οικονομική δραστηριότητα στη Χαλκιδική. Μάλιστα ορισμένες υπηρεσίες όπως η εκπαίδευση, η Διαχείριση ακίνητης περιουσίας και λοιπές επιχειρηματικές δραστηριότητες, οι μεταφορές, οι επικοινωνίες κ.α. παρουσίασαν υψηλούς ρυθμούς αύξησης της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας τους και αύξησαν τα μερίδια τους αναφορικά με τη συμβολή τους στην οικονομία της Χαλκιδικής.

Ωστόσο, η κοντινή απόσταση από τη Θεσσαλονίκη που είναι πλεονέκτημα σε άλλες δραστηριότητες μπορεί να είναι μειονέκτημα για τις υπηρεσίες όπως άλλωστε επισημάνθηκε από πολλές επιχειρήσεις που συμμετείχαν στην έρευνα.

Οι υπηρεσίες ως τομέας διαθέτουν θετικές προοπτικές με ταχύτερη ανάπτυξη σε εθνικό και τοπικό επίπεδο από το σύνολο της οικονομίας και παρουσιάζουν μεγάλη αύξηση της απασχόλησης τόσο σε απόλυτους αριθμούς όσο και ως μερίδιο στο σύνολο των εργαζομένων. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι δεν αντιμετωπίζουν στον ίδιο βαθμό τον

ανταγωνισμό από χώρες με χαμηλό κόστος εργασίας καθώς οι περισσότερες υπηρεσίες από τη φύση τους δεν είναι εμπορεύσιμες διεθνώς γιατί απαιτούν τη φυσική παρουσία του εργαζόμενου που παρέχει την υπηρεσία και του πελάτη που εξυπηρετείται στον ίδιο τόπο. Οι κυριότερες εξαιρέσεις, με υψηλό βαθμό εμπορευσιμότητας και διεθνούς ανταγωνισμού, είναι ο τουρισμός και οι μεταφορές, κλάδοι ωστόσο, που η χώρα μας διαθέτει ισχυρά ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα. Σε κάθε περίπτωση, ο τομέας των υπηρεσιών είναι σε γενικές γραμμές εντάσεως εργασίας, δημιουργώντας πολλές θέσεις απασχόλησης.

Η υποστήριξη του τομέα των υπηρεσιών από την πολιτεία μπορεί να πραγματοποιηθεί έμμεσα, με τις κατάλληλες επενδύσεις σε υποδομές, τον περιορισμό της γραφειοκρατίας, την ενίσχυση της εκπαίδευσης και τον κατάλληλο χωροταξικό σχεδιασμό. Επίσης, οι επιχειρήσεις θα πρέπει να κατευθυνθούν στον εκσυγχρονισμό της οργάνωσης και τεχνολογικής τους υποδομής, την τυποποίηση και βελτίωση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών τους και σε συγχωνεύσεις με στόχο την επίτευξη οικονομιών κλίμακας.

Η Χαλκιδική έχει δυνατότητες ανάπτυξης των ακόλουθων κλάδων:

- σε υπηρεσίες προς άλλες επιχειρήσεις όπως λογιστική, μηχανογραφική, συμβουλευτική υποστήριξη, διαφήμιση, κλπ. Σε αυτούς τους κλάδους Τα Ν. Μουδανιά και ο Πολύγυρος έχουν τα σημαντικότερα πλεονεκτήματα όντας τα δύο αστικά κέντρα της Χαλκιδικής.
- σε υπηρεσίες προς τους μόνιμους και εποχιακούς κατοίκους καθώς και τους επισκέπτες όπως το λιανικό εμπόριο και η ψυχαγωγία. Αυτοί οι κλάδοι μπορούν να αναπτυχθούν στο σύνολο της Χαλκιδικής και κυρίως σε περιοχές με υψηλό βαθμό τουρισμού και παραθεριστικής κατοικίας.
- στον κλάδο υγείας· λόγω της γήρανσης του πληθυσμού θα αυξηθούν οι ανάγκες για περίθαλψη και κοινωνική μέριμνα.
- στην έρευνα και ανάπτυξη, σε συνεργασία με το ΤΕΙ Θεσσαλονίκης και τα άλλα γειτονικά Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα της Θεσσαλονίκης (Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, Διεθνές Πανεπιστήμιο) και τις βιομηχανικές επιχειρήσεις της περιοχής

- στις μεταφορές και στην αποθήκευση, υπό την προϋπόθεση της βελτίωσης των οδικών και λιμενικών υποδομών. Σημειώνεται ότι η Χαλκιδική υπολείπεται έναντι της χώρας σε αυτόν τον κλάδο τόσο στη βαρύτητα που έχει στην οικονομία όσο και στην παραγωγικότητα του.
- στις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες προς ιδιώτες και επιχειρήσεις, κλάδος στον οποίο η Χαλκιδική υπολείπεται έναντι της χώρας
- σε υπηρεσίες που συνδέονται με τον τουρισμό όπως η ενοικίαση αυτοκινήτων, τα ταξιδιωτικά πρακτορεία και οι επιβατικές μεταφορές

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

Παράρτημα 1 : Ερωτηματολόγια Φορέων

Παράρτημα 2 : Μεθοδολογία Υπολογισμού Δεικτών Στάθμισης

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1 – ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑ

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΠΡΟΣ ΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

Επιχείρηση:.....

Τομέας ⁽¹⁾: Κλάδος ⁽²⁾:

Διευθύνων Σύμβουλος/Διαχειριστής.....

Τηλ:.....Φαξ:..... E-mail.....

(1): Τομέας : Βιομηχανία, Εμπόριο, Υπηρεσίες, Τουρισμός

(2): Κλάδος : π.χ. είδη διατροφής, είδη ένδυσης, ξενοδοχεία κλπ.

Α. Στοιχεία, Στόχοι και Προοπτικές της Επιχείρησής σας

A1. Ποια είναι η βασική δραστηριότητα της επιχείρησής σας;
(αναφέρατε π.χ. προϊόντα, προσφερόμενες υπηρεσίες κλπ)

A2. Αναφέρατε τον αριθμό των απασχολουμένων στην επιχείρησή σας κατά το 2008, ανά κατηγορία:

Κατηγορίες	Αριθμός απασχολουμένων	
	Μόνιμοι	Εποχιακοί
Σύνολο απασχολουμένων (2008)		
Απόφοιτοι Δημοτικού		
Απόφοιτοι Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης		
Απόφοιτοι Τριτοβάθμιας εκπαίδευσης		
Κάτοχοι μεταπτυχιακού ή διδακτορικού τίτλου		
Εργαζόμενοι που χρησιμοποιούν Η/Υ		

A3. Αναφέρατε τον αριθμό του προσωπικού που απασχολείτε στις εγκαταστάσεις σας, ανά **δήμο** του Νομού.

	Δήμος	Αριθμός απασχολουμένων	
		Μόνιμοι	Εποχιακοί
1	Αρναίας		
2	Ανθεμούντα		
3	Ζερβοχωρίων		
4	Τρίγλιας		
5	Τορώνης		
6	Σταγίρων – Ακάνθου		
7	Σιθωνίας		
8	Πολυγύρου		
9	Παναγίας		
10	Παλλήνης		
11	Ορμύλιας		
12	Μουδανίων		
13	Κασσάνδρας		
14	Καλλικράτειας		
15	Εκτός Νομού		

A4. Οι πωλήσεις της επιχείρησής σας το 2008 αναμένετε να είναι; (έναντι του 2007).

1	Αυξημένες	
2	Στάσιμες	
3	Μειωμένες	
4	Δεν γνωρίζω	

A5. Ο μέσος ετήσιος αριθμός ατόμων που θα απασχολήσει η επιχείρησή σας το 2009 αναμένετε να είναι; (έναντι του 2008)

1	Αυξημένος	
2	Στάσιμος	
3	Μειωμένος	
4	Δεν γνωρίζω	

A6. Οι επενδύσεις παγίου κεφαλαίου της επιχείρησής σας τα προσεχή 2 έτη αναμένετε να είναι; (έναντι της περιόδου 2007-2008).

1	Αυξημένες	
2	Στάσιμες	
3	Μειωμένες	
4	Δεν γνωρίζω	

A7. Οι βασικές προτεραιότητες (στόχοι) της επιχείρησής σας κατά την επόμενη τριετία θα είναι: (σημειώστε τρεις στόχους με σειρά προτεραιότητας 1, 2, 3 όπου 1= πρώτος στόχος)

	Προτεραιότητα /στόχος	Βαθμός
1	Η βελτίωση της ποιότητας των προϊόντων / υπηρεσιών	
2	Η αύξηση της παραγωγικότητας μέσω επενδύσεων σε νέες τεχνολογίες	
3	Η αύξηση της παραγωγικότητας μέσω βελτίωσης του ανθρωπίνου κεφαλαίου της επιχείρησης (εξειδικευμένο προσωπικό)	
4	Η αύξηση της παραγωγικότητας μέσω αναδιάρθρωσης της λειτουργίας της επιχείρησης	
5	Η επέκταση των εγκαταστάσεων με την ίδια δραστηριότητα	
6	Η επέκταση σε άλλες δραστηριότητες	
7	Η προσπάθεια αύξησης ή ανάπτυξης των πωλήσεων και προς άλλες περιοχές της ελληνικής επικράτειας	
8	Η προσπάθεια αύξησης ή ανάπτυξης των πωλήσεων προς τις βαλκανικές χώρες	
9	Άλλη προτεραιότητα / στόχος (αναφέρατε)	

B. Πλεονεκτήματα – Μειονεκτήματα που σας προσφέρει ο Νομός

- B1. Τα σημαντικότερα **πλεονεκτήματα (δυνατά σημεία)** που σας προσφέρει η οικονομική σας δραστηριοποίηση στο Ν. Χαλκιδικής είναι:
(σημειώστε **τρία** πλεονεκτήματα με σειρά προτεραιότητας 1, 2, 3 όπου 1= το πλέον σημαντικό κατά την γνώμη σας)

	Πλεονέκτημα / Δυνατό σημείο	Βαθμός
1	Η εύρεση καταρτισμένου – εξειδικευμένου ανθρώπινου δυναμικού	
2	Ο φυσικός πλούτος (καλλιεργήσιμες εκτάσεις, νερά, δάση, βοσκοτόπια, αλιεία)	
3	Η επάρκεια του οδικού δικτύου	
4	Η επάρκεια του ακτοπλοϊκού δικτύου	
5	Η αξιόλογη πολιτιστική κληρονομιά (μνημεία, αρχαιολογικοί χώροι, μουσεία)	
6	Είναι Τουριστικός Προορισμός	
7	Οι δυνατότητες εναλλακτικού τουρισμού (π.χ. θρησκευτικός, ιαματικός, rafting, trekking, κλπ)	
8	Οι δυνατότητες παραθεριστικής κατοικίας	
9	Η οργάνωση και λειτουργία της τοπικής αυτοδιοίκησης	
10	Ο σωστός χωροταξικός σχεδιασμός	
11	Η γειννίαση με τη Θεσσαλονίκη	
12	Η γειννίαση με βαλκανικές χώρες	
13	Η παροχή αναπτυξιακών κινήτρων από το κράτος και την ΕΕ	
14	Άλλο πλεονέκτημα (προσδιορίστε)	

- B2. Τα σημαντικότερα **μειονεκτήματα (αδύνατα σημεία)** από την οικονομική σας δραστηριοποίηση στο Ν. Χαλκιδικής είναι:
(σημειώστε **τρία** μειονεκτήματα με σειρά προτεραιότητας 1, 2, 3 όπου 1= το πλέον σημαντικό μειονέκτημα κατά την γνώμη σας)

	Μειονέκτημα / Αδύνατο σημείο	Βαθμός
1	Το υψηλό εργατικό κόστος ή έλλειψη εξειδικευμένου ανθρώπινου δυναμικού	
2	Το υψηλό κόστος ή έλλειψη συγκεκριμένων πρώτων υλών	
3	Η υποβάθμιση του περιβάλλοντος	
4	Το περιορισμένο μέγεθος της τοπικής αγοράς	
5	Το ανεπαρκές οδικό δίκτυο	
6	Το ανεπαρκές ακτοπλοϊκό δίκτυο	
7	Προβλήματα οξυμένου ανταγωνισμού με αρκετές ομοειδείς επιχειρήσεις	
8	Προβλήματα αθέμιτου ανταγωνισμού από παραοικονομικές δραστηριότητες (π.χ. τουριστικά καταλύματα μη δηλωμένα)	
9	Η απουσία ή ανεπάρκεια αναπτυξιακών κινήτρων εκ μέρους του κράτους ή και της ΕΕ	
10	Η δυσλειτουργία της τοπικής αυτοδιοίκησης	
11	Η υπερκορεσμένη δόμηση (έλλειψη χωροταξικού σχεδιασμού)	
12	Άλλο μειονέκτημα (προσδιορίστε)	

- B3. Αναφέρατε συνοπτικά τα κυριότερα προβλήματα που αντιμετωπίζει ο κλάδος σας στο Νομό Χαλκιδικής:

Προβλήματα	
1	
2	
3	

Γ. Ανάπτυξη Επιχειρηματικότητας

- Γ1. Σε ποιους κλάδους δραστηριότητας θεωρείτε ότι υπάρχουν σημαντικά περιθώρια επιχειρηματικής δράσης στη Χαλκιδική τα επόμενα έτη;

	Κλάδος
1	
2	
3	
4	

Όπου Κλάδος= π.χ. παραγωγή ή εμπόριο ειδών διατροφής, χειμερινός τουρισμός, εκμετάλλευση εστιατορίων κλπ.

- Γ2. Σε ποιον από τους παρακάτω τομείς θα πρέπει να ενισχυθεί η υποδομή της οικονομίας της Χαλκιδικής μέσω αναπτυξιακών προγραμμάτων; (σημειώστε **τρεις** τομείς με σειρά προτεραιότητας 1,2,3, όπου 1=ο πλέον σημαντικός κατά τη γνώμη σας κλπ).

	Τομέας	Βαθμός
1	Εκπαίδευση	
2	Υγεία	
3	Δίκτυα παροχής τεχνικών και οικονομικών πληροφοριών και συμβουλών	
4	Αρδευτικά έργα	
5	Βιολογικός καθαρισμός	
6	Οδικά δίκτυα	
7	Λιμενικές εγκαταστάσεις	
8	Αεροδρόμια	
9	Ενέργεια	
10	Τηλεπικοινωνίες	
11	Βιομηχανικά & τεχνολογικά πάρκα	
12	Άλλος τομέας (αναφέρατε)	

- Γ3. Γενικά, οι κύριοι παράγοντες που επηρεάζουν **θετικά** την ανάπτυξη της επιχειρηματικής δράσης, είναι:
(σημειώστε **τρεις** παράγοντες με σειρά προτεραιότητας 1, 2, 3 όπου 1= ο πλέον θετικός παράγοντας κατά τη γνώμη σας, κλπ)

	Παράγοντας	Βαθμός
1	Η αποτελεσματική λειτουργία του δημόσιου τομέα γενικότερα	
2	Η χαμηλή φορολογία και τα φορολογικά κίνητρα	
3	Η στήριξη της εξαγωγικής προσπάθειας των επιχειρήσεων από κρατικούς φορείς	
4	Η επαρκής ανάπτυξη των υποδομών	
5	Οι επιτυχείς παρεμβάσεις από το κράτος και η στήριξη των επιχειρήσεων για την ανάπτυξη δραστηριοτήτων σε γειτονικές βαλκανικές χώρες	
6	Κανένας	
7	Άλλος παράγοντας (προσδιορίστε)	

- Γ4. Αναφορικά με τη συμβολή του Επιμελητηρίου Χαλκιδικής στην Επιχειρηματικότητα του Νομού,
Πόσο ικανοποιημένος είστε από τις παρακάτω υπηρεσίες του Επιμελητηρίου Χαλκιδικής (βαθμός ικανοποίησης από 1 έως και 4, όπου 1=καθόλου, 2=όχι και τόσο, 3=αρκετά, 4=πολύ)

	ΥΠΗΡΕΣΙΑ	Βαθμός	ΔΓ/ΔΑ
1	Συμβολή στην προώθηση προϊόντων και υπηρεσιών των επιχειρήσεων του Νομού		
2	Ενίσχυση συνεργασιών και δικτύωση μεταξύ των επιχειρήσεων του Νομού		
3	Ενημέρωση σε θεσμικά θέματα (ασφαλιστικά, εργασιακά, ισχύουσες διατάξεις του κλάδου σας)		
4	Ενημέρωση σε αναπτυξιακά – επιδοτούμενα προγράμματα		
5	Παροχή στατιστικών στοιχείων και στοιχείων του κλάδου σας		
6	Άμεση ανταπόκριση στην ενημέρωση και παροχή στοιχείων και πληροφοριών		
7	Οργάνωση ή συμμετοχή σε ημερίδες, εκθέσεις, σχετικά με προϊόντα ή υπηρεσίες του κλάδου σας		
8	Επίπεδο οργάνωσης και στελέχωσης του Επιμελητηρίου		

- Γ5. Πόσο ικανοποιημένος/η είστε από το συνολικό έργο του Επιμελητηρίου Χαλκιδικής; (βαθμός ικανοποίησης από 1 έως και 4, όπου 1=καθόλου, 2=όχι και τόσο, 3=αρκετά, 4=πολύ)

Υπηρεσία	Βαθμός	ΔΓ/ΔΑ
Συνολικό Έργο Επιμελητηρίου Χαλκιδικής		

- Γ6. Ποια πιστεύετε ότι είναι η κύρια κατεύθυνση που **θα έπρεπε** να προσανατολιστεί στο μέλλον το Επιμελητήριο Χαλκιδικής, πέρα από τους σημερινούς κύριους προσανατολισμούς του;

Ερωτηματολόγιο προς τους Φορείς Ν. Χαλκιδικής

Φορέας:
Αρμόδιος:
Διεύθυνση:
Τηλέφωνο:
Φαξ:

1. Αξιολογείστε τα σημαντικότερα **πλεονεκτήματα (δυνατά σημεία)** που προσφέρει ο Νομός Χαλκιδικής για τη δραστηριοποίηση επιχειρήσεων (σημειώστε **τρία** πλεονεκτήματα με σειρά προτεραιότητας 1, 2, 3 όπου 1= το πλέον σημαντικό κατά τη γνώμη σας)

	Πλεονέκτημα / Δυνατό σημείο	Βαθμός
1	Η εύρεση καταρτισμένου – εξειδικευμένου ανθρώπινου δυναμικού	
2	Ο φυσικός πλούτος (καλλιεργήσιμες εκτάσεις, νερά, δάση, βοσκοτόπια, αλιεία)	
3	Η επάρκεια του οδικού δικτύου	
4	Η επάρκεια του ακτοπλοϊκού δικτύου	
5	Η αξιόλογη πολιτιστική κληρονομιά (μνημεία, αρχαιολογικοί χώροι, μουσεία)	
6	Είναι Τουριστικός Προορισμός	
7	Οι δυνατότητες εναλλακτικού τουρισμού (π.χ. θρησκευτικός, ιαματικός, rafting, trekking, κλπ)	
8	Οι δυνατότητες παραθεριστικής κατοικίας	
9	Η οργάνωση και λειτουργία της τοπικής αυτοδιοίκησης	
10	Ο σωστός χωροταξικός σχεδιασμός	
11	Η γειτνίαση με τη Θεσσαλονίκη	
12	Η γειτνίαση με βαλκανικές χώρες	
13	Η παροχή αναπτυξιακών κινήτρων από το κράτος και την ΕΕ	
14	Άλλο πλεονέκτημα (προσδιορίστε)	

2. Αξιολογείστε τα σημαντικότερα **μειονεκτήματα (αδύνατα σημεία)** του Νομού Χαλκιδικής για την δραστηριοποίηση επιχειρήσεων (σημειώστε **τρία** μειονεκτήματα με σειρά προτεραιότητας 1, 2, 3 όπου 1= το πλέον σημαντικό μειονέκτημα κατά τη γνώμη σας)

	Μειονέκτημα / Αδύνατο σημείο	Βαθμός
1	Το υψηλό εργατικό κόστος ή έλλειψη εξειδικευμένου ανθρώπινου δυναμικού	
2	Το υψηλό κόστος ή έλλειψη συγκεκριμένων πρώτων υλών	
3	Η υποβάθμιση του περιβάλλοντος	
4	Το περιορισμένο μέγεθος της τοπικής αγοράς	
5	Το ανεπαρκές οδικό δίκτυο	
6	Το ανεπαρκές ακτοπλοϊκό δίκτυο	
7	Προβλήματα οξυμένου ανταγωνισμού με αρκετές ομοειδείς επιχειρήσεις	
8	Προβλήματα αθέμιτου ανταγωνισμού από παραοικονομικές δραστηριότητες (π.χ. τουριστικά καταλύματα μη δηλωμένα)	
9	Η απουσία ή ανεπάρκεια αναπτυξιακών κινήτρων εκ μέρους του κράτους ή και της ΕΕ	
10	Η δυσλειτουργία της τοπικής αυτοδιοίκησης	
11	Η υπερκορεσμένη δόμηση (έλλειψη χωροταξικού σχεδιασμού)	
12	Άλλο μειονέκτημα (προσδιορίστε)	

3. Σχετικά με τους κλάδους οικονομικής δραστηριότητας στη Χαλκιδική, πείτε μας τη γνώμη σας για τις προοπτικές ανάπτυξης που παρουσιάζουν, βαθμολογώντας όλους τους παρακάτω κλάδους **από 1 έως 5*** (όπου **1**: πολύ υψηλά περιθώρια ανάπτυξης, **2**: υψηλά, **3**: μέτρια, **4**: χαμηλά, **5**: πολύ χαμηλά περιθώρια ανάπτυξης).

Κλάδος	Βαθμός
Γεωργία	
Κτηνοτροφία	
Δασοκομία	
Αλιεία	
Ιχθυοκαλλιέργειες	
Ορυχεία και λατομεία	
Βιομηχανία τροφίμων και ποτών	
Παραγωγή χημικών ουσιών και προϊόντων και πλαστικών	
Κατασκευή μεταλλικών προϊόντων, με εξαίρεση τα μηχανήματα και τα είδη εξοπλισμού	
Κατασκευή μηχανημάτων, οργάνων και ηλεκτρικού και ηλεκτρονικού εξοπλισμού	
Κατασκευή άλλων προϊόντων από μη μεταλλικά ορυκτά (πχ γύψος, γυαλί, κεραμική, σκυρόδεμα)	
Λοιπές βιομηχανίες	
Παραγωγή και διανομή ηλεκτρικού ρεύματος	
Τηλεπικοινωνίες	
Οικοδομική δραστηριότητα	
Διαχείριση ακίνητης περιουσίας	
Εμπόριο	
Θερινός Τουρισμός	
Χειμερινός Τουρισμός	
Εναλλακτικός Τουρισμός (θρησκευτικός, ιαματικός, rafting, trekking, κλπ)	
Συνεδριακός Τουρισμός	
Εστιατόρια	
Μεταφορές και λιμάνια	
Χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί (Τράπεζες)	
Πληροφορική, Έρευνα και ανάπτυξη	
Εκπαίδευση (π.χ. σχολεία, ιδιωτικά εκπαιδευτικά ιδρύματα κλπ)	
Υγεία και κοινωνική μέριμνα	
Ψυχαγωγικές, πολιτιστικές και αθλητικές δραστηριότητες	
Άλλη δραστηριότητα (σημειώστε τη δραστηριότητα)	
.....	

*Εάν κάποιος από τους παραπάνω κλάδους είναι ανύπαρκτος στο Νομό Χαλκιδικής και δεν υπάρχουν περιθώρια ανάπτυξης, παρακαλώ σημειώστε την ένδειξη **A**.

4. Κατατάξτε με σειρά προτεραιότητας (από 1^η έως 9^η) τους ακόλουθους εννέα τομείς παρέμβασης, με κριτήριο τη σημασία τους για την ανάπτυξη, κοινωνική συνοχή και ποιότητα ζωής του Νομού Χαλκιδικής.
(όπου 1^η: η υψηλότερη προτεραιότητα και 9^η: η χαμηλότερη προτεραιότητα)

Τομείς Παρέμβασης	Σειρά προτεραιότητας
Συγκοινωνιακό Δίκτυο (οδικές μεταφορές, σιδηροδρομικές μεταφορές, αεροδρόμια - αεροπορικές μεταφορές, λιμενικές υποδομές - θαλάσσιες μεταφορές, συνδυασμένες μεταφορές, αστικές μεταφορές)	
Επιχειρηματικότητα και Ανταγωνιστικότητα (εκσυγχρονισμός επιχειρήσεων, προώθηση της καινοτομίας, ενίσχυση της οικονομίας της γνώσης – Ε&ΤΑ και σύνδεσή της με την παραγωγή, υποδομές και δικτυώσεις επιχειρηματικότητας)	
Ψηφιακή Σύγκλιση (προώθηση χρήσης νέων τεχνολογιών σε επιχειρήσεις και το δημόσιο τομέα, παροχή ψηφιακών υπηρεσιών προς τις επιχειρήσεις και τους πολίτες, ενίσχυση κλάδων υψηλής τεχνολογίας, υποδομές π.χ. ευρυζωνικά δίκτυα)	
Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη (διαχείριση των στερεών και των επικίνδυνων αποβλήτων, προστασία εδαφών, διαχείριση υδάτινων πόρων, ποιότητα του ατμοσφαιρικού και ακουστικού περιβάλλοντος, διαχείριση φυσικού περιβάλλοντος, πολιτική προστασία και διαχείριση κινδύνου, δημιουργία μηχανισμών και εργαλείων άσκησης περιβαλλοντικής και χωροταξικής πολιτικής)	
Απασχόληση (κατάρτιση ανέργων, νέων και άλλων ομάδων, διευκόλυνση της πρόσβασης στην απασχόληση, γραφεία εύρεσης εργασίας, προώθηση της κοινωνικής ενσωμάτωσης, υποστήριξη της απασχόλησης των εργαζόμενων γυναικών)	
Δημόσια Διοίκηση (οργάνωση, λειτουργία και ανθρώπινο δυναμικό δημόσιας διοίκησης, διαδικασίες και κανονισμοί, τεχνολογία)	
Πολιτισμός (ενίσχυση των βασικών πολιτιστικών υποδομών, προστασία και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς)	
Υγεία (υποδομές νοσοκομείων, ειδικών μονάδων, κέντρων υγείας και ανοιχτής φροντίδας, εξειδικευμένος εξοπλισμός)	
Εκπαίδευση (ενίσχυση του ανθρώπινου δυναμικού και των υποδομών στην πρωτοβάθμια, δευτεροβάθμια και τριτοβάθμια εκπαίδευση, δια βίου μάθηση - ενίσχυση της προσαρμοστικότητας των εργαζόμενων, των επιχειρήσεων και των επιχειρηματιών)	

5. Αναφέρατε συγκεκριμένες προτάσεις για κάθε τομέα παρέμβασης (**έως 3 προτάσεις σε κάθε τομέα**) και κατατάξτε τις με σειρά προτεραιότητας από 1 (η υψηλότερη) έως 3 (η χαμηλότερη), με κριτήριο τη σημασία τους για την ανάπτυξη, κοινωνική συνοχή και ποιότητα ζωής του Νομού Χαλκιδικής.

Τομέας Παρέμβασης	Σειρά προτεραιότητας	Προτάσεις ανά τομέα παρέμβασης
Συγκοινωνιακό Δίκτυο	1	
	2	
	3	
Επιχειρηματικότητα και Ανταγωνιστικότητα	1	
	2	
	3	
Ψηφιακή Σύγκλιση	1	
	2	
	3	
Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη	1	
	2	
	3	
Απασχόληση	1	
	2	
	3	
Δημόσια Διοίκηση	1	
	2	
	3	
Πολιτισμός	1	
	2	
	3	
Υγεία	1	
	2	
	3	
Εκπαίδευση	1	
	2	
	3	

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2 – ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΔΕΙΚΤΩΝ ΣΤΑΘΜΙΣΗΣ

- Για τους πίνακες 4.1.1, 4.1.2, 4.2.7, 4.2.9, 4.2.11 και 4.2.13 ισχύουν τα εξής:

Η κάθε μία από τις απαντήσεις στην ερώτηση ιεράρχησης των πλεονεκτημάτων και των μειονεκτημάτων λαμβάνει τους παρακάτω συντελεστές βαρύτητας:

- 1^ο σημαντικότερο: Συντ. Βαρύτητας = 3
- 2^ο σημαντικότερο: Συντ. Βαρύτητας = 2
- 3^ο σημαντικότερο: Συντ. Βαρύτητας = 1

Ειδική Βαθμολογία = (Αριθμός απαντήσεων 1^ο σημαντικότερο x 3) + (Αριθμός απαντήσεων 2^ο σημαντικότερο x 2) + (Αριθμός απαντήσεων 3^ο σημαντικότερο x 1).

Στη συνέχεια και για λόγους συγκρισιμότητας, υπολογίζεται η ανηγμένη βαθμολογία, ως εξής:

Ανηγμένη Βαθμολογία = (Ειδική Βαθμολογία/Βέλτιστη Βαθμολογία) X 100

Όπου, βέλτιστη βαθμολογία = Πληθυσμός Δείγματος x μεγαλύτερος συντελεστής βαρύτητας (3).

- Για τον Πίνακα 4.1.3, ισχύουν τα εξής:

Η κάθε μία από τις απαντήσεις για τα περιθώρια ανάπτυξης που παρουσιάζει ο κάθε κλάδος δραστηριότητας λαμβάνει τους παρακάτω συντελεστές βαρύτητας:

- Περιθώριο ανάπτυξης: 1 (σε κλίμακα 1 – 5): Συντ. Βαρύτητας = 5
- Περιθώριο ανάπτυξης: 2 (σε κλίμακα 1 – 5): Συντ. Βαρύτητας = 4
- Περιθώριο ανάπτυξης: 3 (σε κλίμακα 1 – 5): Συντ. Βαρύτητας = 3
- Περιθώριο ανάπτυξης: 4 (σε κλίμακα 1 – 5): Συντ. Βαρύτητας = 2
- Περιθώριο ανάπτυξης: 5 (σε κλίμακα 1 – 5): Συντ. Βαρύτητας = 1

Η ειδική βαθμολογία υπολογίζεται ως εξής:

Ειδική Βαθμολογία = (Αριθμός απαντήσεων περιθώριο ανάπτυξης:1 x 5) + (Αριθμός απαντήσεων περιθώριο ανάπτυξης:2 x 4) + (Αριθμός απαντήσεων περιθώριο ανάπτυξης:3 x 3) + (Αριθμός απαντήσεων περιθώριο ανάπτυξης:4 x 2) + (Αριθμός απαντήσεων περιθώριο ανάπτυξης:5 x 1)

Στη συνέχεια και για λόγους συγκρισιμότητας, υπολογίζεται η ανηγμένη βαθμολογία, ως εξής:

Ανηγμένη Βαθμολογία = (Ειδική Βαθμολογία/Βέλτιστη Βαθμολογία) X 100

Όπου, βέλτιστη βαθμολογία = Πληθυσμός Δείγματος x μεγαλύτερος συντελεστής βαρύτητας (5).

➤ Για τον Πίνακα 4.1.4 ισχύουν τα εξής:

Η κάθε μία από τις απαντήσεις στην ερώτηση ιεράρχησης τομέων παρέμβασης λαμβάνει τους παρακάτω συντελεστές βαρύτητας:

- 1^ο σημαντικότερο: Συντ. Βαρύτητας = 9
- 2^ο σημαντικότερο: Συντ. Βαρύτητας = 8
- 3^ο σημαντικότερο: Συντ. Βαρύτητας = 7
- 4^ο σημαντικότερο: Συντ. Βαρύτητας = 6
- 5^ο σημαντικότερο: Συντ. Βαρύτητας = 5
- 6^ο σημαντικότερο: Συντ. Βαρύτητας = 4
- 7^ο σημαντικότερο: Συντ. Βαρύτητας = 3
- 8^ο σημαντικότερο: Συντ. Βαρύτητας = 2
- 9^ο σημαντικότερο: Συντ. Βαρύτητας = 1

Ειδική Βαθμολογία = (Αριθμός απαντήσεων 1^ο σημαντικότερο x 9) + (Αριθμός απαντήσεων 2^ο σημαντικότερο x 8) + (Αριθμός απαντήσεων 3^ο σημαντικότερο x 7) + (Αριθμός απαντήσεων 4^ο σημαντικότερο x 6) + (Αριθμός απαντήσεων 5^ο σημαντικότερο x 5) + (Αριθμός απαντήσεων 6^ο σημαντικότερο x 4) + (Αριθμός απαντήσεων 7^ο σημαντικότερο x 3) + (Αριθμός απαντήσεων 8^ο σημαντικότερο x 2) + (Αριθμός απαντήσεων 9^ο σημαντικότερο x 1)

Στη συνέχεια και για λόγους συγκρισιμότητας, υπολογίζεται η ανηγμένη βαθμολογία, ως εξής:

Ανηγμένη Βαθμολογία = (Ειδική Βαθμολογία/Βέλτιστη Βαθμολογία) X 100

Όπου, βέλτιστη βαθμολογία = Πληθυσμός Δείγματος x μεγαλύτερος συντελεστής βαρύτητας (9).

➤ Για τον Πίνακα 4.2.5 ισχύουν τα εξής:

Η κάθε μία από τις απαντήσεις στην ερώτηση ιεράρχησης των στόχων λαμβάνει τους παρακάτω συντελεστές βαρύτητας:

- 1^{ος} στόχος: Συντ. Βαρύτητας = 3
- 2^{ος} στόχος: Συντ. Βαρύτητας = 2
- 3^{ος} στόχος: Συντ. Βαρύτητας = 1

Ειδική Βαθμολογία = (Αριθμός απαντήσεων 1^{ος} στόχος x 3) + (Αριθμός απαντήσεων 2^{ος} στόχος x 2) + (Αριθμός απαντήσεων 3^{ος} στόχος x 1).

Στη συνέχεια και για λόγους συγκρισιμότητας, υπολογίζεται η ανηγμένη βαθμολογία, ως εξής:

Ανηγμένη Βαθμολογία = (Ειδική Βαθμολογία/Βέλτιστη Βαθμολογία) X 100

Όπου, βέλτιστη βαθμολογία = Πληθυσμός Δείγματος x μεγαλύτερος συντελεστής βαρύτητας (3).